

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Ústav pedagogiky a sociálních studií

Diplomová práce

Bc. Petra Babičková

**Cestování jako volnočasová aktivita v kontextu
udržitelného rozvoje**

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracovala samostatně na základě uvedených pramenů a literatury.

V Olomouci dne 8. července 2020

.....
Bc. Petra Babičková

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucí diplomové práce paní PaedDr. Aleně Jůvové, Ph.D. za odborné připomínky, trpělivost a vstřícný přístup. Dále bych chtěla poděkovat všem respondentům, kteří se účastnili výzkumu a zástupcům samospráv v mikroregionu Kosteletsko za poskytnutí informací. Nakonec děkuji svým přátelům a rodině za podporu nejen při studiu.

Obsah

Úvod.....	7
TEORETICKÁ ČÁST	8
1 Cestovní ruch.....	8
1.1 Definice a pojmy v cestovního ruchu	8
1.2 Druhy cestovního ruchu.....	9
1.3 Čtyři dimenze cestovního ruchu	11
1.4 Multidisciplinární pojetí	12
1.5 Marketing v cestovním ruchu	13
2 Udržitelný rozvoj	14
2.1 Agenda 2030	15
2.2 SDGs a Česká republika	17
2.2.1 Lidé a společnost	17
2.2.2 Hospodářský model	18
2.2.3 Odolné ekosystémy.....	18
2.2.4 Obce a regiony	19
2.2.5 Globální rozvoj.....	19
2.2.6 Dobré vládnutí.....	20
2.3 SDGs v české společnosti.....	20
3 Udržitelný cestovní ruch	22
3.1 Formy udržitelného cestovního ruchu	22
3.1.1 Venkovský (rurální) CR.....	23
3.1.2 Agroturismus.....	23
3.1.3 Ekoagroturismus.....	24
3.1.4 Geoturismus	24
3.2 Udržitelný cestovní ruch ve společnosti.....	24

3.2.1 Maslowova pyramida potřeb.....	25
3.2.2 Společenská odpovědnost v cestovních ruchu	26
3.3 Overturismus.....	26
3.3.1 Negativa overturismu.....	27
3.3.2 Doxeyho iritační index.....	28
4 Volný čas.....	30
4.1 Volný čas a cestování	33
4.2 Volný čas a udržitelný rozvoj	35
5 Přehled publikací a studií	38
5.1 Rozvoj cestovního ruchu v Bedřichově.....	38
5.2 Rozvoj cestovního ruchu v Dolní Moravě.....	38
5.3 Rozvoj cestovního ruchu v mikroregionu Kostecko	39
PRAKTICKÁ ČÁST.....	40
6 Cíle práce.....	40
7 Metodika.....	41
8 Situační analýza mikroregionu Kostecko	42
8.1 Stravovací a ubytovací zařízení	45
8.2 Školská zařízení a spolky	46
8.3 Přírodní atraktivity v mikroregionu Kostecko	46
8.4 Kulturní atraktivity v mikroregionu Kostecko.....	48
8.5 Obce mikroregionu Kostecko	49
9 Výsledky empirického šetření	61
9.1 Technika sběru dat	61
9.2 Místní obyvatelé a mikroregion Kostecko	62
9.3 Cestovní ruch v mikroregionu Kostecko	63
9.4 Místní obyvatelé a jejich vztah k turistům.....	65

9.5 Volný čas v mikroregionu Kostecko	68
10 SWOT analýza	73
10.1 Návrhy a doporučení	74
11 Porovnání výsledků a diskuze	76
11.1 Srovnání předchozích studií.....	76
11.2 Diskuze	77
Závěr	80
Informační zdroje.....	83
Seznam zkratk.....	92
Seznam grafů	92
Seznam tabulek.....	93
Seznam obrázků.....	93
Seznam příloh.....	93
Přílohy	94

Úvod

V dnešní době je cestovní ruch jedním z nejvíce se rozvíjejících odvětví celosvětového hospodářství. Cestovní ruch ovlivňuje naše životy, je součástí životního stylu a důležitou formou aktivního trávení volného času. S rozvojem průmyslu, dopravy, změnou politické situace se jeho podoba v průběhu let měnila. Dnes je značně ovlivňován také informačními technologiemi. Díky internetu stačí pár kliknutí a můžete se vydat na opačný konec světa. Tyto možnosti zde v minulosti nebyly.

Konzumní způsob života bohužel způsobil značné problémy – někteří lidé opomíjí důležitost ochrany přírody, vybírají si destinace podle fotografií na webových stránkách, a ne kvůli poznání místních kultur, na dovolené se vyhýbají kontaktu s místními. Přílivy turistů do vyhlášených destinací mnohdy způsobily, že se místo stalo turistickým letoviskem, ale ne příjemným místem k životu. Situace si začali všimnout jednotlivci i příslušné orgány, které udržitelný cestovní ruch začleňují do svých strategických plánů.

Cílem práce je zanalyzovat současnou situaci cestovního ruchu v typicky venkovské oblasti. Budeme se zabývat cestovním ruchem a jeho vlivem na trávení volného času. První část práce shrnuje dosavadní poznatky o cestovním ruchu, udržitelném rozvoji a volném čase. Ve druhé části se zaměříme na venkovský cestovní ruch v mikroregionu Kostecko. Situační analýzou nastíníme současný stav, následuje empirická část, ve které jsme zjišťovali názory místních obyvatel k případným turistům. Všechny poznatky se pokusíme komplexně reprodukovat ve vztahu k udržitelnému rozvoji a trávení volného času. Práce je zaměřena na sociální pilíř udržitelného rozvoje, environmentálním a ekonomickým se tolik nezabýváme.

Vesnický cestovní ruch má velký potenciál. V letošním roce se celý svět potýkal s pandemií COVID-19. To celkově snížilo možnosti k cestování. Lze tedy očekávat, že domácí cestovní ruch nabere na důležitosti. Česká republika má mnoho turisticky atraktivních míst a domácím cestovním ruchem lze podpořit místní obyvatele, podnikatele i obec samotnou.

Cítit se příjemně ve svém okolí značně ovlivňuje kvalitu našich životů. Je třeba si všimnout nejen krás na druhém konci světa, ale také zachovávat místní hmotné a nehmotné dědictví. Pokud chceme, na každém místě najdeme něco krásného. To byla také hlavní motivace k napsání této práce. Jsem přesvědčena, že téměř každá obec má turistům co nabídnout. Výlet strávený v zapadlé vesničce s místními obyvateli často přinese více zážitků než návštěva hlavního města.

TEORETICKÁ ČÁST

1 Cestovní ruch

Cestovní ruch (dále také CR), popř. turismus se anglicky označuje termínem *tourism* – z francouzského *cesta (tour)*. Lidé se přesouvali z místa na místo odjakživa, důvody byly zejména obchodní, vojenskopolitické, náboženské, poznávací, sportovní. Úsilí o definování pojmu cestovní ruch začalo až na začátku 20. století (Kotíková, 2013; Foret, 2014).

1.1 Definice a pojmy v cestovního ruchu

CR je „*činnost lidí, spočívající v cestování a pobytu v místech mimo místo jejich obvyklého pobytu po dobu kratší jednoho uceleného roku za účelem využití volného času, obchodu a za jinými účely*“ (Čech, 1998, s. 14).

Dle Světové organizace cestovního ruchu je cestovní ruch „*sociální, kulturní, a ekonomický jev, který zahrnuje pohyb lidí do zemí nebo míst mimo jejich obvyklé prostředí a to pro osobní nebo obchodní/profesionální účely*“ (UNWTO, 2006–2020). Definicí od UNWTO se řídí mnoho autorů, avšak Zelenka a Pásková (2012) poukazují na problematiku vymezování termínů – prolínání pojmů, různá typologie a motivace k cestování apod.

Výkladový slovník cestovního ruchu definuje CR jako „*komplexní, mnoha oblastmi a z mnoha hledisek prolínající se společenský jev bez jakýchkoli pevně stanovených hranic, který je synergickým souhrnem všech jevů, vztahů a dopadů v časoprostorovém kontextu, souvisejících s narůstající mobilitou lidí, motivovanou uspokojováním jejich potřeb v oblasti využití volného času, rekreace, cestování a poznání, dále v oblasti sociální, kulturní a v dalších oblastech*“ (Zelenka, Pásková, 2012, s. 15).

Dle výše zmíněných vymezení lze říct, že cestovní ruch je ohraničen hlavně časově a prostorově, nevýdělečně, významnou roli v něm hraje také motivace a volný čas.

Pojmy *cestování* a *cestovní ruch* spolu souvisí, ale neznamenají totéž. *Cestování* jako takové je širší pojem, ne každé *cestování* lze označit jako specifitější *cestovní ruch* – např. každodenní cesta do zaměstnání je pouze cestování. Další podobné, avšak ne stejné pojmy, jsou *výletník* a *turista*. *Výletník* (jednodenní návštěvník) se zdrží maximálně jeden den a v destinaci nepřespí, kdežto *turista* stráví na místě alespoň 24 hodin (jedno přespání) a zároveň hlavní smysl jeho cesty nesouvisí s výdělečnou činností. Jiní autoři pracují ještě s pojmem

návštěvník – „každá osoba cestující do jiného místa, v němž nemá trvalé bydliště. Pokud přenocuje, stává se turistou. Bez přenocování se jedná o jednodenního návštěvníka považovaného za výletníka, který v nové městě pobyl méně než 24 hodin“ (Foret, Foretová, 2001, s. 16). Účastníkem CR se stává i návštěvník muzea, galerie apod. Na těchto pojmech lze demonstrovat výše zmíněné vymezení cestovního ruchu podle času a prostoru (Rygllová, Burian, Vajčnerová, 2011). Pro účely této práce bude návštěvníkem a turistou každý, kdo navštíví danou destinaci (bez ohledu na počet strávených nocí).

Rekreace je forma využití volného času s cílem obnovení duševních a tělesných sil. V užším pojetí je to „*souhrn odpočinkových činností provozovaných ve volném čase (o dovolené) a často jako jedna z forem CR, zpravidla však nedaleko bydliště“* (Zelenka, Pásková, 2012, s. 485).

Destinací se dříve rozuměl region, který je stejnorodý především po vizuální stránce, má podobnou krajinu, flóru a faunu. S rozvojem destinačního managementu se začalo pracovat s chápáním destinace jako „*heterogenního územního celku, jako vztahového (nodálního, dynamického) regionu, jehož soudržnost je zajištěna vnitřními vazbami komplementárního charakteru v rámci destinačních procesů, probíhajících na daném území“* (Pásková, 2014, s. 37). Pohledů na pojem destinace je mnoho – od Darwinistického pojetí území jako boj o životní prostor, administrativního rozdělení (obec, kraj), chráněného území (Národní parky, Chráněné krajinné oblasti, památky UNESCO), ochranu biodiverzity, až po vymezení destinace jejími obyvateli a návštěvníky. V této práci budeme rozumět pojmu destinace jako cíl cesty, navštívené místo (Pásková, 2014).

1.2 Druhy cestovního ruchu

CR dělíme dle mnoha kritérií, nejčastěji dle času, místa a účelu (viz tabulka 1). Podle času rozdělujeme CR na krátkodobý a dlouhodobý, dle místa na domácí a zahraniční. Foret a Foretová (2001) považují za základní klasifikaci rozdělení cestovního ruchu podle účelu: rekreační, kulturně-poznávací, náboženský, vzdělávací, společenský, zdravotní, sportovní, poznávání přírody, dobrodružný, profesní, politický, nákupní a další specifické typy (např. venkovský). Toto rozdělení neřadíme do druhů CR, ale do forem CR, kde hraje roli motivace účastníků. Druhy a formy se často prolínají (Zelenka, Pásková, 2012).

Tabulka 1: Druhy cestovního ruchu (upraveno dle Ryglová, Burian, Vajčnerová, 2011; Zelenka, Pásková, 2012).

KRITÉRIUM	DRUHY
ČAS	<ul style="list-style-type: none"> • <i>krátkodobý</i> (pobyt do tří dnů) • <i>dlouhodobý</i> (pobyt tři a více dnů)
MÍSTO	<ul style="list-style-type: none"> • <i>domácí</i> (cestování v domovské zemi) • <i>zahraniční</i> (cestování mimo domovskou zem)
ROČNÍ ROZLOŽENÍ	<ul style="list-style-type: none"> • <i>celoroční</i> • <i>sezónní</i>
ZPŮSOB ÚČASTI	<ul style="list-style-type: none"> • <i>organizovaný</i> (klient pro plánování a realizaci svých cest využije cestovní kancelář) • <i>neorganizovaný</i> (účastník si zabezpečuje vše sám)
POČET ÚČASTNÍKŮ	<ul style="list-style-type: none"> • <i>individuální</i> (účastník cestuje sám, popř. s rodinou) • <i>kolektivní</i> (zahrnuje více osob – skupinový a masový cestovní ruch)
VYUŽÍVÁNÍ ZDROJŮ:	<ul style="list-style-type: none"> • <i>masově-konzumní</i> • <i>alternativní</i>
VLIV NA ŽIVOTNÍ A SOCIOKULTURNÍ PROSTŘEDÍ	<ul style="list-style-type: none"> • <i>tvrdý</i> – (zisk je na prvním místě, bez ohledu na environmentální, sociální a kulturní prostředí destinace – masový turismus) • <i>měkký</i> (směřuje k environmentální, sociokulturní, ekonomické rovnováze – odpovědný, šetrný)

1.3 Čtyři dimenze cestovního ruchu

CR zasahuje do mnoha oblastí. Pásková (2008) zmiňuje čtyři dimenze CR a nutnou aplikaci všech aspektů:

1. Geografická dimenze:

Krajinu členíme dle horizontálního reliéfu (např. pobřeží) a vertikálního (hory a pohoří). Každý prostor má své klimatické podmínky (teplota, srážky, vlhkost vzduchu, větrnost, sněhová pokrývka apod.), které mají vliv na CR – těmito faktory se utváří tzv. sezóny (letní, zimní) dle kterých lze určit míru návštěvnosti místa v dané období. Dále má vliv také vodstvo, flora a fauna (Foret, 2014).

2. Sociologická dimenze:

Vzájemné působení hostů a hostitelů má pozitivní i negativní dopady. Mezi pozitivní řadíme vyšší míru pochopení a respektu, vytváření přátelství, seznámení se s jinou kulturou, odmítání stereotypů a ze strany hostitele pečování o místní tradice. Na druhou stranu, při interakci může vzniknout nedorozumění, střet hodnot a postojů, nepřizpůsobivé chování ze strany hostů a také kulturní šok (Půtová, 2019).

3. Ekonomická dimenze:

Z ekonomického hlediska představuje CR příležitost k zisku. Účastník CR musí mít mimo volný čas také dostatek financí. Náklady souvisí s příjmy a životním stylem člověka. CR má vliv na HDP, zaměstnanost, hospodářství státu. Z ekonomického hlediska není ani tak důležitý počet návštěvníků, ale jejich spotřeba – nakoupené zboží, využití služby (Beránek, 2013).

4. Ekologická dimenze

Stejně jako jiné hospodářské činnosti může i CR negativně zasahovat do životního prostředí, pokud svoje zdroje nevyužije správným způsobem. Často se jedná o nevyhovující zasahování do krajiny, které se označuje jako *turistické znečištění*. CR se podílí na emisích, erozích, zavlečení nepůvodních druhů, poškozování biodiverzity atd. (Pásková, 2014).

1.4 Multidisciplinární pojetí

Cestovní ruch je multidisciplinární odvětví, které mimo sociokulturní, ekologické a politické dopady ovlivňuje zejména ekonomii a hospodářství. Již v roce 1979 Kopšo poukazoval na provázanost s více disciplínami – „*cestovní ruch tvoří souhrn společenských činností s cílem realizovat politické, ekonomické, kulturní, rekreační, zdravotní a jiné společenské účinky, zaměřené na potřeby člověka, společnosti a národní hospodářství*“ (Kopšo, 1979, s. 5).

Dále Kopšo správně odhadoval, že CR bude od roku 1979 nadále růst – jak ukazují data od WTTC, cestovní ruch se dnes podílí na 10,3 % světového HDP, 1 z 10 pracovních míst na světě je spojeno s cestovním ruchem a v roce 2019 byl zaznamenán silný nárůst pro celosvětové odvětví CR, které posílilo hospodářský růst a tvorbu nových pracovních míst. Příslušné orgány se z tohoto důvodu snaží podporovat rozvoj CR, který spadá do terciálního sektoru (sektor služeb) ovlivňující životní styl a volný čas současné generace (Kopšo, 1979; World Travel & Tourism Council, 2020; Šimková, 2015).

CR prezentuje „*speciální oblast služeb a integrovaných produktů*“ (Foret, Foretová, 2001, s. 20). Z marketingového hlediska to znamená, že tento produkt představuje protiklad ke hmotnému výrobku a má tyto rysy:

- Nehmotnost – služby nelze uchopit.
- Nestálost – má osobní charakter, není nestranný, závisí na účastnících.
- Neoddělitelnost – služba má spojitost s místem, časem a osobou.
- Neskladovatelnost – služba se nemůže „uložit na později“, nelze ji skladovat (Foret, Foretová, 2001).

Mezioborový přístup lze pozorovat také v Globálním etickém kodexu pro cestovní ruch schváleném v říjnu 1999 Světovou organizací cestovního ruchu. Dokument je postaven na deseti principech (článcích):

1. Podíl cestovního ruchu na vzájemném porozumění a respektování národů a společnosti
2. Cestovní ruch jako nástroj individuálního a kolektivního uspokojení
3. Cestovní ruch jako faktor udržitelného rozvoje
4. Cestovní ruch aktivita využívající kulturní dědictví lidstva a přispívající k jeho zdokonalení
5. Cestovní ruch, prospěšná aktivita pro hostitelské země a komunity

6. Závazky účastníků rozvoje cestovního ruchu
7. Právo na turistiku
8. Svoboda pohybu turistů
9. Práva pracovníků a podnikatelů v oblasti průmyslu cestovního ruchu
10. Aplikace principů Globálního etického kodexu cestovního ruchu (UNWTO).

Uplatněním několika vědních disciplín (sociologie, environmentalistika, filozofie, ekonomie, geografie, management, psychologie...) došlo k postupnému rozvoji v holistickém výzkumu k udržitelnému CR. Účastníci CR (jak poskytovatelé, tak příjemci) si víc uvědomují svoji odpovědnost k udržitelnému CR (Pásková, Zelenka, 2018).

1.5 Marketing v cestovním ruchu

Základní služby v CR zahrnují dopravu, ubytování a stravování. Služby (i doplňkové) musí být provázané, aby zákazník odcházel spokojen. Celkový dojem na hezké dovolené může pokazit i jedna negativní zkušenost, protože tu si lidé většinou pamatují nejvíce – např. cesta byla příjemná, ubytování hezké a čisté, ale v restauraci zákazník dostal studený pokrm. Služby v CR mají svoje specifika, důležité jsou nehmotné věci – úsměv, hezká atmosféra, zážitek, genius loci místa (Zelenka, 2015).

V posledních letech klesá vliv reklamy cílové destinace na zákazníky, na vzestupu je doporučení od známých, na sociálních sítích a celkově význam osobní zkušenosti. Lze očekávat, že poroste zájem o ekoturismus, environmentálně a socio-kulturní destinace. Aby destinační management úspěšný, je dle Zelenky (2015) důležité do strategie zahrnout komunikaci skrze sociální sítě. Můžeme zde informovat potenciální návštěvníky o aktualitách, událostech, popř. jednoduše prezentovat svoje služby. Zároveň je ale třeba znát rizika, do kterých se můžeme díky sociálním sítím dostat, jak se říká – je to „dobrý sluha, ale špatný pán“. Při prezentaci se ale nemůže využívat jen jeden informační kanál. Lze předpokládat, že tisk a rozhlas jsou v současné době upozaděny, neznamená to ovšem, že to pro někoho nemůže být primární zdroj informací (ne všichni mají přístup k internetu). Ještě v roce 2001 uváděli Foret a Foretová, že nejvyužívanějším médiem je tisk, poukazovali na rozdílnosti ve městech a na vesnici a správně předpokládali rostoucí vliv internetu.

Marketing CR ovlivňuje mnoho faktorů, zejména politický (politická nestabilita může ohrozit příjezdy turistů), ekonomický (hospodářský růst země = lidé častěji cestují do zahraničí), sociální (demografické změny, rostoucí význam žen v CR) a technologický (nahrazení brožur a katalogů on-line nástroje) (Zelenka, 2015).

2 Udržitelný rozvoj

Na důležitost udržitelného rozvoje upozornila v roce 1972 první publikace Římského klubu – „Meze růstu“ (Limits to Growth). Donella a Dennis Meadowsovi s Jogenem Randersem v ní poukázali na zhoršování životního prostředí a dlouhodobou neúnosnost čerpání zdrojů. V témže roce proběhla ve Stockholmu první konference OSN o životním prostředí. Výsledkem bylo založení UNEP – Program OSN pro životní prostředí (Nováček, 2010).

V roce 1983 vznikla nezávislá Světová komise pro životní prostředí a rozvoj, jejíž vznik přijalo Valné shromáždění OSN. Komise si kladla za cíl navrhnout opatření, strategie a dlouhodobé plány směřující k udržitelnému rozvoji a dále pak určit, jakými prostředky toho bude dosahováno. Tehdejší norská premiéra Gro Brundtlandová tuto komisi vedla a ke spolupráci si přizvala několik odborníků z celého světa. Jejich práce byla v roce 1987 detailně popsána v publikaci *Naše společná budoucnost (Our Common Future)*, kde byl poprvé definován termín udržitelný rozvoj – „***takový rozvoj společnosti, kdy současná generace uspokojuje svoje potřeby tak, aby neomezila uspokojování potřeb budoucích generací***“ (Remtová, 2009, s. 48). Nováček (2010) této definici vytýká jistou neurčitost, zaměření hlavně na člověka a nevymezení lidských potřeb.

V červnu 1992 se uskutečnila v Riu de Janeiru v té době největší Konference OSN o životním prostředí (tzv. Summit Země), kde se měly představit dlouhodobé strategie k udržitelnému rozvoji a její aplikace v praxi. Jelikož byla přítomna většina vysoce postavených zástupců států z celého světa, Konference nabrala na důležitosti. Projednávání všech návrhů nebylo jednoduché, protože laťka byla nasazena opravdu vysoko. Jak uvedla Brundtlandová ve výše zmíněné práci *Naše společná budoucnost* z roku 1987 – „*Musíme zvládnout nejdůležitější globální transformaci od zemědělské a průmyslové revoluce – přechod k udržitelnému rozvoji*“ (Nováček, 2010, s. 283). Nakonec bylo na konferenci přijato 5 dokumentů:

- Deklarace z Rio de Janeira o životním prostředí a rozvoji.
- Rámcová úmluva Spojených národů o změně klimatu.
- Úmluva o ochraně biologické diverzity.
- Agenda 21.
- Principy hospodaření v lesích. (Nováček, 2010; Remtová, 2009).

Jako nejdůležitější z těchto dokumentů je zmiňována právě Agenda 21. Ve čtyřiceti kapitolách ukazuje přístupy, jak směřovat k udržitelnému rozvoji, poukazuje na zapojení jednotlivých států a důležitost vytvořit si vlastní národní strategické plány. Na základě Agendy 21 vznikla Místní Agenda 21, která popisuje, jak využít obecné principy udržitelného rozvoje na lokální úrovni a ukazuje nezbytné zapojení veřejnosti, místní samosprávy i jednotlivců, protože spojení dosavadních znalostí expertů a názorů občanů vede ke spokojenějšímu životu (Závodná, 2015).

Na konferenci v Riu de Janeiru navázalo o pět let později zasedání Valného shromáždění OSN v New Yorku. Vyhodnocovaly se zde dosavadní výsledky – nejdůležitější problémy (skleníkové plyny, korupce, financování ochrany přírody atd.) se bohužel nezlepšily. Důraz se kladl na zapojení principů ochrany přírody do politiky (Trávníček, Trojan, 2012).

V roce 2002 se v Johannesburgu konal čtvrtý Světový summit o udržitelném rozvoji. Po deseti letech od konference v Riu de Janeiru bylo třeba opět zhodnotit situaci a vývoj udržitelného rozvoje. Nevůle rozvinutých zemí akceptovat závazky a neuznání plné zodpovědnosti rozvojových zemí za vlastní rozvoj spolu s jejich silnou vazbu na cizí pomoc vyvolali neshodu v jednotné myšlence k udržitelnému rozvoji. Zároveň zde vznikly tzv. tři pilíře udržitelného rozvoje – ekonomický, sociální a environmentální (Nováček, 2010).

V roce 2012 se konference OSN konala opět v Riu de Janeiru (Rio+20). Hlavním cílem summitu bylo zajištění základních potřeb pro všechny – zdravé ovzduší, dostatek čisté vody a jídla. Výsledkem jednání byl často kritizovaný dokument „Budoucnost, kterou chceme“ (The Future We Want). Důležité ale bylo projednání budoucích Cílů udržitelného rozvoje (Sustainable Development Goals, SDGs), protože předchozí Rozvojové cíle tisíciletí (Millennium Development Goals) nebyly dostatečně splňovány (Dlouhá, 2012).

2.1 Agenda 2030

Jak již bylo zmíněno, na konferenci Rio+20 byly projednávány Cíle udržitelného rozvoje v rámci tzv. Agendy 2030. Po soustavných úpravách a diskuzích byly v roce 2015 všemi členy přijaty v rámci dokumentu Přeměna našeho světa: Agenda pro udržitelný rozvoj 2030 (Transforming our World: The 2030 Agenda for Sustainable Development). SDGs obsahuje 17 cílů (viz obr. 1) se 169 podcíli, včetně indikátorů, kterými se má plnění cílů měřit. Důraz je kladen na zapojení všech zemí bez rozdílu, provázanost na globální i lokální

úrovni – měl by se zapojit nejen stát, ale také podnikatelský sektor, neziskové organizace a nestátní subjekty. Cíle jsou navrženy tak, aby mohly být použity ve všech zemích – zohledňují různé úrovně rozvoje států, i jejich kultury. SDGs má být univerzální pro všechny země a v budoucích patnácti letech propojovat tři pilíře udržitelného rozvoje – ekonomický, sociální a environmentální. Agenda 2030 slibuje zajistit udržitelnost v těchto oblastech:

- LIDÉ (SDG 1–5): vymýtit chudobu a hlad, zajistit důstojný a rovnoprávný život ve zdravém prostředí.
- PLANETA (SDG 6, 12–15): zajistit ochranu planety před nežádoucími vlivy, aby mohla sloužit i dalším generacím (udržitelná spotřeba a produkce, vhodné využívání přírodních zdrojů).
- PROSPERITA (SDG 7–11): hospodářský, sociální a technologický rozvoj v souladu s přírodou.
- MÍR (SDG 16): posílit spravedlivou společnost bez strachu a násilí, protože mír a udržitelný rozvoj bez sebe nemůžou existovat
- PARTNERSTVÍ (SDG 17): mobilizovat prostředky k úspěšnému uskutečnění Agendy 2030, posílit spolupráci zemí a v duchu globální solidarity si navzájem pomáhat (OSN, 2015).

Obrázek 1: Cíle udržitelného rozvoje – SDGs (Asociace společenské odpovědnosti, 2017).

2.2 SDGs a Česká republika

Česká republika reagovala na SDGs samozřejmě s předstihem – v lednu 2015 nastínili zástupci z veřejného, soukromého i občanského sektoru směry, jakými by se měla naše země v rámci udržitelného rozvoje ubírat. Aby byly cíle dosažitelné, apelovalo se na spolupráci všech sektorů (Úřad vlády České republiky, 2015).

Strategický rámec Česká republika 2030 vyšel v dubnu 2017 (nahrazuje Strategický rámec udržitelného rozvoje z roku 2010), ve kterém jsou zakomponovány SDGs přímo pro naši zemi. V souvislosti s přechodím šetřením a expertním vyhodnocením byl rozdělen na 6 hlavních témat: **Lidé a společnost, Hospodářský model, Odolné ekosystémy, Obce a regiony, Globální rozvoj a Dobré vládnutí**. Díky této strategii má být Česká republika v roce 2030 „demokratickým, právním státem založeným na respektu k občanským, politickým, hospodářským a sociálním právům svých obyvatel a rozvíjejícím svou kulturně danou identitu. Zajišťuje vysokou kvalitu života populace a současně respektuje přírodní a územní limity a chrání biologickou rozmanitost. Cíleně také napomáhá dosažení těchto hodnot jinde ve světě. Udržitelný rozvoj České republiky je poměřován zvyšováním kvality života každého jednotlivce i společnosti jako celku.“ (Strategický rámec Česká republika 2030, s. 10). S úspěšností naplňování SDGs souvisí indikátory, protože pokud máme nastaven nějaký cíl, je žádoucí vytvořit i mechanismus a nástroje, jakými lze míru plnění cílů kontrolovat a měřit.

2.2.1 Lidé a společnost

(SDGs 1, 3, 4, 5, 8, 10)

Česká republika má být v roce 2030 společnost vzdělaných, aktivních a odpovědných obyvatel. Základem je funkční rodina, která má k dispozici kvalitní zdravotní a sociální péči, přístup ke vzdělání a kultuře. Jedinci se přiklánějí ke zdravému životnímu stylu a společenské uvědomělosti. Veřejné správy i podnikatelský sektor jim k tomu vytvářejí vhodné podmínky. Musí se však vyrovnat s problémy jako stárnutí obyvatel, robotizace a digitalizace. Strategické cíle k dosažení takové společnosti jsou:

- Společenské klima je vůči rodinám všestranně příznivé, bariéry a společenské tlaky jsou minimalizovány. Rodina, rodičovství a manželství požívají zvláštní zákonné ochrany a jsou společensky vysoce oceňovány.
- Technologický a sociální rozvoj rozšiřují přístup k důstojné práci.
- Strukturální nerovnosti ve společnosti jsou nízké.

- Zdraví všech skupin obyvatel se zlepšuje.
- Vyšší veřejné investice podporují klíčové funkce kultury a rovný přístup ke kultuře a kreativité.

Indikátory jsou např. obecná míra nezaměstnanosti, podíl pracovníků a pracovníc na dobu určitou, míra hrubé migrace, mediánová měsíční mzda, gender pay gap¹ atd. Shromáždování těchto údajů má na starosti Český statistický úřad (Strategický rámec Česká republika 2030).

2.2.2 Hospodářský model

(SDGs 1, 6, 7, 8, 9, 10, 12)

Důraz je kladen na dlouhodobý ekonomický růst, efektivní nakládání s veřejnými financemi a spolupráci mezi veřejným, podnikatelským a neziskovým sektorem. Model je zaměřen na udržitelnost služeb a infrastrukturu, která přispívá k jejich kvalitě. Vždy ale musí být přihlíženo v souvislosti s aktuální ekonomickou situací v zemi. Strategické cíle vedoucí k udržitelnému hospodářství jsou např.:

- Ekonomika dlouhodobě roste a domácí sektor je silný.
- Přírodní zdroje jsou využívány co nejefektivněji a nejšetrněji tak, aby se minimalizovaly externí náklady, které jejich spotřeba působí.
- Ekonomické aktivity podporuje stabilní a funkční infrastruktura

V Hospodářském modelu se měří produktivita práce, emise skleníkových plynů, celková produkce odpadů, energetická náročnost HDP atd. (Strategický rámec Česká republika 2030).

2.2.3 Odolné ekosystémy

(SDGs 2, 6, 11, 13, 14, 15)

Cílem je adekvátně reagovat na škody napáchané v minulosti (rozmach zemědělství bez ohledu na krajinu) a očekávané hrozby (změna klimatu). Nezbytným nástrojem je územní plánování. Zejména zemědělství je uzpůsobeno tak, aby zachovávalo biologickou diverzitu, zlepšovalo vodní režim v krajině a vhodně využívalo půdu. Strategické cíle k odolným ekosystémům:

- Krajina ČR je pojmána jako komplexní ekosystém a ekosystémové služby poskytují vhodný rámec pro rozvoj lidské společnosti.

¹ Relativní rozdíl průměru měsíční mzdy mužů a žen.

- Česká krajina je pestrá a dochází k obnově biologické rozmanitosti.
- Krajina je adaptována na změnu klimatu a její struktura napomáhá zadržování vody.

Indikátory zkoumají podíl orné a lesní půdy a jejich rozbor, zastoupení vybraných rostlin a živočichů, stav vod (podzemních, povrchových) atd. Většina indikátorů spadá do gesce Ministerstva životního prostředí a Ministerstva zemědělství (Strategický rámec Česká republika 2030).

2.2.4 Obce a regiony

(SDGs 6, 7, 9, 10, 11, 12, 13, 16, 17)

Lidé jsou v roce 2030 spokojeni se životem v regionu, služby jsou pro ně dostupné. Tomu pomáhají obce a města, protože ke kvalitnímu životu vytvářejí podmínky, s obyvateli komunikují a berou v potaz jejich názory, a to i v případech dlouhodobého plánování rozvoje obcí. Na stavu a fungování obce tedy participuje veřejná správa, obyvatelé a také firmy, je vhodné pracovat s Místní Agendou 21. Strategické cíle jsou:

- Veřejné služby v území jsou pro všechny obyvatele lépe dostupné.
- Růst kvality života v jednotlivých municipalitách snižuje regionální nerovnosti.
- Kvalitní urbánní rozvoj sídelních útvarů je zajištěn
- Města a obce omezila emise skleníkových plynů a adaptovala se na negativní dopady změny klimatu.
- Územní veřejná správa cíleně využívá nástroje pro udržitelný rozvoj municipalit.

Plnění těchto cílů měříme podle počtu strategických dokumentů, počtu vytvořených projektů (včetně realizátorů Místní agendy 21), existencí metodik, podílů výdajů na bydlení a zastoupení nájemního bydlení, a nakonec i celkovou spokojeností obyvatel se vztahy v obci. (Strategický rámec Česká republika 2030).

2.2.5 Globální rozvoj

(SDGs 16 a 17)

Cílem je participace České republiky v otázkách globálního rozvoje, aktivní účasti k prosazování SDGs. Principy udržitelného rozvoje jsou vztaženy na národní priority, ale zároveň jsou provázené s globálními problémy. Uvedeny jsou dva strategické cíle:

- Česká republika aktivně a s důrazem na národní priority spoluutváří prostředí podporující udržitelný rozvoj na globální úrovni a na úrovni Evropské unie.

- Posílením koherence vnitřních politik s vnějším dopadem podporuje Česká republika globální udržitelný rozvoj.

Téma globálního rozvoje je zaměřeno na zařazení Agendy 2030 do strategických dokumentů ČR, zastoupení českých orgánů v mezinárodním kontextu.

2.2.6 Dobré vládnutí

(SDGs 5, 10, 16, 17)

Na vládnutí mají vliv samotní občané, kteří mohou demokraticky rozhodovat o tom, kdo a jak bude řídit naši zem. Efektivní vládnutí má být transparentní a zohledňovat potřeby obyvatel. Využívá se principu subsidiarity. Dobrému vládnutí se má dosáhnout těmito strategickými cíli:

- Tvůrci a tvůrkyně veřejných politik mají znalosti a dovednosti, které jim umožňují plnohodnotnou účast ve veřejné rozpravě.
- Veřejné politiky jsou soudržné ve vztahu k cílům strategického rámce *Česká republika 2030*.
- Tvůrci a tvůrkyně veřejných politik mají kvalitní a snadno dostupná data a informace pro potřeby rozhodování

V oblasti Dobrého vládnutí se sleduje počet projektů, míra proškolených úředníků v oblasti strategické práce udržitelného rozvoje, volební účast, fungování veřejné správy, počet evaluací a analýz a opět hodnocení Místních agend 21 (Strategický rámec Česká republika 2030).

2.3 SDGs v české společnosti

Z průzkumů společnosti Ipsos vyplývá, že povědomí o SDGs má u nás 31 % lidí, nejčastěji studenti vysokých škol. Polovina dotazovaných (51 %) již někdy slyšela o pojmu udržitelný rozvoj. Zásady udržitelnosti nejvíce praktikují při nákupech (55 %), ve způsobu dopravy (45 %) a při stravování (43 %). Průzkum také zjišťoval, jaké cíle jsou podle respondentů nejlépe naplňovány. Na prvních příčkách se umístil cíl Pitná voda a kanalizace (SDG 6) a Kvalitní vzdělání (SDG 4). Cíl Zdraví a kvalitní život (SDGs) je pro českou populaci nejdůležitější oblast. Česká republika se stabilně umísťuje v nejvyšších příčkách v naplňování SDGs, v roce 2019 jsme byli na 7. místě ze všech států (Asociace společenské odpovědnosti, 2019).

O popularizaci a naplňování cílů SDGs se u nás stará mimo jiné organizace Asociace společenské odpovědnosti. Jejich cílem je začlenit společenskou odpovědnost do každého podniku a organizace. Na svých webových stránkách prezentují SDGs s příklady z praxe u nás i v zahraničí. Zmíníme SDG 1 – Konec chudoby: Jednotlivci by se měli zajímat o důvodech vzniku chudoby, podporovat férové firmy, nevyužité věci darovat. Firmy SDG 1 pomohou tím, že zaměstnancům dají adekvátní mzdu. V České republice vznikly projekty „Fandi mámám“ (podpora matek samoživitelek) a nouzový přístřešek pro lidi bez domova „Iglou“. Pořádají různé akce s tématikou udržitelného rozvoje a od roku 2017 organizují ve spolupráci s Českou rozvojovou agenturou, Ministerstvem zahraničních věcí, Ministerstvem životního prostředí a Ministerstvem pro místní rozvoj soutěž Ceny SDGs – ocenění pro jednotlivce, organizace a firmy za příkladný přístup k naplňování principů udržitelného rozvoje (Asociace společenské odpovědnosti, 2012–2020).

3 Udržitelný cestovní ruch

Agentura CzechTourism definuje udržitelný cestovní ruch jako „*takový, který zabezpečuje zajištění současných a budoucích potřeb účastníků cestovního ruchu, a přitom pomáhá rozvoji území. S přihlédnutím k šetrnému využívání přírodních a kulturních hodnot vede k dlouhodobé prosperitě dané oblasti*“ (CzechTourism, 2003–2020). Je to takový druh CR, který respektuje tradice a prostředí destinace, nenarušuje mezilidské a přírodní vztahy a zároveň je vyvážen rozvoj z pohledu sociálního, ekonomického a ekologického pilíře. Můžeme do něho zařadit různé podoby alternativního CR (ekoturistika, agroturistika). Patří do měkkých forem CR (Zelenka, Pásková, 2012).

Udržitelný cestovní ruch je zmiňován i v Globálním etickém kodexu pro cestovní ruch – článek 3: Cestovní ruch jako faktor udržitelného rozvoje. „*Všichni účastníci rozvoje cestovního ruchu by měli chránit životní prostředí, s cílem dosažení přiměřeného, nepřetržitého a udržitelného ekonomického rozvoje, zaměřeného na rovnoprávné uspokojování potřeb a tužeb současných i budoucích generací*“ (UNWTO).

Udržitelný CR má několik kritérií. Je to taková forma CR, která:

1. Vhodně využívá zdroje, udržuje ekologické procesy a biodiverzitu (biologickou rozmanitost).
2. Respektuje sociokulturní autentičnost hostitelských komunit, zachovává místní tradice a podporuje mezikulturní porozumění a toleranci.
3. Zabezpečuje perspektivní hospodářskou situaci, spravedlivě rozděluje socio-ekonomické přínosy a vytváří podmínky pro osoby výdělečně činné (UNWTO, 2006–2020)

3.1 Formy udržitelného cestovního ruchu

CR se často rozděluje dle místa, času, motivu apod. Některá místa mají ze zásady vhodné podmínky pro udržitelný CR. Ne všechny níže zmíněné formy udržitelného CR budou opravdu udržitelné, pokud se turisté a příslušné instituce nebudou chovat zodpovědně. Vždy záleží na návštěvnicích, jejich přístupu, a také na hostitelské destinaci, jaké pro případné hosty vytvoří podmínky. Všechny udržitelné formy CR lze zařadit do tzv. ekoturismu. Dle Výkladového slovníku cestovního ruchu je to „*forma CR, jejíž účastníci jsou motivováni využití chráněných výtvorů přírody, přírodních rezervací, kulturních památek, akcí a sociálního prostředí místní*

komunity žijící v přírodním prostředí...tak, aby nebyly cestovním ruchem narušovány“ (Zelenka, Pásková, 2012, s. 135).

3.1.1 Venkovský (rurální) CR

Venkovskou turistiku řadíme do měkkých forem CR. Zpravidla se jedná o turistiku v menších sídlech, v přírodním prostředí. Turisté jsou v menším počtu, pohybují se v krajině s typickou venkovskou atmosférou, nejčastěji přijíždí autem. Nástrojů k propagaci není tolik, jako u městského CR. Tato forma CR má velký potenciál jak pro místní obyvatele (vytvoření nových pracovních míst, příliv kapitálu), tak pro potenciální návštěvníky (blízkost přírody, klid) (Stříbrná, 2015). Bohužel není venkovský CR tak probádáný jako, jako jiné formy. Nejasnosti v definicích, zaměňování pojmů a neznámá data o aktuálním stavu CR na venkově jsou limitujícími faktory k dalšímu výzkumu v této formě CR (Konečný, 2011).

Svaz venkovské turistiky a agroturistiky (2019) charakterizoval typického návštěvníka venkova: jsou to většinou rodiny s dětmi, senioři, kteří chtějí strávit nějaký čas v blízkosti přírody. Rádi zde provozují turistiku a cykloturistiku, ochutnávají lokální potraviny, setkávají se s lidmi a poznávají pro ně netradiční řemesla. Nabízí se otázka, proč Svaz nezařadil do cílové skupiny studenty a mladé dospělé – mají rádi dobrodružství, nemají tolik finančních zdrojů a na venkově je mnoho produktů o poznání levnější než ve velkých městech. Studenti mohou být další cílovou skupinou pro rozvoj CR na venkově. Příkladem může být festival Banát v rumunské vesnici, kam každý rok vlakem přijíždí více než dvanáct set návštěvníků (převážně mladých lidí). Tento festival pomáhá zachovat místní tradice české komunity, která zde žije od 19. století, a udržet mladé obyvatele, aby neodešli za prací do větších měst. Pro účastníky je připraven hudební program, přednášky, výlety po okolí apod. (Festival Banát, 2012–2020). I když se tím festival neprezentuje, můžeme zde spatřit mnoho prvků SDGs – např. konec chudoby, vzdělání, kvalitní život, důstojná práce, udržitelná města a obce, odpovědná výroba a spotřeba atd.

Janeček (2019) provedl výzkum, ve kterém si kladl za cíl představit motivaci turistů k navštívení destinace Dolní Poohří (venkovský charakter). Zjistil, že často uváděné přírodní atraktivita nejsou hlavním důvodem k navštívení této destinace, ale hlavním účelem cesty jsou kulturní akce a kulturní památky.

3.1.2 Agroturismus

Tato forma cestování probíhá zejména na farmách, je tedy opět spojena s venkovským prostředím. Návštěvníci jsou ubytováni na farmě a sami se podílí na chodu farmy. Mohou

se svést se na koni, vyzkoušet si tradiční výrobu potravin a po celou dobu pobytu jsou v bezprostřední blízkosti přírody. U nás není tento typ CR rozvíjen jako v zahraničí, do budoucna má však vysoký potenciál (Zelenka, Pásková, 2012). Je možné, že rozšíření agroturismu u nás brání obliba českých obyvatel v chataření a chalupaření – lidé jsou na venkov zvyklí, na chatě mají „svůj klid“, za kterým často utíkají z rušného města.

Farmy mají možnost cestovním ruchem zvýšit zisky (obyvatel i obce), vytvořit nová pracovní místa a udržet místní zvyky a tradice. Bohužel stinnou stránkou agroturismu může být přetěžování žen (pracují v zemědělství, ale také ve službách CR – úklid, vaření pro hosty) a případné poškození krajiny (Závodná, 2015).

3.1.3 Ekoagroturismus

Ekoagroturismus je další formou agroturismu, pobyt je však na ekologické farmě – vyhýbá se umělým hnojivům, umělým barvivům apod. Zvířata na farmě dostávají kvalitní krmivo, mají volný výběh. Důležitý je také kontakt s farmářem, návštěvníci jsou s ním často v úzkém kontaktu (Závodná, 2015).

3.1.4 Geoturismus

Tato forma udržitelného CR probíhá zpravidla na geologicky významných lokalitách – místa s paleontologickými nálezy, krasové oblasti. Cílem je seznámit návštěvníky s geologickými jevy a procesy. Pro návštěvníky geoparku je často k dispozici průvodce, který provádí výchovu a osvětu o geologickém dědictví. Prohlídky jsou doplněny aktivitami jako např. rýžování zlata, návštěva keramické dílny nebo ekofarmy, degustace, společenské večery apod. Důležité je také zapojení místních do udržitelného využívání krajiny. Geopark může obsahovat geostezky, geoprůvodce, muzea. Vzdělávání v oblasti geologie směřuje k udržitelnému rozvoji krajiny, protože přispívá k chápání přírodních jevů (Pásková, 2014).

3.2 Udržitelný cestovní ruch ve společnosti

V posledních letech stoupá neorganizovaný a individuální cestovní ruch a potřeba poznat „pravou“ kulturu místa – z toho vyplývá, že masový turismus by měl být upozaděn a destinace reagovat tím, že do své strategie zařadí udržitelný CR (méně turistů, nedotčená příroda, využití osobitého „genius loci“ ve vlastní prospěch apod.) (Zelenka, 2014). Udržitelné formy CR jsou i u nás v posledních letech na vzestupu, bohužel legislativa není pro poskytovatele přehledná, proto Ministerstvo pro místní rozvoj spolu se Svazem venkovské turistiky vytvořilo certifikaci.

Se zvyšujícím se počtem návštěvníků přicházejí ale také obavy místních o svůj klidný život v obci (Motyčka, 2019).

Dle Ministerstva životního prostředí (2010) není plně využit potenciál, který Česká republika v cestovním ruchu má – turisté navštěvují stále stejná místa, ty jsou poté (zejména v sezóně) přeplněna. Nízká infrastruktura, špatný stav historických staveb, nedostatečné doplňkové služby jsou častým negativním jevem. Je tedy nezbytné zařadit udržitelnost CR do strategických dokumentů rozvoje států, ale i obcí a firem.

3.2.1 Maslowova pyramida potřeb

Potřeba udržitelnosti v CR se dá znázornit na Maslowově pyramidě potřeb, vyskytuje se však na vyšších příčkách pyramidy – tzn. přednost mají potřeby fyziologické a potřeba bezpečí. Na Obrázku 1 jsou zeleně vyznačeny potřeby související s udržitelným rozvojem – lze tedy vyvodit, že se budeme chovat udržitelně jen tehdy, pokud jsou zajištěny základní fyziologické potřeby (spánek, jídlo a pití). Příkladem prvních dvou příček může být např. ubytování – pokud se v hotelu necítíme bezpečně a komfortně, pravděpodobně nebudeme myslet na udržitelné chování. Potřeba sounáležitosti z pohledu turisty znamená touhu někam patřit, začlenit se do místní komunity. Z Cílů udržitelného rozvoje sem můžeme zařadit např. SDG 10: Méně nerovností. Potřeba uznání značí otázku prestiže, touhu udělat něco pro okolí (Závodná, 2015).

Obrázek 2: Maslowova pyramida potřeb převedená na potřeby turistů při cestování (upraveno dle Závodná, 2015).

3.2.2 Společenská odpovědnost v cestovních ruchu

Zelenka a Pásková (2019) zmiňují, že účastník udržitelného CR musí mít nějakou společenskou odpovědnost – ochota zaplatit vyšší cenu, ochota oprostít se od svých požadavků a pohodlí. Konzumní společnost má často naučené určité vzorce chování, které nejsou žádoucí. Nejlepším východiskem, jak se jich zbavit, se jeví informovanost, např. environmentální výchova, ale také zavádění sociální odpovědnosti do všeobecného vzdělání.

Společenská odpovědnost má stejné pilíře jako udržitelný rozvoj (environmentální, sociální a ekonomický). Nejčastěji je zmiňována sociokulturní dimenze, která je ve společenské odpovědnosti v CR *„nejčastěji zkoumána a zaváděna ve vztahu k místní komunitě v souvislosti s prevencí, kompenzací nežádoucích vlivů na její kulturu, zvyky, životní styl, vnímání nežádoucích externalit cestovního ruchu a na její životní úroveň“* (Zelenka, Pásková, 2018, s. 21). Důležitá je podpora místních komunit, sounáležitost obyvatel se svou obcí, zachování místních tradic, folkloru a zároveň jejich autenticita.

Cest, jak docílit společenské odpovědnosti v CR je mnoho – vzdělávání účastníků, zapojení cestovních kanceláří k udržitelnému CR, ale také využití marketingové komunikace. Nezbytné je zjistit, co turisty motivuje k odpovědnému cestování (Zelenka, Pásková, 2018).

V souvislosti se společenskou odpovědností zmíníme tzv. koncept sociální směny. V této teorii hovoříme o tom, že účastníci CR (hosté a hostitelé) si mezi sebou „vyměňují“ odměny. Pro hosty je CR výhodný z důvodu odpočinku, relaxace, rekreace, vhodného trávení volného času. Hostitelé zase mohou získat příležitost k novým pracovním místům, destinace se díky ekonomickým ziskům z CR rozvíjí a rezidentovi se v místě dobře žije. Může získat nové kontakty a samospráva se díky turistům více stará o památky. Zisky na obou stranách (host – hostitel) ale musí být vyvážené, a vztahy směřovat k symbióze – vzájemnému prospěchu (Pásková, 2008).

3.3 Overturismus

Overturismus (overtourism) můžeme chápat jako vysokou míru návštěvnosti destinace (města), přesycení turisty a návštěvníky, které není pro místní obyvatele žádoucí. Autoři Milano, Cher a Novelli tento pojem definovali jako *„nadměrný růst návštěvníků, který vede k přeplněnosti v oblastech, kde obyvatelé trpí důsledky dočasných a sezónních vrcholů turistického ruchu, které si vynutily trvalé změny jejich životního stylu, přístupu k vybavení a celkové pohodě“* (Milano, Cher, Novelli, 2018, s. 2). Jako příklady měst

zasažených overturismem poslouží Barcelona, Benátky, Amsterdam, Paříž, z našich měst zejména Český Krumlov a Praha.

3.3.1 Negativa overturismu

Turismus může přinášet benefity – vytváření nových pracovních míst, investice, zájem samosprávy o místní památky a tradice, prestiž apod. Pokud ale místní samospráva neví, jak využívat svého potenciálu, nebo není schopna ovlivňovat návaly turistů, projeví se to hlavně negativními jevy, mezi které řadíme: fyzické a vizuální znečištění (např. zvýšení objemu odpadu, davy lidí), přeplnění restauračních zařízení a klubů, hluk, nepřijatelné chování turistů, degradace přírody a celkově negativní postoj až averze místních obyvatel vůči turistům. Regulace návštěvníků se jeví jako nepříjemný nástroj, ale některé města se k tomuto drastickému opatření přiklonila (Milano, Cher, Novelli, 2018).

K udržitelnosti nepřispívá ani nízká cena letenek a celková dostupnost cestování a ubytování. Služba Airbnb², kterou kvůli přijatelné ceně využívá stále více uživatelů, je spoluzodpovědná za zvyšování nájemného v mnoha městech – kvůli příznivým cenám a jednoduchosti zamluvení ubytování přijíždí do měst více turistů, v důsledku toho se zvedají ceny nájmu a služeb a trpí tím zejména místní obyvatelé. Studie z roku 2016 zjistila, že Airbnb má přímý dopad na zvýšení cen bydlení v Bostonu. Některá města se proto přiklání k regulaci služby Airbnb a podobných platforem ke krátkodobému ubytování (Boone, 2017).

Destinace postižené overturismem přijímají různá opatření – měkká a tvrdá. Mezi měkká opatření řadíme optimalizaci ve strategickém řízení destinace, výchovné a osvětové působení. Zákazy vstupu, pokuty, vstupní povolení jsou tvrdá opatření, ke kterým se přiklonila Barcelona, Amsterdam, Dubrovník, Benátky (např. zvýšení turistické daně, zákaz otevírání nových ubytovacích zařízení, zavedení vstupních poplatků). Doufá se tedy ve zrod nové kultury cestování a vzdělávání a výchovy k udržitelnému CR (Lukáč, Štrba, Kršák, 2020).

V České republice patří mezi nejnavštěvovanější města Praha. Ze všech krajů jen Praha obsazuje první čtyři příčky nejnavštěvovanějších turistických cílů v ČR za rok 2017 (na prvním místě Pražský hrad – 2377,6 tisíc návštěvníků). V roce 2019 byl kraj Hlavní město Praha opět na prvním místě dle počtu hostů v hromadných ubytovacích zařízeních, tvořil 36,5 % v celkovém počtu hostů ubytovaných v ČR (CzechTourism, 2018; CzechTourism, 2020).

² Webová platforma, která propojuje soukromé vlastníky nemovitostí a turisty, kteří hledají nocleh.

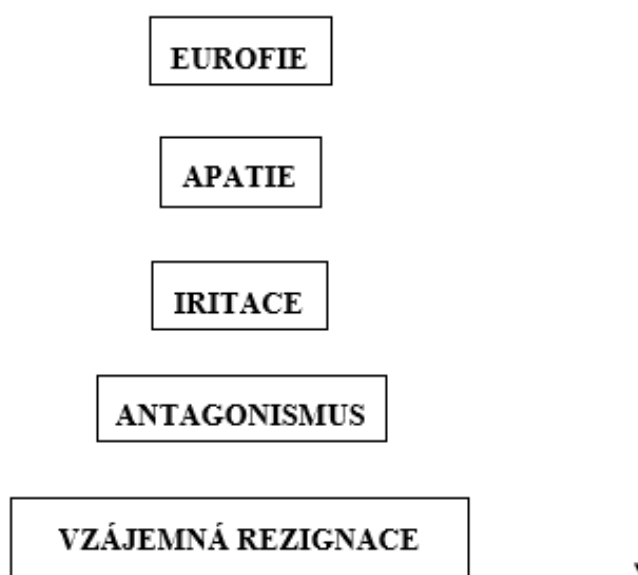
S overturismem se nepotýkají jen města. Např. rakouská vesnice Hallstatt nemá ani tisíc obyvatel a roce 2001 se o ní mluvilo jako o „umírající vesnici“. Má však malebnou krajinu a díky zapsání obce na seznam UNESCO se začalo těšit zájmu turistů. Napomohlo tomu také to, že vesnice vypadá jako z pohádky „Frozen“ (Ledové království) a objevilo se v jednom japonském seriálu. Přívaly turistů byly obrovské – v roce 2018 Hallstatt navštívilo asi milion turistů. Místním obyvatelům to přineslo nová pracovní místa, ale zároveň mnoho starostí. Turisté chodí na jejich soukromé pozemky, jsou zvědaví a nahlíží rezidentům do oken, všechno si fotí a hned zase odejdou, služby jsou pro místní dražší. Hallstatt se přiklonil k tvrdým opatřením a vybírá poplatky za vjezdy autobusů, za vstup, za toalety apod. Řízení cen ale není spravedlivé, cestování se pak stane výsadou bohatých. Turisté se nezdrží dlouho, proto je cestou k udržitelnému CR turisty držet déle, dělat osvětu, vzdělávat je a v obci spolupracovat se všemi subjekty (Noack, 2019).

3.3.2 Doxeyho iritační index

Místní obyvatelé (hostitelé) a návštěvníci (hosté) destinace se vzájemně ovlivňují. Dříve se host snažil co nejvíce přiblížit hostitelům, ti ho na krátkou dobu přijali jako člena rodiny. Všichni respektovali svoji roli – hostitel měl na starost pohodlí hosta (zajištění pokoje a stravy), host se přizpůsobil režimu hostitelské rodiny. Tyto typické role v CR se ale postupem času upozadily, protože *„tradiční vztahy hostitele a hosta ovšem zaznamenaly komercializaci a komodifikaci. Proto turista nebo cestovatel již nejsou hosté, ale spotřebitelé zkušeností, a hostitelé se stali poskytovateli těchto zkušeností.“* (Půtová, 2019, s. 130).

George Victor Doxey popsal postoje hostitelů k návštěvníkům na pěti stupních (někde jsou uváděny čtyři, např. Pásková a Zelenka, 2012), jak následují v čase za sebou. Tuto škálu nazýváme Doxeyho iritační index. V první fázi (**euromie**) do destinace přicházejí návštěvníci, kteří respektují místní zvyky. Není jich mnoho a jsou zde vítáni, místní jsou rádi, může jim to kromě nových kontaktů přinést i hmotné zisky. Následuje fáze **apatie**, kdy se návštěvnost destinace zvyšuje, hostitelé s turisty počítají, ale jejich vzájemná interakce je již na formálnější úrovni. Turisty tolerují. S narůstajícím počtem návštěvníků přichází nutnost zvýšit kapacitu pro turisty (např. rozšíření ubytovacích služeb) a CR začíná upozadovat lokální způsob života – fáze **iritace**. Přichází znechucení místních, turisté je spíše obtěžují a narušují jejich život (**antagonismus**). V poslední fázi ztrácí destinace atraktivitu i pro návštěvníky a přesouvají se jinam – **vzájemná rezignace**. To, jak rychle (a jestli vůbec) se destinace dostane na poslední úroveň není všude stejné, závisí na mnoha faktorech, např. délka pobytu

hostů, kulturní odlišnosti, typ pobytu apod. (Půtová, 2012). Pokud jsou vytvořeny vhodné podmínky, ze kterých mají benefity i místní, vztah se může posunout na lepší úroveň.

Obrázek 3: Doxeyho iritační index (upraveno dle Půtová, 2019).

4 Volný čas

Volný čas je „čas, se kterým člověk může nakládat podle svého uvážení a na základě svých zájmů“ (Průcha, Walterová, Mareš, 2003, s. 274).

Termín *volný čas* prošel vývojem spolu s možnostmi trávení volného času. Často se definuje jako čas, který nám zbyde po splnění všech povinností. Někteří autoři tomuto vymezení vytýkají jeho negativní pojetí (volný čas je charakterizován v souvislosti s povinnostmi a je časově ohraničen), proto jsou jejich definice postavené na formě využití volného času: „čas na oddych, rekreaci, regeneraci fyzických a psychických sil, uvolnění po práci, studiu, na společenská setkávání (s kamarády, přáteli, blízkými lidmi), na poznávání světa, života, na seberealizaci v aktivitách, činnosti podle vlastních potřeb a zájmů...“ (Kratochvílová, 2004, s. 79).

Již v roce 1966 poukazoval Dumazedier na nutné rozlišování volného času a času mimopracovního, který sice zahrnuje čas mimo pracovní povinnosti, ale nenaplnuje vlastnosti volného času:

- Volný čas osvobozuje – to, jak budeme trávit svůj volný čas je naše osobní volba. Dumazedier zdůrazňuje osvobození od určitého druhu povinnosti. Ty rozdělil na povinnosti primární a sekundární. Primární se vážou přímo na naši profesi (popř. studium) a činnosti s ní spojenou (např. cesta do práce) a ostatní povinnosti, které od nás různé instituce čekají (rodinné, občanské, duchovní závazky). Sekundární již bezprostředně souvisí s volným časem. Pokud ve svém volném čase navštěvujeme zájmový kroužek, musíme na něj přijít v určitou hodinu, a to už představuje jistý závazek. Závazek, díky kterému se vracíme k jádru této vlastnosti – osvobození.
- Volný čas je nezainteresovaný – nepřináší nám primárně zisk (materiální, společenský) jako práce, je neutilitární a nezištný. Zisk ale mimo práci můžeme nabýt jako „vedlejší produkt“ při volnočasové činnosti. Během opečování zahrádky, což je pro mnohé činnost relaxační a odpočinková, získáváme různé plody a když je nějak využijeme, něco jsme získali – činnost již neodpovídá definici o nezištnosti a neutilitárnosti. Tento čas je tedy volný jen zčásti – nazýváme ho časem „*napolo volným*“.
- Volný čas je hedonistické povahy – volíme si sami, co budeme dělat, a to vede k cestě za osobním uspokojením, radostí. Jednou z hlavních charakteristik volného času je to, že nás aktivita baví a užíváme si ji. Nejsme na aktivitu vázání povinnostmi, proto ji

můžeme kdykoli dobrovolně ukončit. Pokud necítíme projevy štěstí, nemůžeme hovořit o hedonistickém prožívání volného času.

- Volný čas uspokojuje osobní požadavky – těmi se rozumí odpočinek od každodenních starostí, únik od povinností a možnost rekreace. Okolí od nás požaduje různé závazky a díky volnému času si od nich můžeme oddechnout tou formou aktivit, která nám je blízká (Dumazedier, 1966).

V těchto charakteristikách můžeme postřehnout jakousi dvojznačnost volného času. První dvě charakteristiky jsou vztaženy k povinnostem, tedy negativně. Zbývající dvě se pozitivně vztahují k potřebám člověka, je ale třeba chápat provázanost obou protikladů.

Volným časem můžeme rozumět „*činnosti bezprostředně neutilitární, přinášející příjemné zážitky a očekávání, kam člověk vstupuje a kde se jí účastní na základě svého svobodného rozhodování*“ (Hájek, Hofbauer, Pávková, 2003, s. 12). Hlavními rysy jsou dobrovolnost, radost z činnosti a rekreace („nabrání sil“).

Bendl (2015) definuje volný čas jako „*dobu odpočinku, rekreace, zábavy, ale i dobrovolného sebevzdělávání. Důležitou součástí volného času jsou zájmové činnosti – koníčky, hobby*“ (Bendl, 2015, s. 120). Do volného času zahrnuje také čas ztrátový (vázaný) – čas, který souvisí s volným časem, ale není to přímo volný čas – např. cesta na zájmovou činnost.

Volnočasové aktivity jsou pro účastníka důležité nejen k odpočinku a „vypnutí“, naopak ho mohou rozvíjet (tělesně, duševně, emočně), vzdělávat, vychovávat a obecně z něj dělat lepšího člověka. Velikou výhodou neformální výchovy je dobrovolnost. Účastník si sám vybere oblast, která ho zajímá, kde může zažít úspěch. Vzhledem k možnostem výběru trávení volného času si snad každý najde „něco svého“ – pokud aktivita člověka baví, je pravděpodobné, že v ní úspěch zažije. Všechny formy výchovy spolu samozřejmě souvisí a jsou provázané, protože poznatky získané např. v zájmovém kroužku mohou být využitelné i ve školním prostředí a naopak. Volný čas tedy hraje v životě jedince velkou roli, neplní funkci „zalepení“ prázdného místa, když každý den v určený čas opouštíme zaměstnání. Funkcí má mnoho, Horst Opaschowski shrnul nejdůležitější z nich:

- Rekreace
- Kompenzace
- Výchova a další vzdělávání
- Kontemplace

- Komunikace
- Participace
- Integrace
- Enkulturační (Hájek, Hofbauer, Pávková, 2003).

Dumazedier stanovil tři základní funkce: odpočinek, rozptýlení a rozvoj osobnosti. Mezi nejčastěji praktikované činnosti ve volném čase řadí **manuální, fyzické** (sportovní, cestovní, turistika), **estetické, intelektuální, sociální**, a navíc doplněné spotřební (Flekalová, 2015).

Definice k volnému času je mnoho a jistě se na tuto problematiku díváme každý různě – co je pro jednoho příjemně strávená chvíle, pro druhého je to ztracený čas. Například pokud se zajímám o téma udržitelného rozvoje a ve svém volném čase ráda navštěvuji přednášky související s touto oblastí, mohu účast na přednášce označit za trávení volného času, protože se dobrovolně ráda dále vzdělávám, přináší mi to potěšení. Pokud mi ale návštěvu přednášky přikáže nadřízený, je to stále volný čas? Termín není zcela jasně ohraničen, ale každý o něm máme nějakou představu. Je tedy nutné zohledňovat osobní preference každého účastníka a dívat se na aktivity z různých úhlů pohledu.

Z výše uvedených definic vyplývá, že s pojmem volný čas úzce souvisí vzdělávání a výchova. Dle Pedagogického slovníku je výchova „*proces záměrného působení na osobnost člověka s cílem dosáhnout pozitivních změn v jejím vývoji*“ (Průcha, Walterová, Mareš, 2003, s. 277). Výchovu rozdělujeme na:

- **Formální:** probíhá ve školách a odborných vzdělávacích institucích, po ukončení je vystaven doklad o absolvování (např. vysvědčení).
- **Informální:** nezáměrné učení z každodenních činností (vliv rodiny, přátel, spolužáků, ale i médií).
- **Neformální:** souvisí s výchovou ve volném čase, kde je klíčová dobrovolnost účastníků. Doplnuje formální výchovu a hraje nezastupitelnou roli, protože formální výchova nemůže pokrýt všechny požadavky k formování jedince (Hájek, Hofbauer, Pávková, 2003).

V pedagogice volného času mají nezastupitelnou roli neziskové organizace. Spolky mohou nabídnout vhodné trávení volného času pro široké spektrum zájemců. Klíčová je dobrovolnost – díky tomu nejsou zájmové aktivity pro účastníky finančně náročné. V České republice převládají sbory dobrovolných hasičů. V malých obcích jsou to důležití aktéři

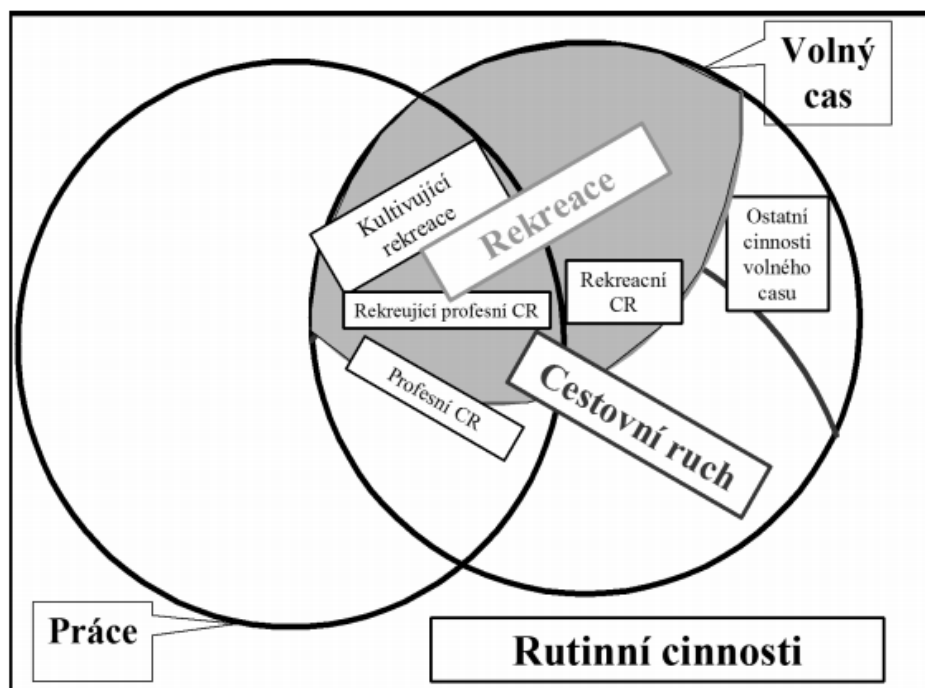
v pořádání kulturních a sportovních akcí, protože místní obyvatelé se často setkávají díky těmto událostem. Zájem o členství ve sboru je na vzestupu, a to díky mladé generaci. Ve sportu, rekreaci a kultuře se dále angažuje Sokol. Na udržitelný rozvoj navazují spolky zaměřené na ochranu životního prostředí, v souvislosti v CR lze zmínit turistické kluby a různá folklórní uskupení, jejichž působení je s CR spjato – mnoho spolků udržuje tradice právě kvůli návštěvníkům (Kůsová, 2013).

Mladá generace tráví často volný čas v on-line prostoru. Z výzkumu České děti v kybersvětě (Kopecký, Szotkowski, 2019) lze vyvodit, že tři čtvrtě dětí ve věku 13–17 let na internetu vyhledává sociální sítě. Dále pak video platformy, např. YouTube (56 %) a on-line encyklopedie (39 %). Vzdělávací stránky (7 %) a zpravodajské portály (17 %) nejsou tak oblíbené, jako stránky s herní tematikou (26 %).

4.1 Volný čas a cestování

Lidé svůj volný čas tráví různě, záleží na jejich hodnotové orientaci, životním stylu, sociálních a finančních podmínkách – stejně tak jako u CR. Cestování je oblíbená forma trávení volného času a plní jeho funkce (Hájek, Hofbauer, Pávková, 2003). Vztah volného času a CR můžeme vidět na obrázku 3.

Ještě před první světovou válkou bylo trávení volného času formou CR připisováno zejména vyšším vrstvám. Tato skupina lidí měla více prostředků pro zajištění pobytu v lázních, nižší vrstva navštěvovala hlavně přírodu. Ve třicátých letech minulého století přišla světová hospodářská krize, která ovlivnila jak trávení volného času (snížení pracovního týdne z 60 hodin na 40 = více volného času), tak cestování. I přes tento negativní jev přišel rozvoj dopravy a s tím i rozvoj CR – cestování se stalo dostupnější i pro střední vrstvu. Po druhé světové válce se svět rozdělil na kapitalistický a socialistický. Toto rozdělení výrazně zasáhlo celou společnost. Politický režim ovlivňoval trávení volného času. Odjet do zahraničí nebylo u nás jednoduché – k navštívení nesocialistické země byl potřeba devizový příslib a výjezdní doložka. Pokud člověk nebyl členem KSČ, jeho šance k získání těchto dokumentů se výrazně snižovaly, proto se v padesátých letech rozmohlo trávení volného času na chatách a chalupách. V zemích západního bloku byl na vzestupu individuální CR (mototurismus), v zemích východního bloku byly cesty regulovány – 95 % CR u nás bylo vnitřního. Také některé okrašlovací spolky byly vlivem politických změn u nás pozastaveny. Například činnost Klubu českých turistů (založen 1888) byla během druhé světové války utlumena a v roce 1948 se organizace začlenila do Sokola (Flekalová, 2015; Hofbauer, 2004; Kopšo, 1979).

Obrázek 4: Vztah rekreace, volného času, cestovního ruchu, práce a rutinních činností (zdroj: Pásková, 2008)

V posledních letech sledujeme ovlivňování volného času technologiemi. Internet a technologie zasáhli samozřejmě i cestování. Zejména mladí lidé si oblíbili geolokační hry, např. Geocaching, Geofun. Principem těchto her je s využitím mobilní aplikace nebo webu k poznávání nových míst. Aplikace vede hráče po různých atraktivitách, ukazuje zajímavosti, zadává úkoly. Geolokační hry mohou do destinace přivést nové návštěvníky. Zábava a poznávání nových míst je nejčastější motiv k účasti v geolokačních hrách (Sonnková, 2017). Geolokační hry situované do přírodních památek mohou pomoci k osvětě a podpoře ochrany přírody a krajiny – při návštěvě se účastník pomocí informačních technologií může dozvědět mnoho informací o místě i o udržitelném rozvoji, protože např. do QR kódu se dá vložit více informací, než na obyčejnou tabuli (Zelenka, Pásková, Husáková, 2015).

CR se stává součástí životního stylu, už to není jen odpočinek od rutinních činností. Jak uvádí Zelenka (2015, s. 80), „*stále významnější je cestování mladých, často zaměřené na aktivní prožívání volného času a případně i dobrodružství*“. Lidé se začínají přiklánět k individuálnímu turismu. Vlivem informačních technologií není třeba dovolenou plánovat rok dopředu. Stačí si týden před odjezdem „zabookovat“ ubytování, popř. sehnat bydlení až v den odjezdu, internet nabízí nespočetně mnoho ubytovacích serverů. Současně je takový trend, že klesá počet delších

ubytování – lidé mají finanční prostředky, ale nemají dostatek volného času, odjedou často tedy jen na víkend a nevadí jim, že si připlatí.

4.2 Volný čas a udržitelný rozvoj

Udržitelný rozvoj je z hlediska formální výchovy zohledněn ve školních vzdělávacích plánech a počítá se s ním i v budoucnosti – „*Z prognóz vývoje společnosti, z vyšší míry využívání moderních technologií, robotů a autonomních systémů, ale i v souvislosti s novými výzvami v sociální oblasti, jako je udržitelný rozvoj, jednoznačně vyplývá, že učení se v průběhu celého života stává nevyhnutelným požadavkem na jednotlivce v rámci společnosti, a tento trend bude ještě nabývat na významu*“ (Veselý, 2019, s. 39). Udržitelný rozvoj je zmíněn v připravované Strategii vzdělávací politiky 2030+, zároveň je ale zdůrazněna potřeba celoživotního učení.

Nad výchovou k udržitelnému rozvoji je postavena environmentální výchova, která ale není tak specifická a zaměřená na sociální stránku, vztah mezi nimi však není zcela ohraničen. Výchova k udržitelnému rozvoji byla diskutována na konferenci OSN v roce 1992 a měla různé ohlasy – od podpory kvůli možnosti zapojení učitelů různých aprobací, po nepřilíš pozitivní reakce na začlenění z důvodu vágnosti a přílišný antropocentrismus. Učitelé nemají dostatečnou přípravu k environmentální výchově, nabízí se tedy zapojení neformální výchovy – střediska ekologické výchovy apod. (Činčera, 2013).

V roce 2016 byl schválen Státní program environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty a environmentálního poradenství na léta 2016–2025. V něm se píše o důležitosti lektorů a učitelů, jejich nezastupitelné roli a nutnosti celoživotního vzdělávání. Střediska ekologické výchovy a další osvětové a kulturní instituce sehrály velice důležitou úlohu při formování dnešní podoby environmentálního vzdělávání, z tohoto důvodu je namísto spolupráce soukromých, neziskových, vzdělávacích a jiných institucí. Nabízí se také nové přístupy k propojení environmentálního vzdělávání s projekty „*včetně programů v oblasti ochrany přírody, ochrany a managementu přírodních zdrojů, cestovního ruchu, kultury a památkové péče, architektury, urbanismu, zahradně-krajinářské tvorby apod.*“ (Státní program environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty a environmentálního poradenství na léta 2016–2025, 2016, s. 22). V oblastech kompetencí je mimo vztahu k přírodě také vztah k místu a připravenost jednat ve prospěch životního prostředí, s čímž souvisí odpovědné chování v každodenním životě (být přesvědčen o důležitosti udržitelného spotřebitelského chování, budovat si vztah ke svému regionu, pečovat o něj apod.)

Prvky volnočasového vzdělávání můžeme nalézt v lesní pedagogice. Ta je určena dětem, dospělým, rodinám a jejím posláním je přiblížit návštěvníkům lesa „*lesní ekosystém, trvale udržitelné lesní hospodářství, smysl hospodaření v lesích a užitky, které les člověku přináší. Jejím základním principem je vnímání přírody všemi smysly*“ (Lesní pedagogika, 2009–2020).

Jak již bylo zmíněno, SDGs jsou navrženy tak, aby se dosažení cílů účastnili nejenom samotné státy a mezinárodní firmy, ale také jednotlivci. Každý z nás se může ve svém volném čase podílet na plnění SDGs. Oddělení pro udržitelný rozvoj v České republice usiluje o zvýšení povědomí o udržitelném chování. Jejich strategie je založena na několika základních formách komunikačního mixu:

- Tvorba mediálního obsahu – dostupnější informace o udržitelném rozvoji v českém jazyce, umístěné na různých webových stránkách.
- Využití sociálních sítí – profil @udrizitelnyrozvoj na Facebooku, Twitteru, YouTube a dalších platformách.
- Akce – pořádání a účast na eventech s tématem udržitelného rozvoje (např. Fórum udržitelného rozvoje, Týden udržitelného rozvoje atd.)
- Tištěná média – plakáty k akcím, výstava plakátů, letáky.
- Kanály pro spolupráci s médii – tiskové konference (Holub, Machát, Petiška, 2016).

Oddělení pro udržitelný rozvoj v roce 2015 požádalo o spolupráci youtubera Martina Rotu, aby rozšířil povědomí o SDGs u mladé generace, která má tendenci oficiální kampaně ignorovat. Tato cesta propagace byla zvolena hlavně kvůli snižujícímu se zájmu mladé generace k tištěným médiím a jejich preferenci on-line prostředí. Navíc videa na YouTube mohou mít virální dosah, mnoho zhlédnutí za krátkou dobu a jsou mladší generaci podstatně bližší. Cílem bylo informovat mladé publikum o SDGs „jejich řečí“. Martin Rota se ve videu vyhýbal přehnaným odborným proslouvům a sledujícím popsal udržitelný rozvoj takto: „*je to o tom, jak udělat rozvoj celé planety udržitelným způsobem, to znamená tak, abychom se nerozvíjeli deset let a pak se nevodpálili atomovkama nebo abychom se nerozvíjeli dvacet let, a pak jsme všichni umřeli na základě toho, že jsme si vykáceli pralesy na základě rozvoje...*“ (Holub, Machát, Petiška, 2016, s. 11). K 24. 6. 2020 mělo video 37 336 zhlédnutí a reakce na něj byly různé – mnoho komentářů pod videem nesouviselo s tématem, ale někteří uživatelé video hodnotili velice kladně. Ukázky z komentářů (neupraveny):

– „*je pravda ze jsme se s tema cilema danejma pred 15 lety hodne priblizili ke splneni, chudobu jsme ve svete snizili o hodne. Ale tu Velkou chudobu (lidi co maji min jak 0.70\$ na den) se nam*

snížít nepodarilo, ba naopak se za 15 let zvětšila. ale jinak dobrý video. pamatuju si jak nam tenhle týden učitel říkal že se vše co probereme o geografii za tenhle rok bude točit okolo udržitelného rozvoje. vlastně jsi tímhle videem shrnul všechno co jsme se za tenhle rok naučili :D“

– „Udržitelný rozvoj není samozřejmost .. stačí se podívat do historie a proto mu je třeba dávat velkou pozornost !“

– „Pěkné video. Nám tento pojem přišel jako samozřejmost, ale díky, že jsi to všem objasnil.“
(Naprostě Retardovaný – Udržitelný rozvoj, 2015).

Udržitelný životní styl je v posledních letech na vzestupu. Někteří lidé si začali uvědomovat problémy na naší planetě a toužili po samostatnosti – aby nepodporovali korporátní velkoobchody, tak si potraviny raději sami vypěstují (popř. koupí u lokálního zemědělce), mají sklony k alternativním směrům ve výživě, využívají zelené energie, dovolenou tráví na ekofarmách, ve svém volném čase se zabývají kutilstvím, vyrábí si ekologickou kosmetiku apod. Obecně se vyhýbají konzumnímu stylu života, kam můžeme zařadit *„nelétání letadlem, cestování pouze lokálně a pozemními dopravními prostředky, nakupování bez obalu, šetření vodou, snížení konzumace masa nebo přechod na rostlinnou stravu (vegetariánství, veganství), omezení jízdy autem, recyklace, či používání oblečení a věcí z druhé ruky, které se dnes propaguje jako udržitelná móda“* (Kolářová, 2018). Klíč k udržitelnému chování je soběstačnost a dobrovolná skromnost.

5 Přehled publikací a studií

Udržitelný i venkovský CR je v posledních letech na vzestupu. Tématu udržitelného rozvoje v cestování se u nás věnují zejména autoři *Výkladového slovníku cestovního ruchu* (2012) Zelenka a Pásková. Pásková vydala např. *Udržitelnost cestovního ruchu* (2008), spolu se Zelenkou již zmíněný *Výkladový slovník*, dále *Společensky odpovědný cestovní ruch* (2018), cizojazyčné články v časopisech *Social responsibility journal*, *Geosciences*, *Sustainable geoscience and geotourism* atd. Dále pak Závodná se svými publikacemi *Udržitelný cestovní ruch* (2015), *Ekoznačky a značky kvality v cestovním ruchu* (2018) a *Udržitelné principy v cestovním ruchu českého venkova a jejich management* (2018). Venkovské turistice se věnuje Stříbrná – kniha *Venkovská turistika a agroturistika* (2015) a Šimková s publikací *Aktuální témata rozvoje venkovského cestovního ruchu* (2015). Katedra cestovního ruchu při Vysoké škole polytechnické v Jihlavě každoročně pořádá konferenci k aktuálním tématům v CR. V roce 2019 byla konference na téma *Cestovní ruch – příležitost pro venkov*.

O rozvoji CR v destinaci Bedřichov (Jizerské hory) se ve své práci zabýval Němeček (2012) a Kučerová (2019) v destinaci Dolní Morava. Bedřichov je malá vesnice (v roce 2011 měla 314 obyvatel), ale CR je zajištěn blízkostí skiareálu, takže je to významné středisko CR. Dolní Morava je na tom podobně – tato obec (v roce 2019 měla 390 obyvatel) leží v oblasti Kralického Sněžníku a spolu s Králíky je to nejvýznamnější obec regionu.

5.1 Rozvoj cestovního ruchu v Bedřichově

Němeček (2012) oslovil 31 obyvatel obce Bedřichov a zkoumal jejich vztah k turistům. Vliv CR na kvalitu mezilidských vztahů označilo 45,1 % dotazovaných jako „velice kladný“ a „spíše kladný“, 64,5 % uvedlo, že z CR mají prospěch místní podnikatelé před podnikateli odjinud (odpovědi „určitě místní“ a „spíše místní“). To, že má CR v Bedřichově negativní vliv na životní prostředí si myslí 45,2 % rezidentů. Dle Doxeyho iritačního indexu mají místní k turistům pozitivní vztah – 54,8 % uvedlo „kladný, přátelský a velice pozitivní“ vztah. Kontakt s turisty mají obyvatelé Bedřichova častý (42 %) až občasný (26 %). 16 % uvedlo téměř žádný. Více jak polovina (67,7 %) obyvatel si přeje, aby Bedřichov navštěvovalo více turistů.

5.2 Rozvoj cestovního ruchu v Dolní Moravě

Kučerová (2019) oslovila 40 obyvatel obce Dolní Morava, použila podobný dotazník jako Němeček (2012). Dle jejího šetření je 65 % obyvatel spokojeno se životem v obci, 87,5 % obyvatel si myslí, že CR má zcela nebo spíše negativní vliv na přírodní prostředí v Dolní

Moravě, což je téměř dvojnásobně více než v odpovědích obyvatel Bedřichova (45,2 %). Negativně odpovídali na souvislost mezi CR a kvalitou mezilidských vztahů – 70 % dotazovaných si myslí, že vztahy jsou kvůli CR spíše negativní až negativní. 65 % respondentů si myslí, že z CR mají prospěch podnikatelé odjinud než podnikatelé místní. Z Doxeyho iritačního indexu obyvatel Dolní Moravy lze vyčíst, že místní turisty tolerují – 42,5 %. Nadšené přijetí (euforie) označilo pouze 10 % dotazovaných. 22,5 % respondentů uvedlo, že místní se přizpůsobují potřebám turistů. Polovina dotazovaných měla nějakou negativní zkušenost s turisty, zejména neslušné chování, nepořádek v obci a špatné parkování. Tři čtvrtiny rezidentů si nepřeje, aby Dolní Moravu navštěvovalo více turistů (odpovědi „určitě ne“ a „spíše ne“). Většina (70 %) obyvatel si myslí, že CR není v Dolní Moravě rozvíjen udržitelně.

5.3 Rozvoj cestovního ruchu v mikroregionu Kostecko

Na rozvoj CR v mikroregionu Kostecko napsal bakalářskou práci Horák (2012). Dle jeho SWOT analýzy má mikroregion výbornou dopravní obslužnost, hustou síť turistických značení, hezkou přírodu, bohatý kulturně-společenský život. Region však není tak známý jako předchozí destinace, nabídka atraktivit v zimních měsících není dostatečná. Region je ekonomicky slabý a dost se nepropaguje. Zájem o venkovský turismus a rozšiřování naučných stezek je pro mikroregion příležitostí, ale nedodržení udržitelnosti CR značí hrozbu. Do výzkumu se zapojilo 260 obyvatel mikroregionu. 72 % dotazovaných však vůbec nevědělo, že jejich obec je členem mikroregionu Kostecko. 37,9 % obyvatel si myslí, že zapojení obcí do CR je negativní. Dále respondenti známkovali různé oblasti v souvislosti s CR na stupnici 1–5 (jako ve škole). Nejlépe, známkou 1, hodnotili životní prostředí (31,1 % dalo známku 1) a údržbu památek v obci (39,8 % dalo známku 1). Nejhůře na tom bylo již zmiňované zapojení obcí do CR. Jako nejvyšší priority občané uváděli budování cyklostezek a údržbu veřejného prostranství (zeleň a místní komunikace). Z deseti položek se CR, propagace mikroregionu a volný čas umístili na spodních příčkách. Může to ale souviset s tím, že tyto položky naberou na důležitosti až poté, co se vybudují cyklostezky a místní komunikace. Horák navrhuje rozvoj pěší, regionální a venkovské turistiky, využití tradic a CR zaměřený na sportovní vyžití.

PRAKTICKÁ ČÁST

6 Cíle práce

V praktické části práce se budeme zabývat cestovním ruchem v mikroregionu Kosteletko. Hlavním cílem bude **zanalyzovat současnou situaci CR v oblasti mikroregionu Kosteletko**. Cílem práce není změnit současnou situaci či chování turistů, ale pouze popsat zkoumané jevy.

Dílejší cíle jsou:

1. Zjistit názory obyvatel mikroregionu Kosteletko na případné návštěvníky.
2. Zjistit, která místa v mikroregionu Kosteletko jsou často navštěvovaná.
3. Navrhnout doporučení pro mikroregion Kosteletko v souvislosti s udržitelným CR.

Hlavní výzkumná otázka: Jak je rozvíjen cestovní ruch v mikroregionu Kosteletko?

Dílejší výzkumné otázky:

1. Jaké má mikroregion Kosteletko předpoklady k udržitelnému cestovnímu ruchu?
2. Jaké jsou vztahy obyvatel mikroregionu Kosteletko k návštěvníkům?
3. Jaký význam mají spolky v souvislosti s cestovním ruchem v mikroregionu Kosteletko?

7 Metodika

Nejprve byla provedena situační analýza MK – dle úředních dokumentů (strategické dokumenty, výroční zprávy, územní plány), virtuálních dat (webové stránky obcí, články v regionálních denících, facebookové stránky), pozorování (navštívení obcí), rozhovorů s některými obyvateli a zástupci samospráv jsou popsány jednotlivé obce. Telefonicky byli kontaktováni dva zástupci samospráv: předsedkyně MK a starostka Čelechovic na Hané paní Jarmila Stawaritschová a starosta Čech pod Kosířem pan Ing. Milan Kiebel.

Následuje kvantitativní výzkum, který byl proveden formou dotazníkového šetření. Udržitelný rozvoj má tři pilíře (ekonomický, sociální a environmentální), dotazník byl zaměřen hlavně na stránku sociální. Obsahuje otázky uzavřené i otevřené a byl určen obyvatelům MK. Doplněn byl anketou pro potenciální jednodenní návštěvníky. Ve výzkumu byly tedy využity tyto metody:

- explorační metoda (dotazník, anketa, rozhovor)
- obsahová analýza (analýza dokumentů).

Všechna sesbíraná data jsou následně vyhodnocena v kontextu udržitelného rozvoje (SDGs) a v souvislosti s rozvojem cestovního ruchu v mikroregionu Kostecko (SWOT analýza a doporučení).

8 Situační analýza mikroregionu Kostecko

Mikroregion Kostecko (dále také MK) byl založen v roce 1998, v roce 2001 byl přeregistrován na Svazek obcí Mikroregionu Kostecko dle §46–53 zákona č.128/2000Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů. MK leží v severozápadní části okresu Prostějov (Olomoucký kraj). V MK se nachází celkem 13 obcí (z toho jediná obec se statusem město – Kostelec na Hané). Všechny obce jsou zároveň členy MAS Region Haná.

Z geomorfologického hlediska jde o celky Zábřežská vrchovina, Drahanská vrchovina, Hornomoravský úval. Mezi nejdůležitější vodní toky řadíme říčku Šumice, potok Pilavka, Český potok (Vyklička), Stříbrný potok, řeka Romže, říčka Ptenka, Lešanský potok, Přemyslovický potok, Divoký potok, Bukovanka, Brodecký potok, Mlýnská strouha, Blata, Zdětínský potok (Strategie mikroregionu Kostecko na období 2016–2022).

Obrázek 5: Obce mikroregionu Kostecko (zdroj: mapy.cz, upraveno)

Mikroregionem prochází tratě č. 271 (Prostějov – Džbel) a č. 273 (Kostelec na Hané – Litovel). Trať č. 271 v mikroregionu prochází obcemi Kostelec na Hané, Bilovice-Lutotín

(Lutotín), Zdětín (Bělecký mlýn), Ptení (Ptenský Dvorek). Trať č. 271 začíná v Kostelci na Hané směrem na Čelechovice na Hané a místní část Kaple.

Z Prostějova vede cyklostezka do Kostelce na Hané a do Smržic. Nyní se pracuje na projektu Cyklostezka Romže, kde má být cyklostezka Prostějov – Kostelec prodloužena až do Konice. MK je partnerem projektu Cyklookruhy. Na webových stránkách mikroregionu (i na www.cyklookruhy.cz) je interaktivní mapa s okruhy pro silniční a horskou cykloturistiku a pěší turistiku. Okruhy jsou vedeny i přes sousední mikroregiony (Plumlovsko, Konicko, Kosířsko, Střední Haná). Pro pěší turistiku je vyznačeno 8 okruhů, v interaktivní mapě lze zjistit délku a náročnost trasy. Pracuje se na mapové aplikaci i tištěných mapách (Mikroregion Kostecko).

Region Haná každoročně pořádá akci Hanácké cestovatel, která byla zaměřena hlavně na cykloturistiku. Účastník si na určených místech vyzvedl Cestovní pas (viz příloha 2) a ve vybraných obcích sbíral razítka s „Klásky“. V pase byly zahrnuty členské obce Regionu Haná (včetně obcí MK) a u každé z nich napsány zajímavosti. Na konci sezóny bylo slavnostní ukončení ročníku. Tato akce však byla naposledy v roce 2017.

Dle Asociace turistických informačních center České republiky (2007–2020) se v MK nenachází žádné turistické centrum, v Čechách pod Kosířem je informační centrum. Nejbližší turistická centra najdeme ve Slatinicích, Náměšti na Hané, Prostějovu, Plumlově nebo Konici.

MK byl v roce 2020 nominován na Cenu kraje za dlouhodobý přínos v oblasti odpadového hospodářství. V rámci projektů „Nakládání s odpady v mikroregionu Kostecko“ a „Předcházení vzniku biologicky rozložitelných a textilních odpadů v mikroregionu Kostecko“ bylo pořízeno 560 kompostérů, 4 kontejnery na textil a přes 200 štěpkovačů (Ceny Olomouckého kraje, 2017–2020).

Vizí MK je *„směřovat veškeré činnosti mikroregionu, tak aby se stal důstojným a atraktivním místem pro život. Nejen pro obyvatele, ale i pro návštěvníky, kteří zde budou chtít trávit volný čas“* (Strategie mikroregionu Kostecko na období 2016–2022, s. 81). Oblast ekonomiky a CR je první prioritou, dále kvalitní život a spolupráce, příjemný vzhled a udržitelné životní prostředí. Opatřeními k první prioritě jsou: podpora podnikání na venkově, vytvoření turistického balíčku za poznáním atraktivit MK, podpora služeb a podnikání v CR, naučnými stezkami Kosteckem – podpora budování stezek včetně jejich značení, cyklostezky v mikroregionu.

Mikroregion v rámci projektu Národního programu podpory cestovního ruchu v regionech obdržel v roce 2020 dotaci od Ministerstva pro místní rozvoj na turistický mobiliář. Prostředky budou využity na pořízení a instalaci prvků doplňkové infrastruktury – zastřešená odpočívadla, informační stojany, odpadkové koše, stojany na kola, jako materiál bude použito dřevo. Každá obec si sama zvolí, kam tyto prvky umístí (dle turistické atraktivity). Cílem je také do turismu zapojit rodiny s dětmi – počítá se s drobnými herními prvky. Další aktivitou je marketing a propagace. Veřejnost bude informována o turistických aktivitách v každé obci, vytvoří se brožura „průvodce mikroregionem“ a turistické mapy (silniční i horská cykloturistika, pěší turistika). Projekt je vytvořen v souladu s udržitelnou formou turistiky a jeho cílem je informovat širokou veřejnost o zajímavostech v MK a aktivním trávení volného času.

Tabulka 2: Přehled obcí mikroregionu Kostecko (zdroj: ČSÚ)

Název obce	Místní části	Počet obyvatel (k 1. 1. 2020)	Průměrný věk (k 1. 1. 2020)
Bílovice-Lutotín	Bílovice, Lutotín	514	42,9
Čechy pod Kosířem		1 044	42,3
Čelechovice na Hané	Čelechovice na Hané, Kaple, Studenec	1 314	42,6
Hluchov		345	41,4
Kostelec na Hané		2 900	42,6
Laškov	Laškov, Krakovec, Kandia, Dvorek	584	44,6
Lešany		376	42,9
Pěnčín		742	40,6
Přemyslovice	Přemyslovice, Štarnov	1272	43,2
Ptení	Ptení, Holubice, Ptenský Dvorek	1 075	42,6
Smržice		1 618	43,0
Stařechovice	Stařechovice, Služín	543	43,3
Zdětín		368	40,9
Celkem		12 695	42,5

8.1 Stravovací a ubytovací zařízení

Ubytovat se lze v pěti obcích. Zejména při velkých akcích (např. Josefkol) jsou ubytovací kapacity nedostatečné. Návštěvníci se musí ubytovat v nedalekých obcích (Smržice, Slatinice, Prostějov). V každé obci najdeme nějaké stravovací zařízení. Některé z nich ale nemají celotýdenní provoz, zejména ta v menších obcích. Při sportovních a jiných akcích jsou ve sportovních areálech často postaveny stánky s občerstvením. Penzion Sport, Pension Mánes a Bělecký mlýn nabízejí ubytovací i stravovací služby v jedné budově. Mnoho z podniků se podílí na pořádání akcí v obci, popř. sami akce pořádají. Jedná se většinou o vystoupení živých kapel. Typický hanácký folklór bychom však hledali těžko.

Tabulka 3: Přehled restauračních a ubytovacích zařízení (zdroj: vlastní zpracování)

	Restaurace, občerstvení	Ubytovací zařízení
Bílovice-Lutotín	Hospoda U Hochvaldů Hospoda v Obecním domě	
Čechy pod Kosířem	Hostinec U Eliášů Občerstvení U Hraběnky Pension Mánes Kavárna Kafe v parku	Penzion Mánes
Čelechovice na Hané	Hospoda U Cukrovaru Hospoda v Kapli Občerstvení a gril Sokolka	
Hluchov	Restaurace Na Sépce	
Kostelec na Hané	Restaurace U Pramene Penzion Sport Hospoda Na Kozí bradě Občerstvení Depo Kavárna Cafelier No. 523	Penzion Sport Apartmá Transpet
Laškov	Pohostinství Laškovské šenk Hostinec U Zbrojnice	
Lešany	Občerstvení Rybníček Obecní hospoda	
Pěnčín	Hospoda U Kaple	
Přemyslovice	Hospoda U Pohanky Hostinec Na Zole	Ubytovna Přemyslovice

Ptení	Hospoda Jamajka Pohostinství U Vinklerů Samoobslužný pivní bar	
Smržice	Pohostinství Kocanda Restaurace Rebel U Hřiště Pohostinství U Byka	Statek Sissi
Stařechovice	Hostinec Hasan	
Zdětín	Hospoda Zdětín Restaurace Bělecký mlýn	Ubytovna Zdětín Bělecký mlýn

8.2 Školská zařízení a spolky

V mikroregionu je 8 základních škol (ve všech obcích nad 1000 obyvatel a v Laškově), mateřské školy jsou ve všech členských obcích kromě Lešan a Zdětína. Ve Zdětíně v rámci operačního programu Zaměstnanost vznikla v roce 2018 dětská skupina Průata. V Lutotíně byly ze stejného programu vytvořeny Mikrojesle Karabílek.

Spolková činnost je zřetelná ve všech obcích. Často jsou to právě spolky, které se podílí na kulturním a společenském vyžití v obci. Spolky a NNO jsou zaměřeny na výchovu, sport a rekreaci. V každé obci je sbor dobrovolných hasičů, časté jsou myslivecké kluby a svazy chovatelů a tělovýchovné jednoty Sokol. Spolky jsou dále uvedeny u každé z obcí níže (kapitola Obce v mikroregionu Kostecko).

8.3 Přírodní atraktivita v mikroregionu Kostecko

Vesnická krajina mikroregionu může nabídnout řadu přírodních atraktivit. Dle Databáze naučných stezek MK prochází několik naučných stezek – NS Terezké údolí, NS Velký Kosíř, Bělecké NS Na Hlučovskou tvrz/Větrný mlýn Přemyslovice, NS Na Stráž Smržice. Níže jsou vyjmenovány jedny z nejdůležitějších přírodních památek.

Velký Kosíř

Přírodní park Velký Kosíř se nachází v katastru mikroregionu Kosířsko, ale vzhledem k blízkosti a důležitosti pro CR v MK ho sem zařadíme. Velký Kosíř (442 m n. m.) je nejvyšším vrcholem Hané, někdy se mu přezdívá „Hanácké Mont Blanc“. Z Čelechovic po lesní asfaltové cestě na vrchol Velkého Kosíře vede naučná stezka. V krajině parku převažují lesní porosty, zejména komplexy smrků a dubů, s příměsí akátu a vtroušené jedle. V roce 2013 byla pro

veřejnost zpřístupněna nově otevřená rozhledna. Vedle rozhledny je přístřešek s ohništěm. Několikrát v roce se pořádají různé výstupy (např. Novoroční výšlap na Kosíř) s velikou účastí návštěvníků nejen z blízkého okolí. Dle odhadů Velký Kosíř navštíví 50 000 návštěvníků za rok (Obec Čelechovice na Hané, 2020).

Růžičkův lom

V katastrálním území Čelechovice na Hané se nachází národní přírodní památka Růžičkův lom. Tato významná památka se utvářela v tzv. období devonu (středí devon). Je to jedno z nejvýznamnějších nalezišť prvohorních vápencových fosilií na Moravě (Hrady.cz, 1995–2020).

Státní lom

Další významné naleziště blízko Čelechovic na Hané, kde se našlo několik druhů trilobitů (Čelechovice na Hané mají trilobita ve znaku). V minulosti zde působil i celosvětově známý paleontolog Joachim Barrande. Je součástí naučné stezky po cestě na Velký Kosíř (Hrady.cz, 1995–2020).

Pod Zápovědským kopcem

Tato přírodní památka leží na říčce Romže západně od města Kostelec na Hané. V lužním lese se vyskytují vzácní obojživelníci a ptáci (Hrady.cz, 1995–2020).

Brus

Přírodní památka Brus se rozkládá na území Služina a najdeme zde vzácné teplomilné trávy a motýli. Zajímavé je nakupení několika druhů růží na poměrně malé lokalitě (Region Haná, 2001–2020).

Čechy pod Kosířem

Lokalita soustavy NATURA 2000 (ekologicky významná lokalita). Předmětem ochrany je vrápenec malý. Kolonie vrápenců sídlí pod schodištěm směrem k zámeckému parku, proto je třeba pravidelně provádět úklid trusu. V Olomouckém kraji to je největší letní kolonie vrápence (Natura 2000, 2006–2020).

Nebeský rybník (Močilka)

Rybník v Pěňčině nemá přítok ani odtok, je napájen spodními vodami. Podle pověsti zde býval zlý vodník, který lidem měnil slivovici na špinavou vodu (Hrady.cz, 1995–2020).

Na Hůrkách

V oblasti Bílé hory (západně od Bílovic) se nachází přírodní památka Na Hůrkách, kde se v bývalých pastvinách vyskytují vzácné druhy – koniklec a hmyz (motýli) (Hrady.cz, 1995–2020).

Andělova zmola

Tato přírodní památka se rozkládá na jihozápadním svahu Velkého Kosíře v katastru obce Čechy pod Kosířem. Najdeme zde dub, borovici, akát, z bylin zejména zástupce z čeledi lipnicovité. Reprezentuje teplomilné a acidofilní doubravy (Region Haná, 2001–2020).

Terezké údolí

Přírodní rezervace mezi obcemi Náměšť na Hané a Laškov. Středem protéká říčka Šumice. Vyskytuje se zde mnoho vzácných rostlin (ocún, náprstník, lilie, ladoňka) a živočichů. Dále zde byly nalezeny archeologické cennosti. Údolím prochází naučná stezka (Kudy z nudy, 2003–2020).

8.4 Kulturní atraktivity v mikroregionu Kosteletko

Zámek Čechy pod Kosířem

Hojně navštěvovaný klasicistní zámek je obklopen anglickým parkem (21,5 ha), je spjat s hraběcím rodem Silva-Tarouca. Zámek často navštěvoval malíř Josef Mánes. V parku jsou dva rybníky, drobné stavby (Červená věž, Mánesův pavilon, oranžerie), dominantou je však již zmiňovaný zámek. Nechybí zde ani informační tabule (viz foto 3). V roce 2018 získal Cenu kraje v kategorii Nejlepší místo s faktorem „genius loci“. Umístil se na 3. místě, což je vzhledem k velikosti kraje vysoké umístění (Ceny Olomouckého kraje, 2017–2020).

Červený domek Petra Bezruče

Básník Petr Bezruč bydlel v posledních letech svého života v Kostelci na Hané v tzv. Červeném domku. Název je odvozen od červených cihel. Dům byl mnoho let veřejnosti uzavřen, v roce 2020 byl však po renovaci znovu otevřen. Uvnitř je k nahlédnutí expozice Básník slezského lidu Petr Bezruč. S výjimkou pondělí je otevřen denně. Petr Bezruč má

v Kostelci sochu v nadživotní velikosti, je umístěna v centru obce v malém parčíku (Kudy z nudy, 2003–2020).

Větrný mlýn Přemyslovice

Státní technická památka. Tento mlýn holandského typu je zajímavý tím, že je stále ve své původní podobě. Do Přemyslovic byl přestěhován z nedalekého Plumlova v roce 1841. Veřejnosti je nepřístupný, uvažuje se o realizaci muzea (Kudy z nudy, 2003–2020).

Rozhledna Velký Kosíř

Tato stavba sice není v katastrálním území MK, ale z důvodu vysoké návštěvnosti ji sem zařadíme. Stojí na vrcholu Velkého Kosíře (442 m n.m.), měří 25 m a vedou na ni stezky ze všech okolních vesnic. Z Čelechovic na Hané na ni vede naučná stezka. Rozhledna je často vyhledávaným místem k turistice, každý rok SDH Slatinky a TJ Sigma Lutín pořádají Novoroční výšlap na Velký Kosíř, který absolvuje tisíce turistů. V roce 2020 padl rekord v účasti, medaili si vyzvedlo 4510 lidí (Prostějovský deník, 2020).

8.5 Obce mikroregionu Kostecko

Bílovice-Lutotín

V obci žije 514 obyvatel a skládá se z místních částí Bílovice a Lutotín. Leží 7 km severozápadně od města Prostějov a protéká jí říčka Romže. Mezi cenné památky v obci můžeme zařadit lidový zděný statek se žudrem v Bílovicích, kaple sv. Floriána, v Lutotíně kapličku sv. Anny. V současné době se realizuje výstavba cyklostezky Romže (Prostějov – Konice), která povede přes obec. V Bílovicích je MŠ – děti jsou vedeny k environmentální výchově, roce 2016 bylo otevřena nově vybudovaná zahrada v přírodním stylu. V Lutotíně byly v rámci projektu „Operační program Zaměstnanost“ otevřeny Mikrojesle Karabílek.

V obci působí několik spolků, které se významně podílejí na kulturním vyžití – SDH Bílovice, SDH Lutotín, Myslivecký spolek, Klub seniorů, Klub maminek, Klub stolního tenisu. Mezi nejnavštěvovanější události v obci patří hody – Pivní slavnosti (pořádá SDH Bílovice ve spolupráci s Hospodou U Hochvaldů) a Tradiční hodové pondělí se srncím gulášem. Dále pak svátek sv. Anny v Lutotíně s přehlídkou vojenské techniky (tuto tradici znovuobnovil Spolek přátel Lihoměrky). Na tyto akce se sjíždí mnoho návštěvníků z okolí. Dále se ve sportovním areálu každoročně pořádá hasičská soutěž zařazena do seriálu Velká cena Prostějovska.

Nedávno také započala nová tradice v podobě Čertovského vláčku – mikulášská ohnivá show pro děti a dospělé.

Z programu rozvoje obce na období 2016–2022 lze vyčíst, že místním obyvatelům se zde žije dobře, nejvíce se jim líbí blízkost přírody, klid a příznivé životní prostředí. 24 % dotazovaných si myslí, že vztahy v obci nejsou moc dobré a zároveň je zmiňována lhostejnost lidí k obci. V Lutotíně dodnes chybí obchod s potravinami, lidé si zvykli dojíždět do obchodů v sousedních obcích, popř. do Prostějova – přes Lutotín je vedena železnice. Respondenti by roce 2015 nejraději využili finanční prostředky na dobudování technické infrastruktury a komunikací, v dnešních dnech (červen 2020) se právě tato položka realizuje. Vizí je příjemný život pro všechny generace, dostupnost služeb, volnočasových, kulturních a sportovních akcí. CR spolu s cyklostezkou a zlepšováním životního prostředí je řazen mezi příležitosti obce.

Čechy pod Kosířem

V Čechách pod Kosířem žije 1314 obyvatel. Nachází se v typické zemědělské krajině, 27 % katastru tvoří lesní pozemky. Úpatí Kosíře je významný ekologický koridor. Dominantou v obci je zámek (viz foto 1) a park (viz foto 3). Do parku lze chodit na romantické procházky, ale jsou připraveny i komentované prohlídkové trasy (pro školy i širokou veřejnost). Mimo to zde probíhá mnoho kulturních akcí – koncerty, Víkend otevřených zahrad, Svatojánská noc, Lukostřelecké závody, Veteránská rallye "Z lázní do lázní" a mezinárodní sraz mistrů řemesla kolářského a kočárnického Josefkol. Muzeum kočárů a Hasičské muzeum jsou další významné kulturní atraktivity v obci (Čechy pod Kosířem, 2002–2020). V areálu zámeckého parku se minulý rok otevřela Hanácká ambasáda (viz foto 2) – prodejna tradičních lidových a uměleckých předmětů od řemeslníků z Hané.

Obec disponuje multifunkčním zařízením pro kulturu a sport – konají se v něm kulturní a sportovní události. Zároveň jsou v budově klubovny pro jednotlivé spolky. Ze spolků zde působí Junák, Sokol a Sbor dobrovolných hasičů. Každý měsíc v obci probíhá nějaká akce – plesy, karnevaly, turnaje ve stolním tenise, taneční zábavy, Dětský den, Košt pálenek. V červenci se pořádají jedny z největších akcí – Josefkol a Pivní festival. Spolky se účastní i celostátních akcí, např. Betlémské světlo, Tříkrálová sbírka, Uklid'me svět. Návštěvníci se v parku mohou občerstvit v zámecké kavárně nebo v občerstvení Na Hraběnce. Dále je v obci hostinec U Eliášů a Pension Mánes, kde se lze i ubytovat.

Dle šetření v Programu rozvoje obce 2016–2022 se lidem v obci žije dobře. Lidem v obci nejvíce chybí kadeřnictví, kvalitnější restaurace a obchod, bankomat a častější spoje do

Olomouce. Líbí se jim blízkost přírody, klidný život a vzhled obce (péče o veřejnou zeleň je pro obyvatele Čech pod Kosířem velmi důležitá), bohužel nezájem občanů o obec je jednou z nejčastějších věcí, které se lidem nelíbí. Lidé měli prostor na připomínky a často zmiňovaným problémem bylo parkování v obci.

Obec Čechy pod Kosířem je z MK jednou z nejnavštěvovanějších obcí, ne-li nejvíce navštěvovanou. Zvyšující se zatěžování obce turismem je zmíněno ve slabých stránkách obce. K CR (zejména k turistům) se vyjadřovali občané často negativně:

- „K čemu je parkoviště, když cizí parkují u cesty a my to budeme mít zakázané!!“
- *Parkoviště, výstavba hotelu v zámku, odporný ruch v obci? Odporné, naše obec je hlavně o víkendech jako supermarket. Určitě bychom všichni uvítali bankomat v obci, když už jsou zde takové proudy návštěvníků*
- *co nejdříve zamezit parkování bezohledných návštěvníků na místech, kde ohrožují zdraví a životy našich občanů, zejména dětí*
- *pokusit se o zachování parku jak jej známe a ne jak se proslychají plány. Už těch cizáků sem jezdí dost kvůli kterým se vymýšlí spousta omezení pro místní občany*
- *Chtěla bych, aby park zůstal parkem, místem odpočinku a relaxace v klidu. Myslím že to co je v plánu bude už moc přehnané a nelíbí se mi to . Děkuji*
- *Co je to za nápad, že se nebude smět parkovat v ulici. Neustále jsme omezováni kvůli Obrovi!!! Kdyby nebylo jeho, byl by tady klid a žádné omezování!!! Uvědomte si, že se obohacuje na náš úkor!*
- *Návštěvníci mají parkoviště, nový chodník a domorodci aby skákali v lepším případě přes rozpadliny“*

(Program rozvoje obce Čechy pod Kosířem na období 2016–2022, s. 65–68).

Z rozhovoru s panem starostou Ing. Milanem Kiebelem jsem se dozvěděla, že v obci není ani takový problém s parkováním (u obce je vybudované placené parkoviště pro 250 aut), ale s bezohlednými turisty, kteří parkují občanům u domů. Nezávisle na sobě to potvrdili i občané při neformálním rozhovoru při vyplňování dotazníků. Zmiňovali, že zejména řidiči dražších aut parkují mimo placené parkoviště. Mezi největší akce patří Josefkol pořádaný Muzeem kočárů, kam přijíždí tisíce návštěvníků. Ubytovací kapacity jsou i podle pana Kiebela slabé – kdyby byly vyšší, turisté se zdrží déle a pro místní podnikatele by to bylo

výhodné, protože by v obci nechali své peníze. Z akcí pořádaných místními spolky se mezi největší řadí Pivní slavnosti (pořádá SDH – letos slaví 145 let od založení sboru) a Dětský den (až 500 dětí). Chválí spolupráci mezi obcí a spolky – každý rok dostávají příspěvek od obce a mají k dispozici klubovny v multifunkční budově a v budově radnice. Spolupráce s obcemi v MK je dobrá, každá obec si kulturní akce pořádá sama, ale díky tomuto svazku lze lépe dosáhnout na dotační tituly. Udržitelný rozvoj CR vzhledem k velikosti obce „dělají citem“.

Čelechovice na Hané

Obec Čelechovice na Hané má 1314 obyvatel a její součástí jsou místní části Kaple a Studenec. Mezi významné památky patří výklenková kaplička – poklona se sochou sv. Jana Nepomuckého, které je ale ve špatném stavu a potřebovala zrekonstruovat. Mezi obcemi stojí pravoslavná kaple Svaté Trojice, bohužel není otevřena přes víkendy. V budově obecního úřadu je od roku 2015 Četnická stanice – prvorepubliková expozice, která je přes víkendy také uzavřena.

V obci působí několik spolků – Sokol, Sborny dobrovolných hasičů, Myslivecké sdružení a nově také klub Ženy ženám. Spolky se podílí na kulturním vyžití v obci. Každý měsíc se pořádá nějaká akce, z největších např. Zimní putování, Aprílový koncert, střelby na asfaltové terče, Velká cena Prostějovska, Zahradní slavnosti, Jarmark. Zároveň zde probíhají klasické akce jako pálení čarodějnic, maškarní ples, dětský den, drakiáda a posezení s hudbou. Senioři jezdí na různé zájezdy, kulturní komise zajišťuje životní jubilea a vítání občánků, úzce spolupracuje se spolky.

Turisté přes Čelechovice prochází hlavně za účelem návštěvy přírodního parku Velký Kosíř – po cestě mohou vidět Růžičkův a Státní lom. Z Prostějova sem vede železnice, takže Čelechovice jsou často výchozí bod (nevedou sem žádné cyklostezky). Dle slov starostky Jarmily Stawaritschové je nádraží v neutěšeném stavu, z důvodu poškozování a nepořádku byly odstraněny lavičky a chybí doprovodné služby. Nejsou zde cyklostezky a nabídka služeb není velká. Ubytovací kapacity jsou nedostatečné. Do budoucna se chystá umístění infocedulek. Obec se dvakrát účastnila soutěže Vesnice roku, roce 2016 dostala ocenění za reprezentaci obce prostřednictvím tradičních venkovských řemesel.

Paní starostka si v budoucnu dokáže představit např. půjčovnu elektrokol a jejím dalším přáním je geopark v lomu. Vzhledem k blízkosti často navštěvovaného Velkého Kosíře by elektrokola mohly mít dobrý potenciál. Zmínila, že Čelechovice na Hané jsou nedocenená lokalita, ale najít hranici, kdy je rozvoj CR v obci pozitivní, je velmi složité. Udržitelnost je

podle ní při rozvoji obce nejdůležitější, nelze rozvíjet CR, pokud ohrožuje kvalitní život občanů a prostředí.

Dle šetření z roku 2015 vyplynulo, že občanům se na životě v Čelechovicích nejvíce líbí blízkost přírody, klidný život a dobrá dopravní dostupnost. Velké většině lidí (73 %) v roce 2015 vadila špatná dostupnost služeb. V tomto roce museli občané pro potraviny dojíždět do okolích obcí, dnes již je tato situace vyřešená (smíšené zboží v obci je). V hrozbách lze spatřit nedořešené majetkové vztahy, což paní starostka zmínila i při rozhovoru. Mezi příležitostmi se řadila spolupráce se spolky a s MK, která dnes probíhá na dobré úrovni (Program rozvoje obce Čelechovice na Hané na období 2014–2020).

Hluchov

V Hluchově žije 345 obyvatel. Od samotného města Prostějov je obec vzdálena asi 11 km severozápadně a 10 km jihovýchodně od města Konice. Mezi kulturní atraktivity v obci řadíme kapličku Panny Marie, barokní kamenný kříž a Hluchovský mlýn. Obec je zatížena nadměrnou dopravou, vede tudy velice frekventovaná silnice 366 (Prostějov – Konice).

Vzhledem k velikosti obce je zde velký počet spolků – malá kopaná (SK Amater Hluchov, FC Juniors Semos Hluchov), SDH Hluchov, Taneční skupina, Sportovní klub stolního tenisu, MS Hubert úsek Hluchov, Český svaz včelařů, Český svaz zahrádkářů. Některé spolky se podílí na kulturních akcích – Novoroční výšlap na Stádlisko, Tradiční plesy (sportovní, hasičský), Dýňová slavnost apod. V obci je restaurace Na Sépce, kde se pořádají Zvěřinové hody s cimbálovou muzikou.

Z Programu rozvoje obce 2016–2022 lze ale vyčíst, že občanům se zde žije dobře. Stejně jako v obci Bílovice-Lutotín jsou lidé rádi za klidný život, blízkost přírody a příznivé životní prostředí. V obci citelně chybí obchody a služby (Program rozvoje obce Hluchov na období 2016–2022).

Kostelec na Hané

Kostelec na Hané má nejvíce obyvatel z celého MK – 2900, je to jediná obec se statutem město. Leží asi 7 km od okresního města Prostějov, kam vede také cyklostezka. Město je lokálním železničním uzlem, železnice je vedena směrem na Prostějov, Červenku a Chornice. Mezi významné kulturní atraktivity patří budova radnice, pomník básníka Petra Bezruče, Bezručův Červený domek (znovuotevřen v květnu 2020) a Kostel sv. Jakuba Staršího.

V Kostelci je mnoho z aktivních spolků zaměřeno na sport, např. Sokol – oddíl házené, florbalu, lukostřelby, FC Kostelec na Hané, Klub kuší Savana. Dále Sbor dobrovolných hasičů (zásahová jednotka druhého stupně), Junáci, Myslivci, Zahradkáři, Český svaz drobných chovatelů. Za zmínku jistě stojí Hanácký folklórní soubor Kosíř. Se svým tanečním vystoupením se spolek prezentuje na různých akcích, od místních plesů po národní akce.

Z kulturních akcí se zde odehrávají klasické – plesy, hody, dny dětí, Mikuláš atd. Dále každoročně probíhá Jakubská pouť, Lampionový průvod a stezka odvahy, Kostecké vinobraní, z větších akcí se pořádá Sraz Kostelců, v Kostelci na Hané přibližně jednou za deset let. Mnoho událostí je zaměřeno sportovně – turnaje ve fotbale (Hanácká kopačka), malé kopané, házené (Hanácké pohár), florbale (Povánoční florbalení), tenise, lukostřelbě (Mistroství České republiky) atd. Zázemí sportovních aktivit je soustředěno do sportovního areálu při Základní škole Kostelec na Hané (sportovní hala s kapacitou 600 diváků, posilovna a venkovní sportoviště). Součástí areálu je i Penzion Sport, který mimo restaurace nabízí také ubytování. Tento areál je často vyhledávaným místem pro různé sportovní skupiny (za účelem soustředění) z celé republiky, protože mají na jednom místě halu, ubytování i stravování. Ubytování je dále možno v Apartmá Transpet blízko nádraží. Ubytovací kapacity však nejsou při větších kulturních a sportovních akcích dostatečné. Při volejbalovém turnaji Kostecká sviňa nebo Hanácká kopačka je to řešeno tak, že si účastníci mohou postavit stan ve fotbalovém areálu. Ze sportovních aktivit lze dále navštívit Golf Resort.

Z restauračních zařízení můžeme vyjmenovat již výše zmiňovaný Penzion Sport, dále Hospoda Kozí Brada, restaurace Pramen. V letních měsících je otevřena zahrádka Depo, která je přímo u cyklostezky z Prostějova, takže ji navštěvuje mnoho cyklistů. V letošním roce je zde na každý víkend naplánovaná živá hudba.

Od roku 2018 je v centru města otevřena také kavárna Cafelier No. 523 s výběrovou kávou, dorty a dezerty. Kavárna se dostala i do blogu Gastromapa Lukáše Hejlíka, takže jeho pozitivní recenze se postarala o propagaci za daleké hranice města. V komentářích pod příspěvkem jsou nadšené ohlasy návštěvníků z velmi širokého okolí. Někteří lidé, kteří o kavárně předtím nevěděli, se na základě této recenze vydali do Kostelce na Hané (Gastromapa Lukáše Hejlíka, 2019).

Spokojenost se životem a se službami v obci byla v roce 2015 dobrá. Všeobecná spokojenost byla se sportovním vyžitím v obci. Návrhy na zlepšení obce byly takové: nové parkovací plochy, hřiště pro děti, lesopark a výsadba zeleně, pokračování cyklostezky. Mezi

největší problémy se řadilo málo zájmových skupin pro děti, malý zájem občanů o život v obci a čistota města. Mezi silné stránky obec řadí atraktivitu obce, školní a sociální (domov pro seniory) zázemí, moderní sportovní areály a udržení folklórní tradice. Z oblasti CR je mezi hrozbami možný negativní vliv turistiky na přírodu a negativní vztah místních k turistům. Rozvoj města bude záležet na spolcích. Venkovská krajina a nabídka služeb v CR je pro město Kostelec na Hané příležitostí

Mezi vize města patří: zlepšit život ve městě, zajistit udržitelný rozvoj a zvýšit CR – v souvislosti s tím více prezentovat atraktivitu města obyvatelům i případným návštěvníkům (spolupráce s MK, propagační tabule, prezentace organizací atd.) (Program rozvoje města Kostelce na Hané 2015–2020).

Laškov

Obec leží asi 17,5 km severně od okresního města Prostějov a má 584 obyvatel. Dříve patřila do okresu Litovel. Skládá se ze 4 samostatných částí obce: Laškov, Krakovec, Kandia a Dvorek. Krakovec obtéká říčka Šumice. Mezi přírodní atraktivity obce patří houbaření v okolí obce, turistika směrem na Bouzov, přírodní rezervace Terezké údolí, barokní zámek Laškov s přilehlým parkem, zámek v Krakovci. V roce 2019 obec otevřela přírodní biokoupaliště, dřívější koupaliště chátralo. Koupaliště je oblíbené u návštěvníků z blízkého okolí, o své otevírací době pravidelně informuje na svých facebookových stránkách.

Ke smysluplnému trávení volného času se podílí místní spolky – TJ Laškov, SDH Laškov, 1. FC Laškov. Pořádají sportovně-kulturní akce, např. plesy, besídky, hody, stavění a kácení máje, Laškovský pohár v malé kopané, O pohár starosty obce Laškov v požárním sportu. Je k dispozici multifunkční hřiště, dětské hřiště, hospoda a sokolovna. Ubytování je možné v nedalekých turistických ubytovnách mimo MK (Náměšť na Hané, Kladky, popř. penziony ve Slatinicích).

Obyvatelům Laškova se dle dotazníkového šetření v rámci Programu rozvoje obce na období 2014–2020 v obci žije dobře, mezilidské vztahy jsou docela dobré, ale zhruba 1/3 si myslí, že vztahy nejsou moc dobré. Nejvíce se jim líbí blízkost přírody, klid a dopravní dostupnost. Nezájem lidí o obec a nedostatek pracovních míst jsou dvě nejhůře vnímaná negativa. Peníze by se dle názoru občanů měly využít na podporu bytové výstavby a rekonstrukcí komunikací. Organizace volného času dětí a mládeže spolu s rozvojem kulturních akcí a lepší údržba polních cest k procházkám je považováno v obci za důležité. Z přiložené SWOT analýzy je patrné, že vybudování stávajícího koupaliště, údržba zeleně

a vybudování prostor pro setkávání občanů je vnímáno jako příležitost. Silné stránky obce jsou blízkost přírody a dobrá spolupráce mezi spolky (Program rozvoje obce Laškov na období 2014–2020).

Lešany

Obec Lešany má 376 obyvatel. Nejvýznamnějším tokem je Lešanský potok. Katastr leží v zemědělské oblasti (89 % území tvoří zemědělská půda). Kousek od obce je návrší Bílá Hora (340 m n.m.) a její blízkosti přírodní památka Na Hůrkách s výskytem chráněných rostlin. Z kulturních atraktivit můžeme zmínit např. objekt lidové Zvonice v centru obce, kostel Nejsvětější Trojice a kaple sv. Františka Xaverského.

Ze spolků zde působí Sbor dobrovolných hasičů, Honební společenstvo (Lešany – Ohrozim–Zdětín), Český zahrádkářský svaz a Římskokatolická farnost. Mezi tradiční akce se řadí ples, drakiáda, setkání seniorů, dětské dny, setkání k Mezinárodnímu dni žen, nohejbalový turnaj, Srpnová noc, lampionový průvod. Akce se konají převážně v areálu Rybníček a kulturním domě. Mladí hasiči se pravidelně účastní požárních soutěží Plamen.

Občanům se dle šetření z roku 2015 (Program rozvoje obce Lešany v období 2016–2020) v obci žije dobře, ale 46 % obyvatel uvedlo, že vztahy v obci nejsou moc dobré. Občanům chybí cyklostezka, sportovní vyžití. Nezájem lidí o obec a špatné mezilidské vztahy byli často uváděná negativa, dále to bylo nekvalitní životní prostředí a nepořádek v obci. Zlepšení životního prostředí se umístilo mezi nejvyšší příčky priorit občanů. Vztahy, prostředí, nedostatečné sportovní vyžití spolu s malým zastoupením mladých lidí jsou uvedeny v negativních stránkách obce. Stáří obyvatelstva je vidět v tabulce 1. V Lešanech je i roce 2020 nejvyšší průměrný věk z celého MK (44,6 let oproti celkovému průměru MK 42,5 let) (Program rozvoje obce Lešany na období 2014–2020).

Pěňčín

V Pěňčíně žije 742 obyvatel, leží asi 15 km od Prostějova. Uprostřed návsi je Nebeský rybník Močilka, z dalších zajímavostí mlíník víry na Čihadle, kostel sv. Cyrila a Metoděje, kaple Navštívení Panny Marie a Boží muka sv. Fabiána a Šebestiána, myslivecká chata. V rámci národní soutěže Vesnice roku získala obec v roce 2011 oranžovou stuhu za spolupráci se zemědělským subjektem, péči o veřejné prostranství a zapojení romské komunity do veřejně prospěšných prací.

V obci je aktivní Sbor dobrovolných hasičů, Myslivecký spolek Hubert, Letiště Pěňčín a Klub turistů. Spolky pořádají tyto akce: plesy, karnevaly, besídky, hody, ostatky, posezení s dechovkou, oslavy sv. Floriána, ze sportovních akcí např. turnaj ve stolním tenise, hasičské závody v rámci Velké ceny Prostějovska. Místní také často chodí na výšlapy po okolí. V obci je k dispozici víceúčelové hřiště, kde probíhají sportovní události, i tančení zábavy. Hasiči mají několik družstev, včetně dětí, pro které pořádají soutěže, tábory, chodí s nimi uklízet obec a doprovází je na výlety. Ženy z SDH Pěňčín jsou velice úspěšné, účastní se i Mistroství republiky v požárním sportu a reprezentují tak obec v celé republice (Obec Pěňčín, 2010–2020).

Přemyslovice

Obec s 1272 obyvateli má dvě části – Přemyslovice a Štarnov, od Prostějova je vzdálena asi 17 km. Obec patří mezi nejstarší na Moravě. V Přemyslovicích je veřejnosti nepřístupný novogotický zámek, bohužel chátrá. V současné době jej vlastní soukromý majitel a uvažuje se o otevření restaurace a pivovaru v prostorách zámku. Další významnou a vzácnou stavbou je větrný mlýn holandského typu, ale také není otevřen veřejnosti.

V Přemyslovicích působí Sbor dobrovolných hasičů, TJ Sokol a Farnost Přemyslovice. Spolky se spolupodílí na kulturním a společenském životě v obci, z akcí lze jmenovat plesy, Vítání jara, dětské dny, výstavy, kreativní dílničky, šibřinky, ostatky, karnevaly, sousedská posezení, taneční zábavy, sportovní turnaje, divadelní vystoupení, pochody okolo Přemyslovic. K dispozici je místní sokolovna a sportovní hala (Obec Přemyslovice, 2007–2020).

Ptení

Obec Ptení má tři části – Ptení, Holubice, Ptenický Dvorek. Celkem zde žije 1075 obyvatel. Součástí obce je i turistická lokalita Na Pohodlí, přes kterou vede několik turistických tras. Ve Ptení je kostel sv. Martina, pomník padlých, na budově MŠ pamětní deska hudebního historika prof. Graciána Černušáka, významnou památkou je pak léta opuštěný zámek Ptení. Dříve sloužil jako kino, byly zde i byty. V současné době je uzavřen a není jisté, co s ním dál bude.

I ve Ptení je Sbor dobrovolných hasičů, Myslivecký spolek, ze sportovních uskupení např. FC Ptení. V minulém roce byl založen spolek Ptení bez slibů. Tento spolek je velice aktivní, z pořádaných akcí jmenujeme jen některé – Filipojakubská noc, Svatojánská noc, Drakiáda bramboriáda, Vesnické sraz sekaček a malotraktorů. Pro občany zajišťuje také

zájezdy a vycházky po okolí. Na rozvoji turismu se letos podíleli mimo jiné tím, že na okraji Ptení vytvořili vyhlídkové odpočinkové místo (Ptení beze slibů, 2019–2020).

Ptenský Dvorek se v letošním roce dostal do povědomí širokého okolí díky zřízení pivní budky, kde si návštěvník sám načepuje pivo nebo limonádu. Nápad na zřízení pivní budky vzešel jako reakce na zavřené restaurace v důsledku šíření koronaviru, hned v prvních dnech ji navštívilo mnoho turistů (České noviny, 2020).

Smržice

Obec Smržice je rozkládá v blízkosti okresního města Prostějov (4 km), žije zde 1618 obyvatel, pokud nepočítáme město Kostelec na Hané, je to dle počtu obyvatel největší obec MK. Přes Smržice protéká Romže, Český potok, Mlýnská strouha a Vyklíčka. Ze Smržic vedou cyklostezky směr Držovice a směr Prostějov, která je v současné době z důvodu stavby obchvatu uzavřena. Obec získala mnoho ocenění – v rámci soutěže Vesnice roku obdržela obec v roce 2010 Zelenou stuhu (za péči o zeleň, veřejná prostranství a krajinu), 2. místo v mezinárodní zahradnické soutěži Entente Florale Europe 2011 atd.

Z historických památek zde najdeme např. kostel sv. Petra a Pavla, barokní budovu fary (nejstarší zdejší budova, probíhají zde výstavy), budova obecního úřadu, Dům Českého zahrádkářského svazu ZO Smržice a Socha sv. Jana Nepomuckého. Dále zde turisté mohou využít 3,6 km dlouhou naučnou stezku Stráž, která byla v minulých letech pro návštěvníky špatně dohledatelná, proto nedávno došlo k jejímu vyznačení.

Aktivních spolků zde působí mnoho - Myslivecký spolek Smržice, Sbor dobrovolných hasičů, ZO Českého zahrádkářského svazu Smržice, Klub českých turistů Smržice, TJ Smržice – oddíl kopané, Tělocvičná jednota Sokol Smržice, Spolek rodičů Smržice, Farnost Smržice. Ve Smržicích probíhají klasické akce jako plesy, karnevaly, hody, den dětí, pálení čarodějnic, košt pálenek, zpívání u vánočního stroměčku apod. Dále obec organizuje promítání filmů pod širým nebem, znovuobnovili tradici stavění májky, kácení se účastnili Hanácky ve smržických krojích. Je tedy vidět, že obec navazuje na místní tradiční folklór. Kulturní život v obci je bohatý, akce jsou pro všechny věkové kategorie. Klub českých turistů organizuje největší turistickou akci v regionu s účastí stovek turistů – Smržické vandr. Na tuto akci se sjíždí lidé z celé republiky. Přespolní mají možnost přespat v sále sportovního areálu. Účastníci projíždí ostatními obcemi MK. Obec pravidelně vydává Smržický zpravodaj, kde shrnuje dění v obci za poslední čtvrtletí (Obec Smržice, 2001–2020).

Stařechovice

Obec zahrnuje místní části Stařechovice a Služín, kde žije 543 obyvatel. Leží pod vrcholem Velkého Kosíře. Obcemi protéká Český potok, do kterého se před Stařechovicemi vlévá Stříbrný potok. V katastru obce jsou kvalitní zemědělské půdy. Ze zajímavostí v obci můžeme zmínit přírodní památku Brus a kostel Narození Panny Marie, ve kterém je evidovaná jedna z nejstarších památek na Prostějovsku – pískovcová raně románská křtitelnice, gotická Madona z počátku 15. století (Stařechovice, 2005–2020).

V obci působí spolky Sbor dobrovolných hasičů, Myslivecký spolek, Český zahrádkářský svaz a od roku 2014 také Hanáci. Posledně jmenovaný spolek byl založen za účelem zachrany chátrajícího statku, který odkoupili a stal se centrem kulturního dění ve Služíně. V rámci projektu „Komunitní centra v regionu Haná“ realizují různé (nejen) výchovně-vzdělávací akce – hudební vystoupení, oslavy MDŽ, karnevaly, košty pálenek, drakiády, workshopy a přednášky ke Světovému dni zdraví, Gulášfest, Rybářské dny a v období adventu Mezigenerační setkání u vánočního stromu. Zabývají se ochranou přírody a architektury, komunikací s občany a jejich vzájemnému porozumění. Jejich cílem je vybudování muzea zemědělských strojů a nástrojů z Hané, vytvoření Klubu důchodců a Klubu maminek (Hanáci Služín, 2016–2020).

Obec je v posledních letech často neprůjezdná – pracuje se na kanalizaci, silnici a chodnících. Místní obyvatelé z této dlouhotrvající situace radost nemají. Uzavírka zároveň komplikuje cestu turistům do blízkých Čech pod Kosířem (iDnes, 2018). Dle Územního plánu Stařechovice nemají velké vyhlídky k rekreaci, vytváří ale podmínky pro vhodné trávení volného času pro své obyvatele.

Zdětín

Tato malá obec (368 obyvatel) leží asi 14 km od Prostějova. Kousek od obce je les zvaný Háj, ve kterém jsou chatové osady (Blata, Mokřiny, okolí Romže). Ve Zdětíně je kaple sv. Anny, stará studna Haltýř, prehistorický Bílovský hrad. Z přírodních zajímavostí kopec Bílá Hora a studánka Bělínka. V katastru leží často navštěvovaný Bělecký mlýn (30 000 návštěvníků za rok) s restaurací, ZOO koutkem a letní zahrádkou. Před restaurací je informační tabule s turistickými trasami (viz foto 6). Toto hojně vyhledávané místo je v hezkém přírodním prostředí, nabízí i ubytování. Přímo u „Běláku“ je železniční zastávka. Dále se sem turisté mohou dostat po relativně nově vybudované asfaltové cestě z Lutotína (viz foto 4). Polní cesta, která vznikla v rámci projektu Program obnovy venkova, měří asi 1 300 metrů, do cíle jsou to

ale ještě další asi dva kilometry po nezpevněné cestě, takže mnozí cyklisté mohou být změnou terénu nepříjemně překvapeni (viz foto 5).

Ve Zdětíně funguje Sbor dobrovolných hasičů a TJ Sokol Zdětín. Mimo tradiční akce (plesy, karnevaly, pálení čarodějnic, sportovní utkání) se ve Zdětíně letos konala Olympiáda dětí a mládeže, které se zúčastnily děti v blízkého okolí a dětských domovů (Obec Zdětín, 2011–2020).

Obyvatelé jsou se životem ve Zdětíně spokojeni kvůli blízkosti přírody, klidu a příznivému životnímu prostředí. Vadí jim však absence mnoha služeb, za kterými musí dojíždět jiných obcí. V dalších námětech připomínali důležitost rekonstrukce místních komunikací a zapojení obyvatel do kulturního a společenského života v obci. Mezi slabými stránkami bylo nutné dojíždění do MŠ do okolních obcí, tento problém byl zčásti vyřešen založením dětské skupiny Prťata. Vztahy občanů a chalupářů jsou na dobré úrovni, stejně jako aktivita spolků. Rozvoj CR je řazen mezi potenciální příležitosti (Program rozvoje obce Zdětín 2014–2020).

9 Výsledky empirického šetření

Cílem empirického šetření bylo zjistit názory místních obyvatel na cestovní ruch (zejména na případné turisty) v mikroregionu a vytipovat často navštěvovaná místa. V červnu 2020 byl vytvořen on-line i tištěný dotazník pro obyvatele MK. Výhodou dotazníku je oslovení většího počtu respondentů a zpracování dat. Výsledky lze měřit a porovnávat (Pelikán, 2007). Má většinou tři části – v první části se vysvětluje význam výzkumu, v druhé části jsou již vlastní otázky a v poslední části je poděkování za spolupráci (Gavora, 2010). „*Hlavní výhodou dotazníku je rychlý a ekonomicky nenáročný sběr dat od velkého množství respondentů. V případě využití uzavřených dotazníkových položek je další výhodou možnost kvantifikovat získaná data a podrobit je detailní statistické analýze, která v určité míře umožňuje získané výsledky zobecnit a využít pro predikci jejich budoucího stavu.*“ (Chráska, Kočvarová, 2015, s. 41).

Dotazník byl vytvořen na základě dotazníků od Němečka (2012) a Kučerové (2019), otázky ale byly upraveny pro potřeby této práce (např. doplněna sekce s volným časem). Obsahoval 25 otázek – uzavřené i otevřené, včetně demografických údajů. 2 otevřené otázky byly nepovinné. V rámci předvýzkumu byl dotazník zaslán 10 osobám, které se vyjádřily ke srozumitelnosti otázek. Byla upravena jedna otázka. Respondenti byli vybráni na základě dobrovolnosti k účasti na výzkumu, podmínkou byl věk minimálně 18 let a trvalé bydliště v jedné z obcí MK. Účastníci výzkumu byli k vyplnění motivováni možností výhry poukazu, který mohou uplatnit v zařízení dle výběru v některé z obcí MK, pokud uvedou své kontaktní údaje. Tím mohla být narušena anonymita, proto tuto dobrovolnou možnost využila jen necelá pětina dotazovaných. Z důvodu zachování anonymity jsme se v dotazníku neptali na místo bydliště. Dotazník byl rozdělen na 4 části:

- demografické a identifikační údaje
- cestovní ruch v MK
- volný čas v MK
- vztah místních k turistům.

9.1 Technika sběru dat

On-line dotazník byl vytvořen na stránkách Formuláře Google, poté byl vyvěšen na různé facebookové stránky související s místem MK, popř. poslán přes e-mail. Výhodou

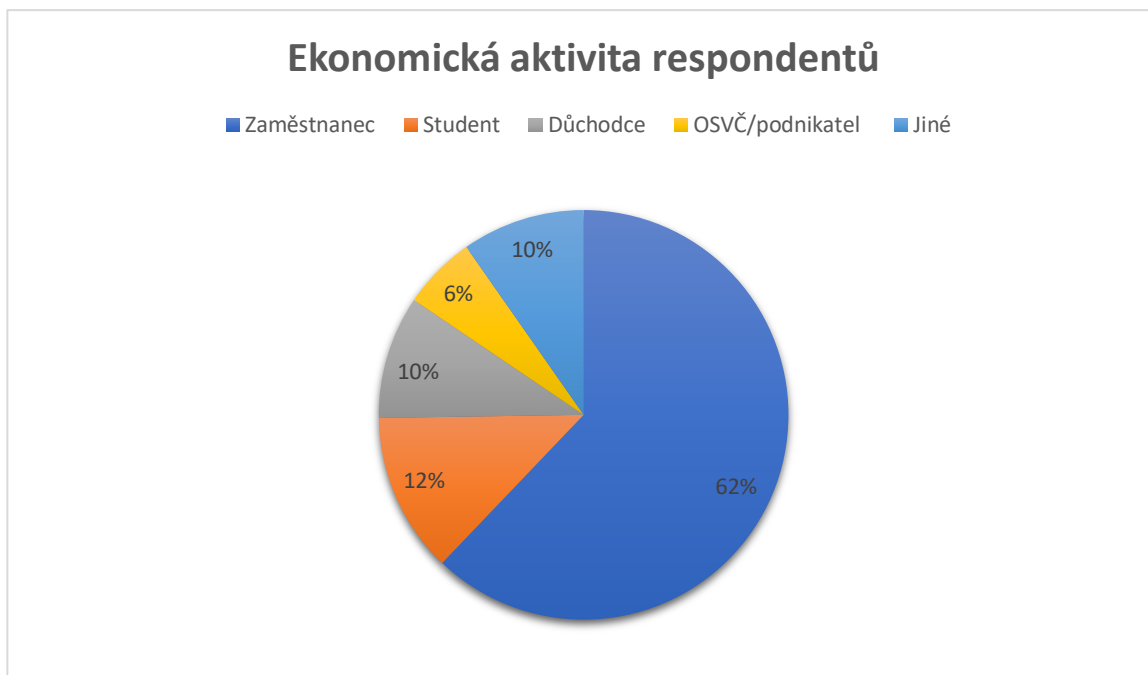
on-line dotazníku je vytvoření automatické tabulky v MS Excel, data z tištěného dotazníku se do MS Excel musely přidat posléze ručně. Tištěný dotazník byl metodou záměrného výběru distribuován v některých obcích MK. Osobní dotazování ale vyžadovalo větší časovou náročnost a také nebylo jednoduché s místními navázat kontakt. Jak sami někteří z nich zmínili po vyplnění – pokud slyší slovo „výzkum“, „projekt“ nebo „dotazník“, nechtějí s tím mít nic společného. Nejdříve byl tedy navázán neformální rozhovor v hostincích (kde se většinou místní obyvatelé scházejí) a až poté byli respondenti vyzváni k účasti v šetření. Z neformálních rozhovorů byly získány cenné doplňující informace, které z dotazníku nelze vyčíst, nebo se je respondenti zdráhali napsat.

U tištěných dotazníků byla dále použita metoda tzv. sněhové koule. Tuto metodu využíváme při obtížném vyhledávání respondentů s typickými rysy. Vyhledá se respondent, který odpovídá podmínkám a je požádán, aby distribuoval dotazník dále (Tahal, 2017).

K doplnění šetření byla vytvořena on-line anketa pro obyvatele Prostějova a okolí (byla umístěna pouze na facebookové stránky), která zjišťovala, které obce návštěvníci MK nejraději navštěvují a za jakým účelem. Tuto anketu vyplnilo 53 lidí.

9.2 Místní obyvatelé a mikroregion Kostecko

Dotazník vyplnilo 103 obyvatel obcí MK, z toho 51 mužů a 52 žen ve věku od 19 do 80 let (průměrný věk respondentů 38 let). Tištěný dotazník vyplnilo 35 % dotazovaných, zbytek dotazníků byl vyplněn on-line. Jejich nejvyšší dosažené vzdělání bylo nejčastěji středoškolské (50 %), dále vyučen/a a vysokoškolské (22 a 22 %). Ekonomickou aktivitu respondentů můžeme vidět na grafu 1. Nejvíce respondentů uvedlo „zaměstnanec“ (62 %). V kategorii „jiné“ se nejčastěji objevovala mateřská dovolená, položka „nezaměstnaný/á“ byla pouze u jednoho respondenta.

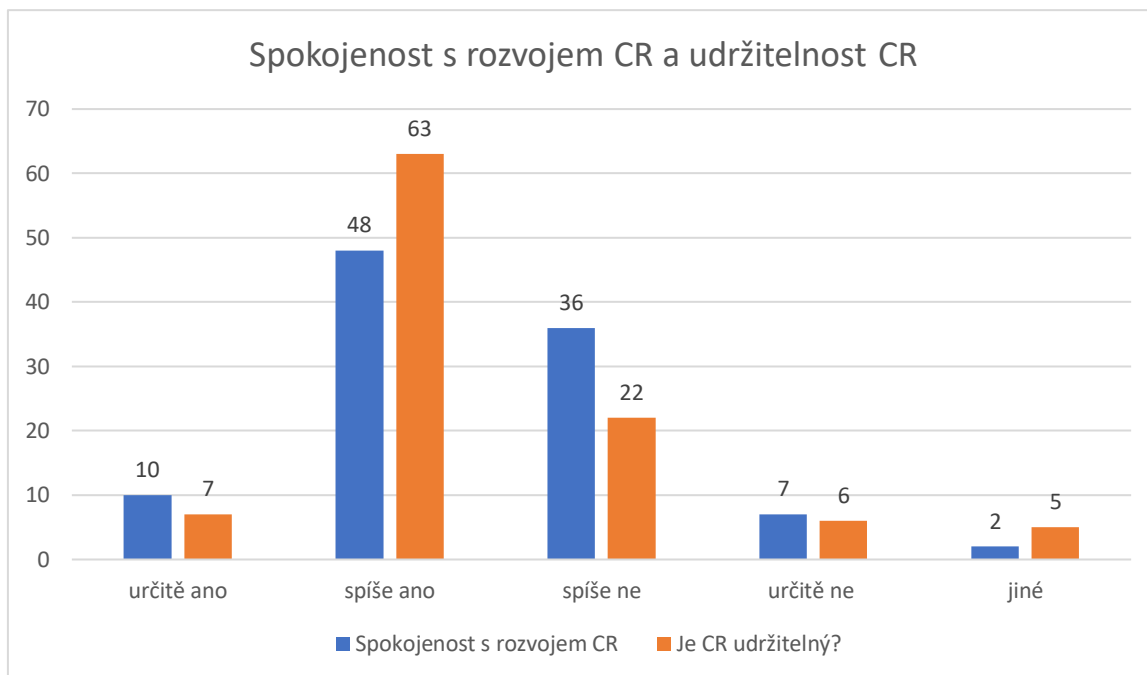

Graf 1: Ekonomická aktivita respondentů

Respondenti bydlí v MK v průměru 29,5 let. Často v obci bydlí celý život, 13 % obyvatel zde žije do 10 let. 29 % dotazovaných s jistotou nevědělo, že jejich obec je členem MK. Naprostá většina z dotazovaných je se životem v MK spokojena, 51 % odpovědělo „spíše ano“, 46 % „určitě ano“. Nikdo neodpověděl, že určitě není. Se spokojeností s dopravní infrastrukturou je to horší – 41 % respondentů s ní spokojeno není. V odpovědích „jiné“ byla i poznámka „*Teprve se na nich pracuje. Zavádí se kanalizace, bude nová cyklostezka*“.

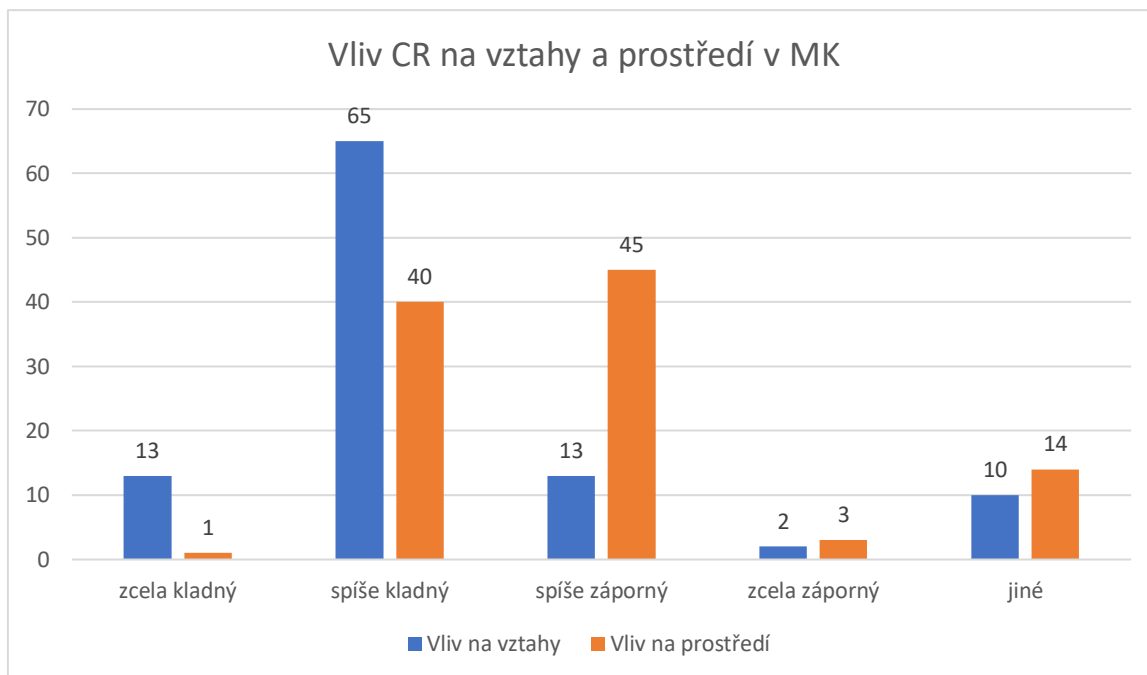
9.3 Cestovní ruch v mikroregionu Kostecko

Na spokojenost s CR v mikroregionu nebyl jednoznačný názor – 57 % dotazovaných ho vnímá pozitivně, ale 42 % s jeho rozvojem spokojeno není. Na dotaz, jestli je CR rozvíjen udržitelně odpovědělo 68 % dotazovaných „určitě ano“ nebo „spíše ano“. Mezi odpověďmi k udržitelnému CR se někteří vyjádřili – např. obavy o Velký Kosíř z důvodu nevhodného chování turistů a asfaltových cest v lese. Nebyly nalezeny zásadní rozdíly v odpovědích dle pohlaví, věku nebo vzdělání.

Graf 2: Spokojenost s rozvojem cestovního ruchu a udržitelnost

Kvalitu mezilidských vztahů CR ovlivňuje spíše kladně (63 %) až zcela kladně (13 %). To, že má CR negativní vliv na mezilidské vztahy, uváděli spíše muži, věk nebo vzdělání nehrálo roli. 10 % dotazovaných uvedlo „jiné“, kde se nejčastěji vyskytoval názor, že CR mezilidské vztahy neovlivňuje vůbec – „Nijak.. žádný ruch nepociťuji ... Netuším, zda je vůbec ovlivňuje ... nijak ... neovlivňuje“. Naopak u vlivu CR na prostředí (flóru a faunu) uvedlo 47 % dotazovaných, že vliv je spíše negativní až negativní. 14 % využilo položku „jiné“, kde většina uvedla, že CR nemá na prostředí MK žádný vliv. Mezi dalšími odpověďmi byla např. zmínka o tom, že na Kosíři jsou odpadky. 80 % dotazovaných, kteří myslí, že CR ovlivňuje mezilidské vztahy negativně zároveň uvedlo, že CR ovlivňuje negativně i prostředí.

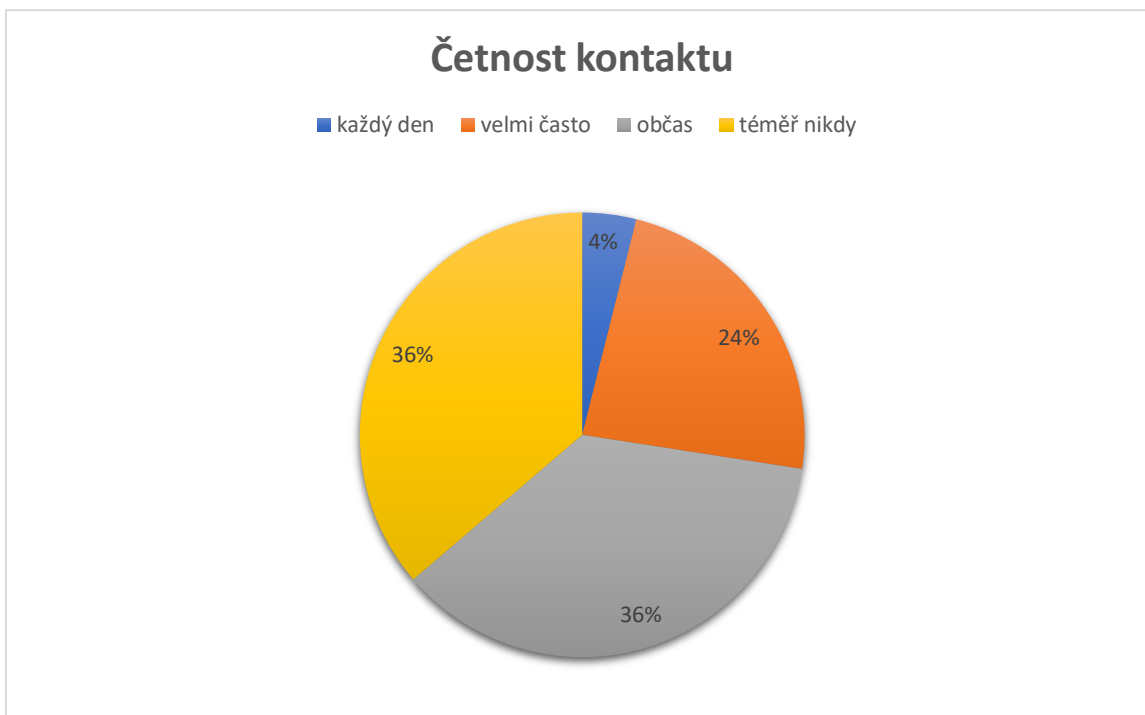

Graf 3: Vliv cestovního ruchu na vztahy a prostředí

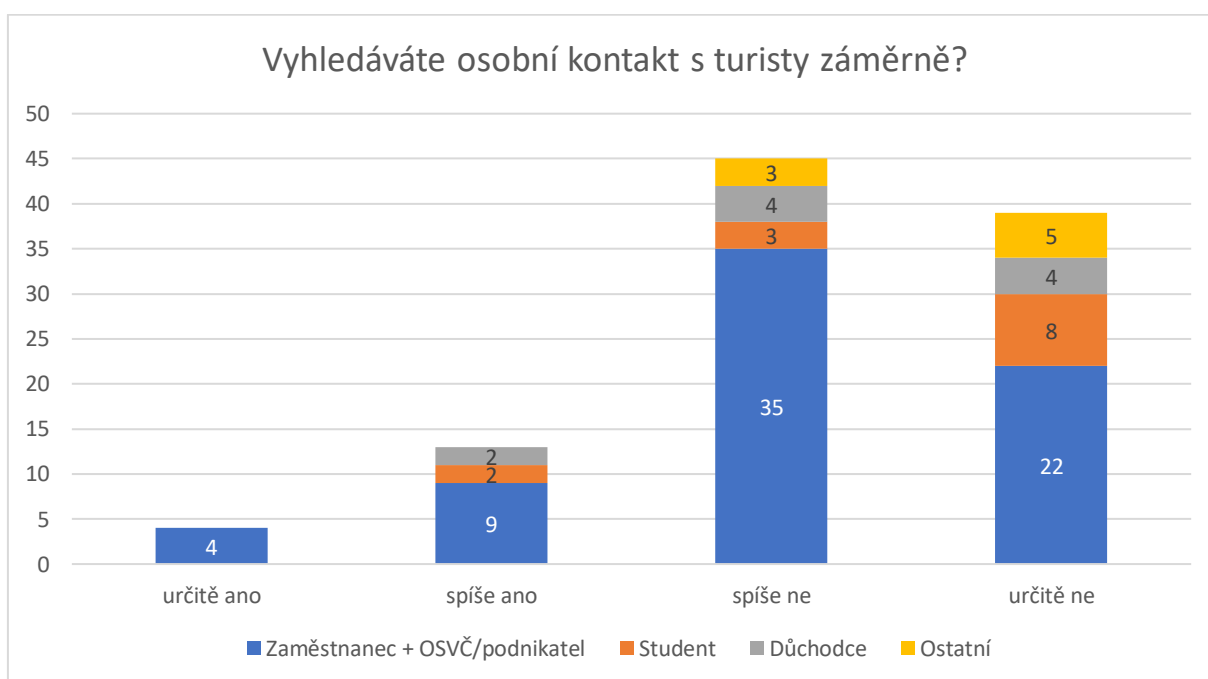
Z CR mají dle respondentů větší prospěch místní podnikatelé než ti odjinud – 77 % uvedlo „zcela místní“ a „spíše místní“. Z OSVČ/podnikatelů tyto možnosti vybrali 4 ze 6. Jeden uvedl, že z toho prospěch mají všichni. V dalších odpovědích zaznělo, že z CR má prospěch pouze obec Čechy pod Kosířem, kde „*Olomoucký kraj utápí peníze*“.

9.4 Místní obyvatelé a jejich vztah k turistům

Více než polovina respondentů (64 %) přijde do osobního kontaktu s turisty alespoň jednou za měsíc, 36 % však uvedlo, že téměř nikdy. Většina (82 %) dotazovaných s turisty záměrně nevyhledává kontakt. Možnost „určitě ne“ k záměrnému kontaktu s turisty označila více jak polovina (62 %) studentů, z řad zaměstnanců tuto možnost zvolilo pouze 32 % dotazovaných.

Graf 4: Četnost kontaktu místních obyvatel a turistů

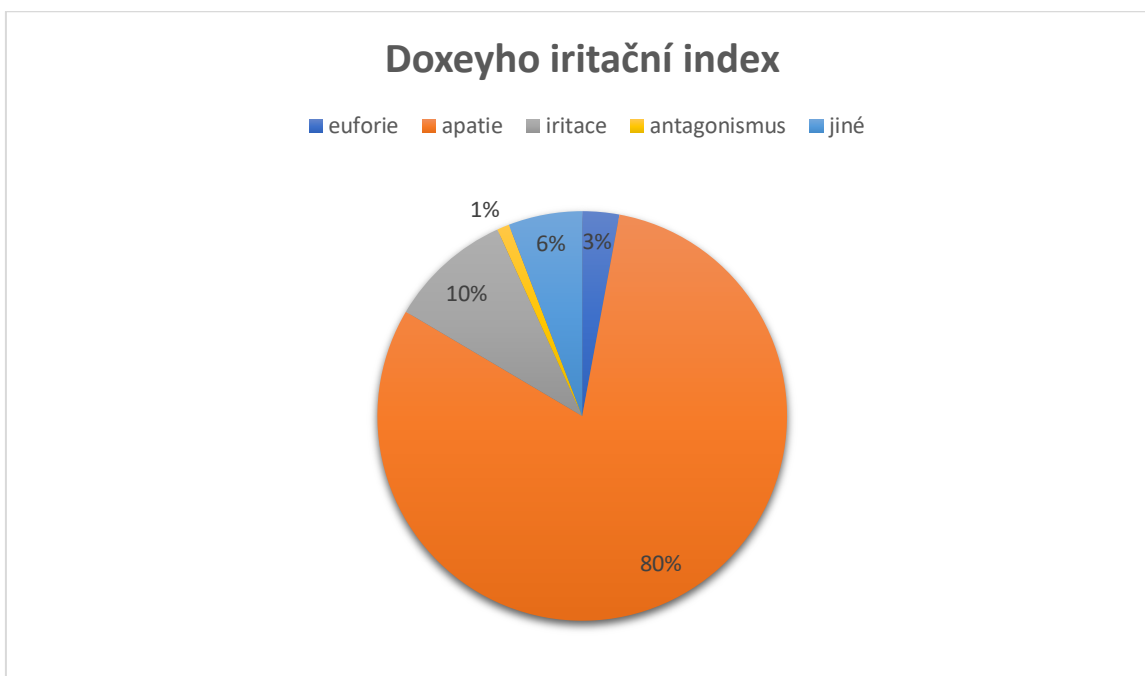

Graf 5: Vyhledávání osobního kontaktu s turisty

Na škále Doxeyho iritačního indexu (euforie – apatie – iritace – antagonismus) naprostá většina (81 %) uvedla druhý stupeň – apatie, tzn. tolerance turistů. Pouze 3 % turisty přijímá s nadšením (euforie) a 1 % je turisty znechuceno (antagonismus). Zbytek (10 %) je turisty iritován, podřizují se potřebám turistů. Několik respondentů uvedlo do položky „jiné“ to, že do MK turisté skoro nejezdí. Z těch, kteří uvedli, že jejich vztah k turistům je iritace nebo

znechucení, obvykle (82 %) nevyhledávají osobní kontakt s turisty a téměř polovina z nich s nimi má nějakou negativní zkušenost. Z celkového počtu dotazovaných má konkrétní negativní zkušenost s turisty 17 % obyvatel. Nelíbilo se jim zejména špatné parkování, hluk a nepořádek, zmíněni byli i opilí turisté. Zde jsou některé z negativních zkušeností:

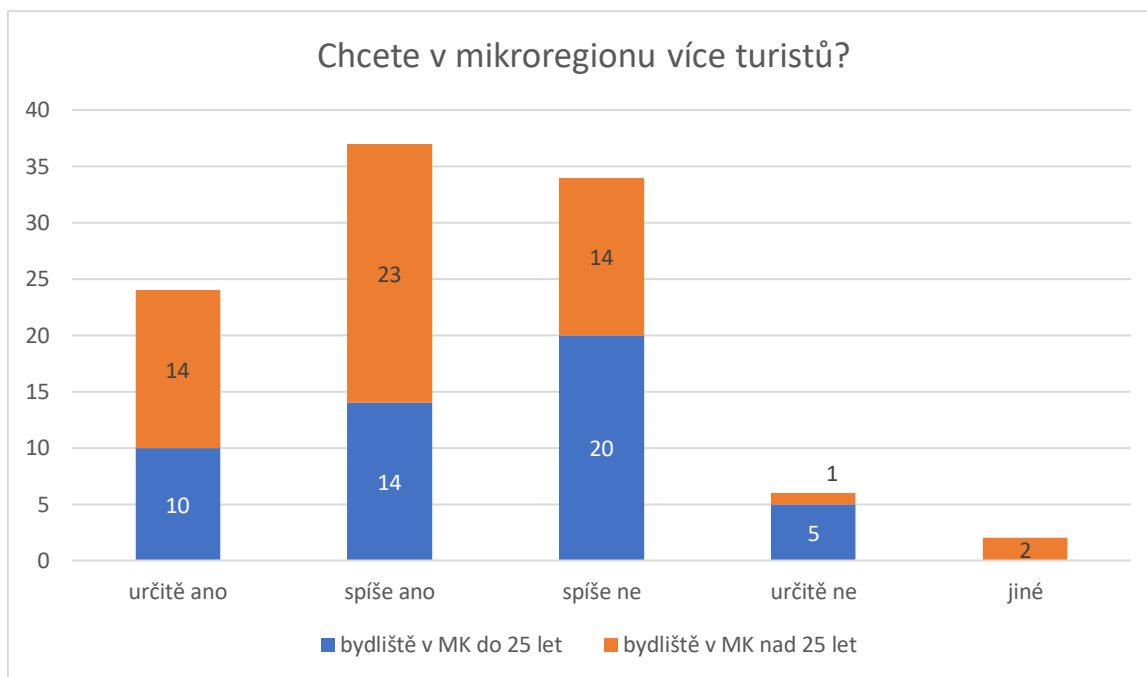
- „Parkování katastrofa a pak Vám ještě vymydlí půlku lesa, aby se stal pro měšťáky atraktivní, neupravené houští člověkem přeci do přírody nepatří!“
- „Například bezohledné parkování (v nepřehledných zatáčkách), odpadky v místech s největším výskytem turistů,..“
- „Borec mě srazil na kole jelikož jel jako kretén a nezpomalil na lesní cestě.“
- „odpadky kolem a v "dřevěných odpočinkových místech" v okolí Bílovic“
- „Auta kolem Kosire, plasení zverve, zvýšený ruch v lese“
- „obsazování parkovacích míst místním“
- „Nevychovanost a poházené odpadky.“
- „Hluk, nepořádek“

Graf 6: Doxeyho iritační index

Více jak polovina obyvatel (59 %) si přeje, aby MK navštěvovalo více turistů a jednodenních návštěvníků. 6 respondentů si vyšší počet návštěvníků určitě nepřeje, 2

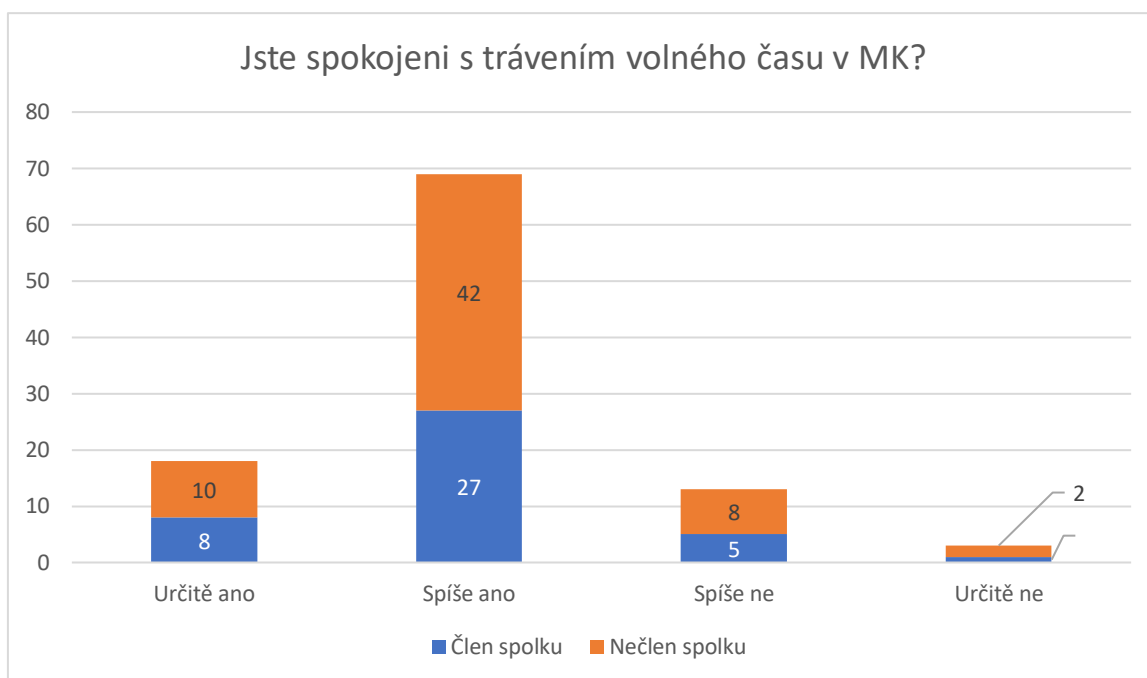
dotazovaní uvedli, že je jim to jedno. K většímu počtu návštěvníků byli přikloněni spíše respondenti, kteří v MK bydlí více než 25 let.

Graf 7: Náзор na více turistů

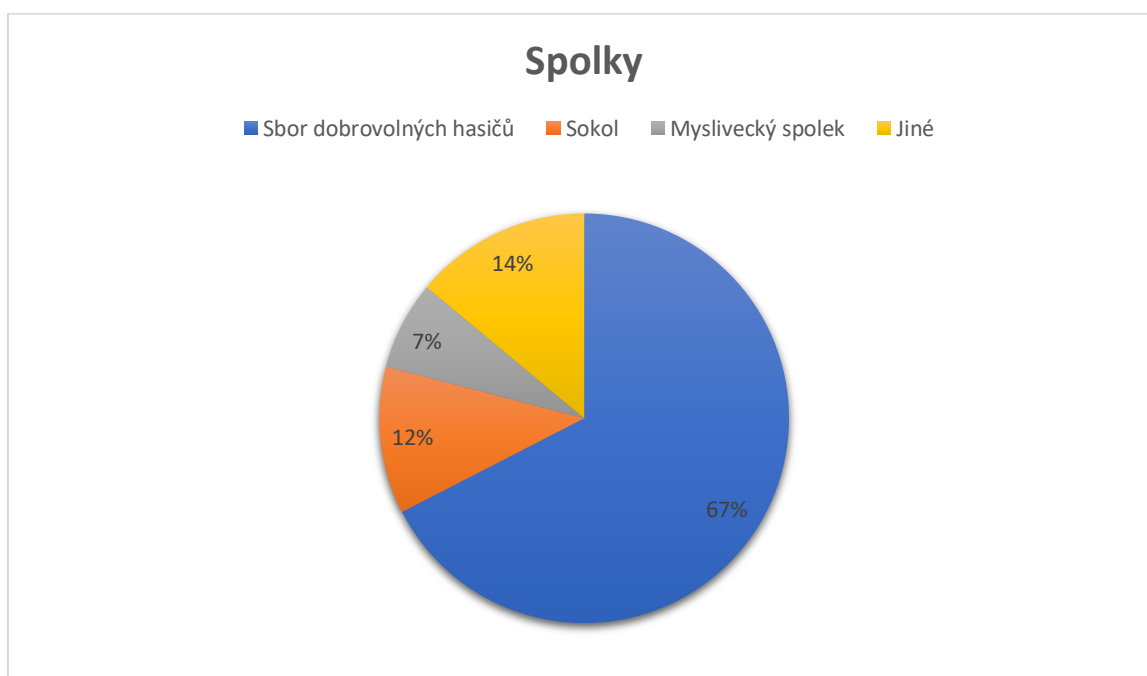
9.5 Volný čas v mikroregionu Kostecko

S volným časem jsou obyvatelé MK převážně spokojeni, 85 % uvedlo spokojenost „určitě ano“ nebo „spíše ano“. Celkově je 40 % dotazovaných obyvatel MK členem nějakého spolku (spíše muži), z těchto lidí je spokojeno s trávením volního času také 85 %. Nebyl tedy nalezen vztah mezi spokojeností s trávením volného času a členstvím ve spolku. Věkové rozložení členů spolků je podobné celkovému výzkumnému souboru.

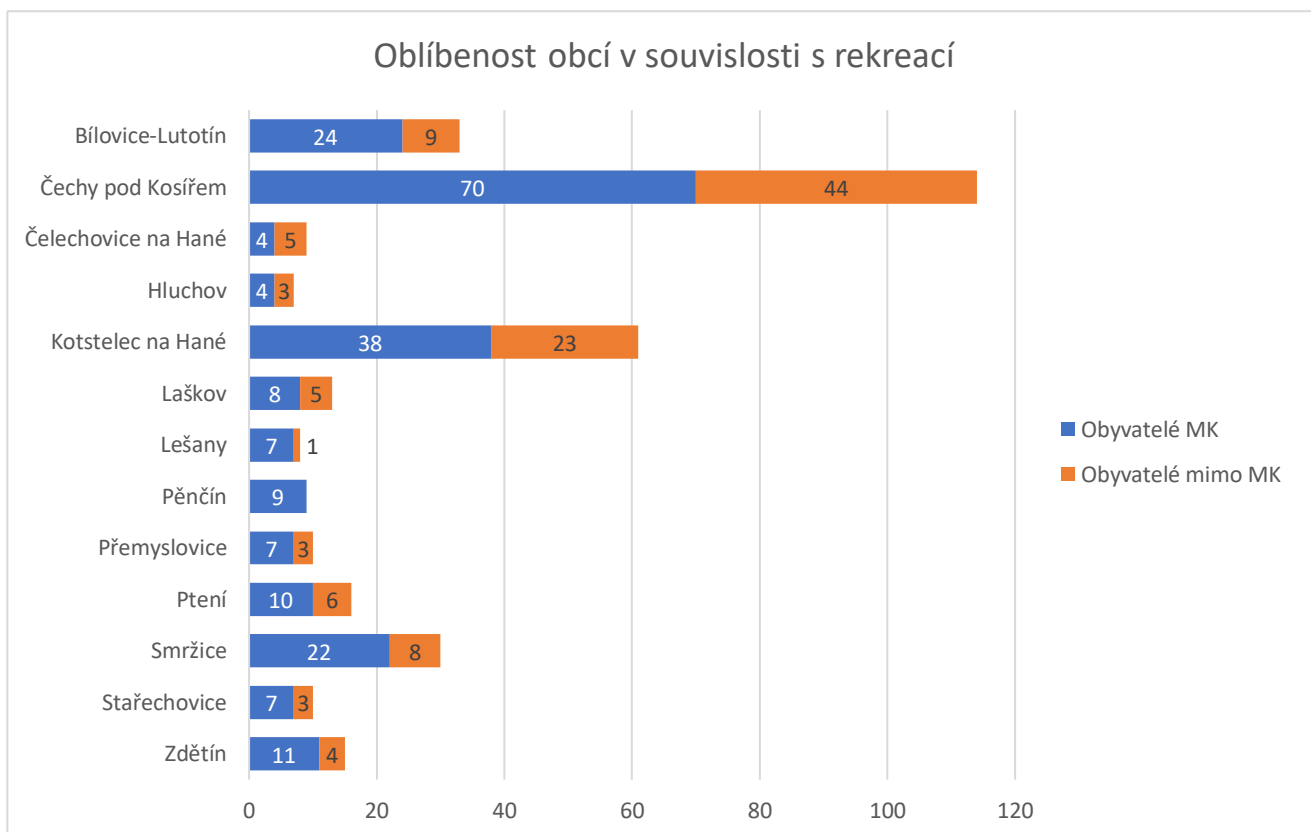
Graf 8: Spokojenost s trávením volného času

Nejvíce byl zastoupen sbor dobrovolných hasičů (64 %), Sokol (12 %) a myslivecký spolek (7 %). Dále se objevily spolky: Klub důchodců, Klub přátel lihoměrky, Občanské sdružení pro nezávislou kulturu, Junák, Spolek KaRaBíLek, FC Kostelec na Hané, Svaz chovatelů. Někteří z respondentů jsou členy více spolků.

Graf 9: Přehled zastoupení spolků

Dále měli respondenti označit 1–3 obce MK (mimo bydliště), které nejraději navštěvují za účelem rekreace. Většina obyvatel označila obec Čechy pod Kosířem. I když to není největší obec MK, je známá v širokém okolí. Oblíbenost obcí lze vidět na grafu č. 10, je doplněn o data, která byla získána od obyvatel mimo MK. 18 % z obyvatel MK tyto obce navštěvuje alespoň jednou za týden, polovina dotazových alespoň jednou za měsíc, ale téměř třetina místních ostatní obce MK navštěvuje jen párkrát během roku. 56 % obyvatel mimo MK tyto obce navštíví alespoň jednou za měsíc.

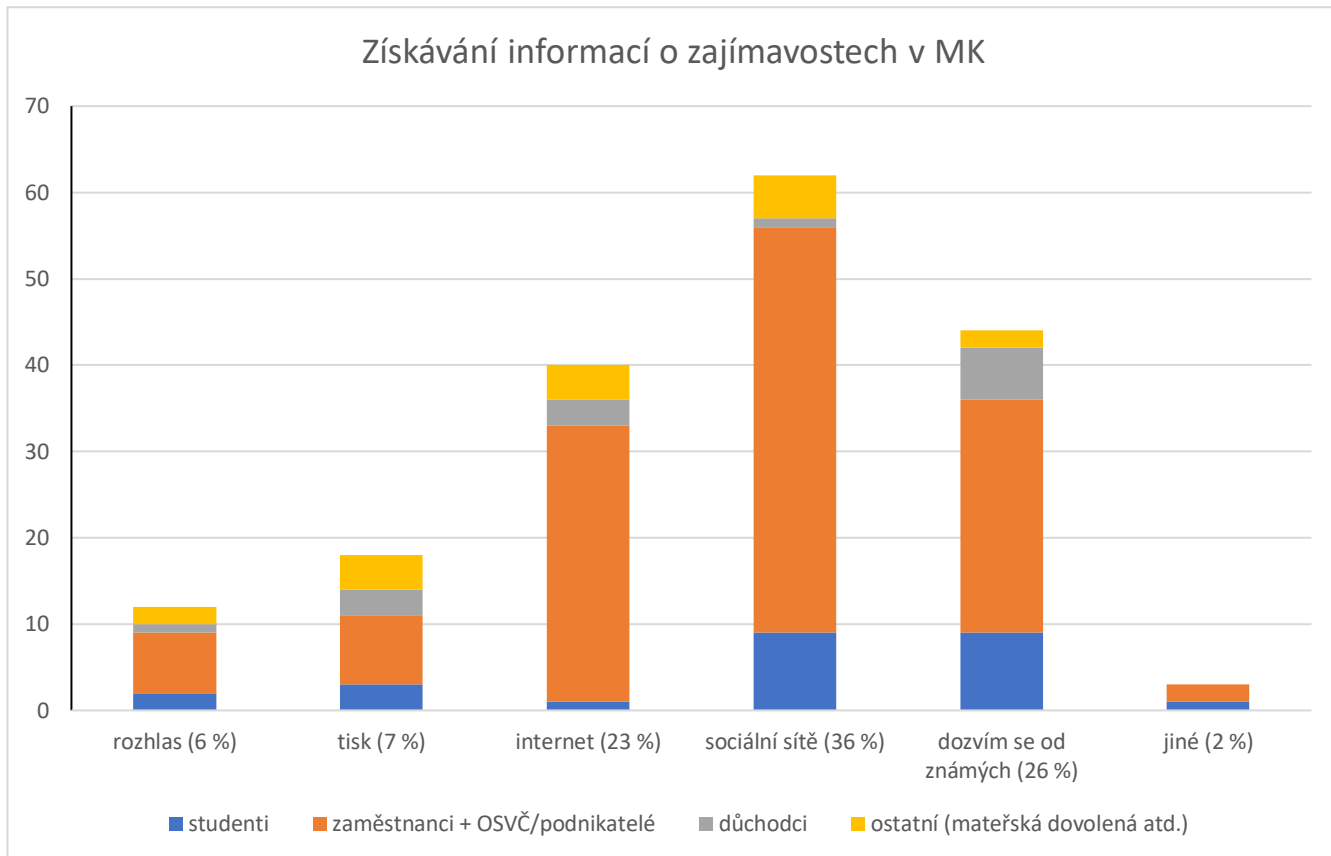
Graf 10: Nejvíce navštěvované obce

K nepovinné otázce „Kterou atraktivitu v mikroregionu Kostecko (mimo Vaši obec) navštěvujete nejraději?“ se vyjádřilo 41 obyvatel MK a 18 obyvatel mimo MK. Nejčastěji byla zmiňována obec Čechy pod Kosířem (zámek, zámecký park, muzea) a přírodní park Velký Kosíř (rozhledna, Státní a Růžičkův lom). Mezi dalšími odpověďmi od obyvatel MK se objevil např. les Brus (Hluchov/Čechy pod Kosířem), naučná stezka „Na Stráž“ (Smržice), Bělecký mlýn a blízké prameny (Zdětín a okolí), fotbalové hřiště (Kostelec na Hané), Památník Padlých Hrdinů (neuveďeno kde), žudr (Bílovice), přírodní koupaliště (Laškov), Bílá Hora (Bílovice-Lutotín/Lešany/Zdětín), Zámeček (Přemyslovice) a další odpovědi (příroda, cyklostezky, řeky, restaurace, kavárny apod.). Obyvatelé mimo MK v drtivé většině uváděli také obec Čechy pod

Kosířem a přírodní park Velký Kosíř. Dále to bylo přírodní koupaliště Laškov, cyklostezky a hřiště.

Na další nepovinnou otázku „Kterou konkrétní událost v mikroregionu Kostecko (mimo Vaši obec) navštěvujete nejraději?“ odpovědělo 36 obyvatel MK a 18 respondentů mimo MK. Obyvatelé MK nejčastěji zmiňovali hody a s tím spojené taneční zábavy s živou hudbou, sportovní akce, plesy a akci Josefkol (Čechy pod Kosířem). Dále se objevily události jako Lampionový průvod (Kostelec na Hané), Zahradní slavnost a hasičské závody (Čelechovice na Hané), živá hudba (Kostelec na Hané, Bílovice, Čechy pod Kosířem, Pěňčín), akce v zámku (Čechy pod Kosířem), sportovní utkání (Laškov, Stařechovice), Pivní slavnosti (Bílovice). Obyvatelé mimo MK také často uváděli události v Čechách pod Kosířem (kulturní vystoupení), dále plesy (Kostelec na Hané, Přemyslovice), Novoroční výšlap na Kosíř, dny dětí (Kostelec na Hané, Smržice), Smržické vandr a Smržická šlapka, masopust (Přemyslovice), Hodový guláš a oslava sv. Anny (Lutotín), hasičské závody a Pivní slavnosti (Bílovice).

Informace o zajímavých místech a událostech v MK získávají místní převážně na sociálních sítích (Facebook, Instagram apod.). Tuto možnost označilo 36 % dotazovaných z MK, dále se o zajímavostech dozví od známých (26 %) a na internetu (webové stránky obcí apod.) – 23 %. Nejméně se o zajímavostech v okolí dozvídají z rozhlasu – pouze 6 %. Mezi odpověďmi „jiné“ (2 %) se objevila odpověď „hospoda“. Studenti nejvíce využívají sociální sítě a informace získávají od známých (obě položky po 36 %), zaměstnanci a OSVČ/podnikatelé využívají sociální sítě (38 %) a internet (26 %). Důchodci téměř nevyužívají k informacím o zajímavostech v MK sociální sítě – tuto možnost označil pouze jeden respondent z důchodců, nejčastěji získají informace od známých (43 %).

Graf 11: Způsoby získávání informací

10 SWOT analýza

SILNÉ STRÁNKY	SLABÉ STRÁNKY
<ul style="list-style-type: none"> • poloha mikroregionu (v blízkosti měst Prostějov a Olomouc) • spokojenost občanů se životem v obcích • aktivní spolky pro všechny věkové kategorie • práce spolků s dětmi a mládeží • kulturní a společenské akce • rozvoj komunitních center • blízkost přírody • dostatek sportovišť • turistické trasy 	<ul style="list-style-type: none"> • rozdíly mezi jednotlivými obcemi v rámci ČR • převaha jednodenních turistů • nízké ubytovací kapacity • nedostupnost některých kulturních památek a atraktivit • absence jednotných stránek na sociálních sítích • slabá prezentace mikroregionu • málo doplňkových služeb • v současnosti mnoho uzavírek a objízdných tras
PŘÍLEŽITOSTI	HROZBY
<ul style="list-style-type: none"> • zvyšující se zájem o vesnický cestovní ruch • využití místních tradic a folklóru • spolupráce se sousedními mikroregiony • užší spolupráce se všemi subjekty – veřejný, soukromý, neziskový • vybudování geoparku (Kosíř), dalšího přírodního koupaliště (Bělecký mlýn), rekonstrukce zámků (Přemyslovice, Ptení) • využívání dotačních titulů • zapojení mladých lidí do dění v obci 	<ul style="list-style-type: none"> • nezájem občanů o dění v obci • špatné přijetí turistů • nezodpovědní turisté (odpadky, ničení majetku obcí a přírody) • koncentrace turistů jen v některých lokalitách (Čechy pod Kosířem) • jednodenní turisté bez zájmu o mikroregion • ekonomická krize • změna klimatu • odliv občanů

10.1 Návrhy a doporučení

Vzhledem k získaným informacím z teoretické a praktické části zmíníme doporučení, kterými by měl MK směřovat k udržitelnému CR.

1. Vytvořit facebookové stránky mikroregionu Kostecko:

MK má pouze webové stránky, kde doporučuje cyklookruhy a několik turistických zajímavostí (lomy na Kosíři, Čechy pod Kosířem, Bělecký mlýn a přírodní památky). Nejsou popsány zajímavosti ve všech obcích a zcela chybí informování o akcích. Mnoho z dotazovaných využívá sociální sítě, je tedy vhodné zřídit jednotné stránky mikroregionu, kde uživatelé naleznou všechny potřebné informace a aktuality na jednom místě.

2. Zřídit půjčovnu kol (popř. elektrokol)

Haná má výborné předpoklady k nenáročné cykloturistice. Pokud by se zvýšil počet ubytovaných hostů, je vhodným doplňkem k jejich pobytu zřídit půjčovnu kol. Situovaná by mohla být např. v Kostelci na Hané, protože toto město má sportovní zázemí, je blízko k oblíbeným turistickým atraktivitám (Čechy pod Kosířem, Velký Kosíř, Prostějov, Plumlovská přehrada apod.), obcí prochází železnice (kole se dá pohodlně přepravovat vlakem) a je dobře situované (blízkost cyklostezek).

3. Vytvořit geopark

Velký Kosíř je významným geologickým územím, a to na národní úrovni. Na jeho vrchol vede naučná stezka, která je hojně využívána. Geopark by mohl přilákat více turistů, zapojit místní obyvatele k ochraně tohoto dědictví a vzdělávat širokou veřejnost. Geoturismus je v souladu s udržitelnými principy cestovního ruchu.

4. Založit ekofarmu s ubytováním

Haná je známá svým úrodným územím a bohatým zemědělským regionem. Toho lze využít a vytvořit typickou hanáckou usedlost (popř. opravit starou budovu statku), která bude fungovat jako ekofarma. Návštěvníci by mohli vidět zemědělské nástroje, řemeslné výrobky, ochutnávat pokrmy z lokálních surovin, popř. se zde ubytovat a podílet se na chodu farmy.

5. Obnovit akci Hanácké cestovatel

Vyhlášení této akce bylo naposledy v roce 2017, od té doby nelze dohledat žádné informace. Díky této sportovně-rekreační aktivitě byli držitelé Cestovního pasu „nuceni“

navštívit minimálně 15 obcí v Regionu Haná (včetně obcí na území MK) a získat zde razítko, aby získali diplom. V pase (viz příloha 2) byly uvedeny turistické zajímavosti o každé obci, turisté byli rozprostřeni po celém MK. Razítka se často získávaly v pohostinstvích, takže turisté přinášeli zisky i místním podnikatelům. Akce už byla „zajetá“, tudíž nebude nákladné ji znovu obnovit. Aktivita by se mohla dále rozšířit do on-line prostoru, např. s využitím QR kódů odkazovat na další zajímavosti, fotografie, videa, články, turistické trasy, nebo zadávat úkoly navíc apod.

6. Uskutečnit vzdělávací akci o mikroregionu

Na způsob „hospodského kvízu“ vytvořit soutěž, kde budou otázky zaměřeny na život v obcích (např. velikost obcí, názvy památek), volný čas (např. výsledky zápasů místních sportovních klubů) a SDGs – Cíle udržitelného rozvoje do otázek zařadit „nenápadně“ (např. „Ve které obci je nejnižší nezaměstnanost?“, „Ve které obci není ZŠ nebo MŠ?“, „Jmenujte alespoň tři studánky/NS/PP v mikroregionu.“), protože by to mohlo účastníky odradit.

11 Porovnání výsledků a diskuze

11.1 Srovnání předchozích studií

V této části se budeme zabývat zjištěnými výsledky dotazníkového šetření, které srovnáme s předchozími výzkumy od Němečka (2012), Kučerové (2019) a Horáka (2012).

Ze strategických dokumentů vyplývá, že obyvatelům se MK žije relativně dobře, to potvrdilo i naše dotazníkové šetření. V roce 2012 mělo povědomí o mikroregionu Kostecko pouze 28 % obyvatel mikroregionu, dnes o něm ví 70 % obyvatel. To mohlo být způsobeno dřívější absencí webových stránek mikroregionu, nebo přirozeně tím, že uplynulo osm let a MK měl více času na propagaci. O rozvoji CR vyšly poměrně podobné výsledky – v roce 2012 si 38 % obyvatel myslelo, že zapojení obcí do CR je negativní, v roce 2020 uvedlo 42 % dotazovaných, že není spokojeno s rozvojem CR. Bohužel to značí jistou stagnaci v této oblasti.

V Dolní Moravě většina respondentů uvedla, že CR ovlivňuje kvalitu mezilidských vztahů negativně, v MK je situace opačná, nejspíše v důsledku toho, že Dolní Morava je turisticky známá oblast a pohybuje se v ní více turistů. Podobně je to s vnímáním udržitelnosti CR a přáním většího počtu turistů – v Dolní Moravě převažoval názor o neudržitelném rozvíjení CR a nechtějí více turistů, v MK je dle respondentů CR v současnosti udržitelný a více jak polovina dotazovaných je nakloněna ke zvýšení počtu turistů. V Bedřichově jsou stejně jako v MK nakloněni ke zvýšení počtu turistů, dotazovaní v Bedřichově k nim mají velice pozitivní vztah.

V Dolní Moravě se na škále Doxeyho iritačního indexu vystřídaly všechny stupně škály od euforie po znechucení, ale nejčastěji místní turisty tolerují. V MK převládal názor tolerance, extrémní hodnoty (euforie a antagonismus) se téměř nevyskytovaly – tato apatie se dá vysvětlit tím, že mnozí (jak sami řekli) obyvatelé MK cestovní ruch v obci vůbec nevnímají a s tím ani případné turisty, setkají se s nimi jen občas. Aktivně s návštěvníky nevyhledávají kontakt, stejně jako v Dolní Moravě, kde se s turisty místní setkávají často. V Bedřichově jsou vztahy k turistům nejvíce pozitivní, i přesto, že se s nimi místní potkávají často – lze najít souvislost s tím, že 81 % rezidentů zmínilo přátelství s nějakým turistou, který pravidelně navštěvuje Bedřichov.

Názor na to, jestli mají z CR větší přínos místní podnikatelé než ti odjinud se v MK a Bedřichově shodoval, benefity dle respondentů čerpají spíše místní. V Dolní Moravě mají k turistům horší vztahy a zároveň si myslí, že z CR profitují spíše podnikatelé odjinud.

Nespokojenost s CR v Dolní Moravě jde ruku v ruce s názorem, že CR negativně ovlivňuje životní prostředí. Takto to vnímá 88 % dotazovaných, v Bedřichově má takový názor o polovinu méně respondentů (45 %) a v MK převládá podobné smýšlení (47 %).

11.2 Diskuze

V současné době probíhají v mikroregionu Kostecko práce, které mohou pomoci k rozvíjení CR – výstavba dopravní infrastruktury, cyklostezek, turistických tras. Zároveň je udržitelnost a podpora CR zmíněna ve Strategii mikroregionu na období 2016–2020 a MK s tímto cílem aktivně pracuje (projekt Rozvoje základní a doprovodné infrastruktury cestovního ruchu).

K výzkumným otázkám lze konstatovat, že MK má předpoklady k udržitelnému CR. Místní jsou nakloněni ke zvýšení počtu turistů, obávají se ale např. nepořádku, který po sobě návštěvníci nechají. To je řešeno návrhem turistického mobiliáře (odpočívadla s odpadkovými koši). Nejvíce je navštěvovaná obec Čechy pod Kosářem, kde se místním nelíbí zejména parkování návštěvníků. Tato oblast je turismem nejvíce zatížena, je tedy třeba CR rozptýlit do okolních obcí. To se může podařit díky zvýšené propagaci ostatních obcí, dostatečnému poskytování informací a dále podporou cyklookruhů a stezek v okolí.

Místní mají k turistům hlavně neutrální vztah – mnozí si nejsou vědomi, že na území MK nějaký cestovní ruch vůbec probíhá. Bylo by tedy zajímavé opakovat výzkum po ukončení projektu k rozvoji CR na venkově (Ministerstvo pro místní rozvoj) a zjistit, jakým směrem se posune vnímání turistů na Doexyho iritačním indexu. Pokud se počet návštěvníků dramaticky zvedne, lze předpokládat, že místní s tím spokojeni nebudou. Turisty i místní je třeba dále vzdělávat např. k Cílům udržitelného rozvoje a směřovat k vyváženosti – aby z CR měli výhody obě strany (host a hostitel) a zachovával se tak koncept sociální směny. Je tedy nutné opatření k rozvoji CR zavádět jemně, pomalu a takovým způsobem, aby to ovlivňovalo život občanů neutrálně, nebo nejlépe pozitivně.

Spolky mají v MK nezastupitelnou roli v oblasti trávení volného času, výchově a vzdělávání, osvětové činnosti a také v rozvoji CR. Místní i obyvatelé z okolí často navštěvují kulturní a společenské akce, které v naprosté většině pořádají právě spolky. Aby byly spolky dlouhodobě udržitelné, je třeba pracovat s dětmi a mládeží a podporovat jejich spoluúčast na dění v obci, směřovat je ke společenské odpovědnosti, protože pokud mladá generace „nepřevzme“ řízení organizací po svých předchůdcích, NNO nemohou fungovat dále. Práce

s mládeží je v MK na dobré úrovni, podílí se na tom hlavně sportovní spolky (např. fotbalisté) a sbory dobrovolných hasičů.

Pokud se na dění v MK podíváme z pohledu SDGs (oblast Lidé a společnost) zjistíme, že spolky a zastupitelstva vědomě i nevědomě přispívají k plnění těchto cílů:

- **SDG 1** (Konec chudoby) je realizováno např. komunitními centry, které pořádají přednášky pro sociálně ohrožené občany.

- Na **SDG 3** (Zdraví a kvalitní život) můžeme nahlížet v holistickém pojetí, tzn. spokojenost s fyzickým, duševním a sociálním stavem. Občané jsou se životem v MK spokojeni, mají možnosti k aktivnímu trávení volného času, ke sportovním činnostem mohou využívat dostatek hřišť a turistických stezek, je mnoho příležitostí ke společenským kontaktům, občané mají možnosti k dalšímu vzdělávání k prevenci (přednášky v komunitních centrech, v domovech seniorů, v klubech seniorů apod.). Ke zvýšení kvality života přispívá také kultura – je tedy vhodné pokračovat v pořádání kulturních akcí, zároveň se starat o místní kulturní dědictví (hmotné i nehmotné). Nehmotné dědictví se musí chránit před případnou komercializací. Na místní folklór lze nalákat návštěvníky, musí ale zůstat autentický, proto je nutné podporovat občany MK k utváření místní identity. Na tom se podílí např. Hanácký folklórní soubor Kosíř.

- **SDG 4** (Kvalitní vzdělání) je dle mého názoru nosným pilířem všech ostatních cílů. NNO v obcích MK zajišťují celoživotní vzdělání – komunitní centra (přednášky, workshopy), sbory dobrovolných hasičů (školení velitelů, příprava dětí na závody všestrannosti), myslivecké a chovatelské spolky (poznávání a ochrana přírody), kluby seniorů (exkurze a zájezdy), turistické kluby (poznávání okolí) apod.

- **SDG 5** (Rovnost mužů a žen) je zajištěna dostupností trávení volného času pro muže i pro ženy. V posledních letech se rozšířily družstva ženských sborů dobrovolných hasičů (SDH Bílovice, SDH Pěčcín, SDH Čechy pod Kosířem), která soutěží ve Velké ceně Prostějovska v požárním útoku a na ostatních ligách. Tyto závody obvykle přilákají stovky návštěvníků, podílí se tedy na rozvoji CR v mikroregionu. V roce 2016 bylo na slavnostním vyhlášení odměněno 10 týmů mužů a 5 týmů žen. Pokud chceme splňovat SDG 5, je třeba tyto nerovnosti vyvážit a odměňovat rovnocenně. Argument, že muži mají větší konkurenci není na místě, počet soutěžních družstev mužů a žen je dnes v této lize téměř vyrovnaný. Ve sportovních spolcích jsou zastoupeni spíše mužská družstva, ale např. v Kostelci dříve fungoval úspěšný tým

fotbalistek. Každoročně se na kosteleckém hřišti pořádá turnaj v kopané žen, který opět přispívá k CR v mikroregionu (přijíždí kluby z celé republiky i ze Slovenska).

- **SDG 8** (Důstojná práce a ekonomický růst): rozvoj CR může nabídnout nová pracovní místa. V několika obcích (např. Zdětín, Lutotín) byly v rámci Operačního programu Zaměstnanost zřízeny dětské skupiny (mikrojesle), které mohou pomoci rodičům a rodičkám skloubit osobní i pracovní život. Pěnčín dokonce získal ocenění za spolupráci se zemědělci a zapojení romské komunity do veřejně prospěšných prací. Firmy v obcích vytváří pracovní místa zejména v oblasti zemědělství (Rols Lešany, Semo Smržice, Agro Haná Smržice, Uniagris Pěnčín apod.), obce využívají k péči o veřejné prostranství uchazeče z úřadu práce. Dle Strategického plánu rozvoje mikroregionu Kostecko na období 2016–2022 jsou široce zastoupeny i činnosti v ubytování a stravování (67 subjektů) a kulturní, rekreační a zábavní činnosti (38 subjektů), nejvíce v Kostelci na Hané.

- **SDG 10** (Méně nerovnosti): rovné příležitosti již byly zmíněny v SDG 5 a 8. Bohužel v rámci mikroregionu lze spatřit nerovnosti v oblasti CR, který je situován zejména do Čech pod Kosířem a Kostelce na Hané, ostatní obce jsou upozaděny. Je to způsobeno velkou atraktivitou pro návštěvníky a přirozeně tím, že jsou to větší obce s dostatkem služeb. Tyto nerovnosti lze snížit zapojením ostatních obcí na rozvoji CR, což se děje současným Národním programem podpory cestovního ruchu v regionech. Každý občan má ale stejné právo podílet se na fungování obce a rozvoji CR.

Závěr

V teoretické části jsme se zabývali pojmy „cestovní ruch“, „udržitelný rozvoj“ a „volný čas“. I když se to nemusí na první pohled zdát, tyto oblasti spolu úzce souvisí. Spojit tyto obory v jeden celek ale nebylo jednoduché.

Cestovní ruch je významné odvětví služeb, je to důležitá součást světové ekonomiky. Cestování se stalo neodmyslitelnou součástí trávení volného času mnoha z nás. Zájem o skupinový turismus, kdy si rodina v zimě zamluví letní dovolenou přes cestovní kancelář, klesá. Do popředí se dostává individuální cestovní ruch a různé alternativní formy turismu, např. udržitelný venkovský cestovní ruch.

Venkovský cestovní ruch bohužel není tak probádaný jako jiné formy, což znesnadňuje jeho výzkum. Chybí jednotné názvosloví i měření (např. statistiky počtu návštěvníků, ubytovaných hostů apod.) I přesto jsme se v této práci pokusili popsat typickou venkovskou oblast, která však není moc známá v souvislosti s cestovním ruchem. Praktická část je zaměřena hlavně na sociální pilíř udržitelného rozvoje cestovního ruchu, protože se často dostává do popředí pouze environmentální a ekonomická oblast. Vztahy místních k turistům v menších obcích nebývají tématem číslo jedna při vytváření koncepce rozvoje cestovního ruchu.

V praktické části jsme se zabývali tématem udržitelného rozvoje v souvislosti s cestovním ruchem a volným časem v mikroregionu Kosteletsko. Hlavním cílem práce bylo zanalyzovat současnou situaci cestovního ruchu na tomto území, dále pak zjistit názory obyvatel na případné turisty, vytipovat často navštěvované atraktivity a navrhnout doporučení do budoucna.

Ze situační analýzy i výsledků empirického šetření vyplynulo, že nejhojněji je navštěvována oblast Čechy pod Kosířem a její blízké okolí (Velký Kosíř). Obyvatelé mikroregionu mají k turistům převážně neutrální vztah, což je způsobeno tím, že si často ani neuvědomují, že zde nějaký cestovní ruch probíhá. Zajímavé by bylo v budoucnu provést podobné výzkumy v každé jednotlivé obci mikroregionu a tyto výsledky porovnat. Je zřejmé, že budou odchylky u občanů nejvíce navštěvovaných Čech pod Kosířem, kteří mají někdy s turisty neshody kvůli parkování apod., a u nejmenších obcí, jako jsou např. Hluchov a Lešany. Zde jsou největší problémy s často projíždějícími auty. Pokud se tedy rozvinou cyklookruhy a probíhající program „Rozvoje základní a doprovodné infrastruktury cestovního ruchu“ bude úspěšný, lze jen doufat, že potenciální návštěvníci zvolí pro cestování jiný prostředek než auto.

Mikroregion Kostecko má dobrý potenciál pro udržitelný cestovní ruch, bohužel citelně chybí ubytovací kapacity. Pokud se pořádají větší akce, např. Josefko, tak je obec přeplněna jednodenními turisty a jejich auty. Ubytování zde obvykle zůstanou jen přes víkend, pokud bychom je tu zdrželi déle, může to přinést určité benefity. Jak se ukázalo na případu Bedřichova – do Bedřichova jezdí návštěvníci pravidelně a někteří místní s nimi už navázali přátelský vztah. Na Doxeyho iritačním indexu turisty často nadšeně vítali. To se neopakovalo v Dolní Moravě, kde si už více turistů nepřejí. Pravidelní návštěvníci tedy nejspíše ovlivňují mezilidské vztahy v destinaci pozitivně, místní je mají raději, mají více času si k nim vytvořit vztah, navzájem se poznat. Zájem o místní obyvatele, jejich tradice a kulturu značí určitou společenskou odpovědnost. O návaly jednodenních turistů, kteří nemají zájem o místní tradice a komunitu, často nikdo nestojí. Nefungoval by koncept sociální směny (jak lze demonstrovat na rakouské vesnici Hallstatt zasažené overturismem, kde rezidenti mají s návštěvníky problémy, nebo Českém Krumlově, který místním „ukradli“ turisté).

V doporučeních byly snadno realizovatelné návrhy – založit facebookové stránky, kde místní a návštěvníci odjinud získají aktuální informace o kulturních aktivitách a akcích v mikroregionu na jednom místě. V empirickém šetření se ukázalo, že sociální sítě jsou nejčastěji preferovaným komunikačním kanálem pro získávání informací o zajímavostech v mikroregionu. Na druhém místě, jak už to v menších obcích bývá, byl informační zdroj „dozvim se od známých“. Výsledky korespondují s tím, co predikoval Zelenka (2015). Další nenáročná opatření se jeví v uskutečnění kvízu o mikroregionu a obnovení projektu Hanácké cestovatel. Tato sportovně-rekreační aktivita s prvky poznání, zážitků a návštěvami kulturních i přírodních zajímavostí v Regionu Haná může pomoci s decentralizací turistů a prezentací všech obcí. K náročnějším návrhům patří vybudování geoparku v často navštěvované významné geologické lokalitě PP Velký Kosíř, půjčovnu kol ve sportovně založeném městě Kostelec na Hané, a nakonec založení ekofarmy s ubytováním.

Turisté často navštěvují obce mikroregionu kvůli jejich tradičním událostem – např. hody. Tyto akce převážně pořádají místní spolky. Bylo tedy zjištěno, že jsou to důležití aktéři při rozvoji cestovního ruchu v mikroregionu Kostecko. Spolková činnost se dotýká mnoha oblastí Cílů udržitelného rozvoje – spojuje místní komunitu, vzdělává a vychovává své členy i veřejnost, snižuje nerovnosti, dává prostor ke kvalitnímu trávení volného času. V obcích zkoumaného mikroregionu mají nezastupitelnou roli a významně se podílí na zachování místní identity.

Tato práce může pomoci při udržitelném rozvoji cestovního ruchu mikroregionu Kosteletsko, zejména při vytváření nových strategických dokumentů, ukazuje cestovní ruch z jiného úhlu pohledu, nebo jednoduše může seznámit čtenáře o cestovním ruchu v této, jistě zajímavé, oblasti.

Informační zdroje

1. *Asociace společenské odpovědnosti* [online]. 2012–2020 [cit. 2020-06-24]. Dostupné z: <https://www.spolecenskaodpovednost.cz/>
2. Asociace společenské odpovědnosti. Ceny SDGs 2017: Ocenění za naplňování Cílů udržitelného rozvoje OSN poprvé v ČR. In: *Globalnicile.cz* [online]. 2017 [cit. 2020-06-27]. Dostupné z: <http://www.globalnicile.cz/tsimages/brozura1.pdf>
3. Asociace společenské odpovědnosti. Ceny SDGs 2019: Ocenění za naplňování Cílů udržitelného rozvoje. In: *Globalnicile.cz* [online]. 2019 [cit. 2020-06-27]. Dostupné z: <http://www.globalnicile.cz/brozura2019.pdf>
4. *Asociace turistických informačních center České republiky* [online]. 2007–2020 [cit. 2020-06-28]. Dostupné z: <http://www.aticcr.cz/>
5. BENDL, Stanislav. *Vychovatelství: učebnice teoretických základů oboru*. Praha: Grada, 2015. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-4248-9.
6. BERÁNEK, Jaromír. *Ekonomika cestovního ruchu*. Praha: Mag Consulting, 2013. ISBN 978-80-86724-46-1.
7. BOONE, Alastair. There's New Research Behind the Contention that Airbnb Raises Rents. In: *Citylab* [online]. 2017, 2. 8. 2017 [cit. 2020-06-10]. Dostupné z: <https://www.citylab.com/equity/2017/08/where-airbnb-is-raising-rents/535674/>
8. *Ceny Olomouckého kraje* [online]. 2017–2020 [cit. 2020-07-03]. Dostupné z: <https://cenykraje.cz/>
9. CZECHTOURISM. Udržitelný cestovní ruch. In: *CzechTourism* [online]. [cit. 2020-05-31]. Dostupné z: <http://www.eden-czechtourism.cz/udrzitelny-cestovni-ruch/>
10. CZECHTOURISM. V loňském roce navštívilo Česko téměř jedenáct milionů zahraničních návštěvníků. In: *CzechTourism* [online]. 7. 2. 2020 [cit. 2020-06-10]. Dostupné z: <https://www.czechtourism.cz/pro-media/tiskove-zpravy/v-lonskem-roce-navstivilo-cesko-temer-jedenact-mil/>
11. CZECHTOURISM. Návštěvnost turistických cílů 2017. In: *CzechTourism* [online]. Praha, 2017 [cit. 2020-06-10]. Dostupné z: https://czechtourism.cz/getattachment/Pro-media/Tiskove-zpravy/Navstevnost-turisticky-ch-cilu-v-CR-lakaji-historic/Czech_Tourism_nej_turisticke_cile.pdf.aspx?ext=.pdf
12. ČECH, Jiří. *Malá encyklopedie cestovního ruchu: vybrané pojmy v češtině a angličtině, definice, zkratky*. Praha: Idea servis, 1998. ISBN 80-85970-19-8.

13. *Čechy pod Kosířem* [online]. 2002–2020 [cit. 2020-07-02]. Dostupné z: <https://www.cechypk.cz/>
14. *Český statistický úřad* [online]. [cit. 2020-06-24]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/>
15. ČINČERA, Jan. *Střediska ekologické výchovy mezi teorií a praxí*. Praha: Agentura Koniklec, 2013. ISBN 978-80-904141-0-5.
16. ČTK. Nadšenci zprovoznili samoobslužnou pivní budku. In: *České noviny* [online]. 14. 4. 2020 [cit. 2020-07-05]. Dostupné z: <https://www.ceskenoviny.cz/zpravy/nadsenci-zprovoznili-samoobsluznou-pivni-budku/1879220>
17. DLOUHÁ, Jana. V brazilském Rio de Janeiro skončila Světová konference o udržitelném rozvoji „Budoucnost, kterou chceme“. In: *Envigogika* [online]. 2012, 7(1) [cit. 2020-06-21]. DOI: 10.14712/18023061.154. ISSN 1802-3061. Dostupné z: <http://www.envigogika.cuni.cz/index.php/Envigogika/article/view/154>
18. DUMAZEDIER, Joffre. Přeložila Vlasta RYBÁČKOVÁ. Volný čas. 1966. In: *Sociologický Časopis / Czech Sociological Review* Roč. 2, Čís. 3
19. Economic Impact Reports. In: *World Travel & Tourism Council* [online]. 2020 [cit. 2020-05-31]. Dostupné z: <https://wttc.org/Research/Economic-Impact>
20. *Festival Banát* [online]. 2012–2020 [cit. 2020-06-28]. Dostupné z: <http://www.festivalbanat.cz/>
21. FLEKALOVÁ, Markéta. *Rekreační využití území*. Brno: Mendelova univerzita v Brně, 2015. ISBN 978-80-7509-211-3.
22. FORET, Miroslav a Věra FORETOVÁ. *Jak rozvíjet místní cestovní ruch*. Praha: Grada, 2001. Manažer. ISBN 80-247-0207-x.
23. FORET, Miroslav. *Cestovní ruch v regionálním rozvoji: Tourism in regional development*. Brno: Mendelova univerzita v Brně, 2014. ISBN 978-80-7509-049-2.
24. *Gastromapa Lukáše Hejlíka*. [Kostelec na Hané, Cafelier No.523 (10.6.19) – jako fakt, Kostelec...]. In: *Facebook* [online]. 10. 6. 2019 [cit. 2020-07-05]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/gastromapalh/posts/2012647035709265>
25. GAVORA, Peter. *Úvod do pedagogického výzkumu*. 2., rozš. české vyd. Přeložil Vladimír JŮVA, přeložila Vendula HLAVATÁ. Brno: Paido, 2010. ISBN 978-80-7315-185-0.
26. Global code of ethics for tourism. In: *World Tourism Organization* [online]. [cit. 2020-05-31]. Dostupné z: <https://www.unwto.org/global-code-of-ethics-for-tourism>

27. HÁJEK, Bedřich, Břetislav HOFBAUER a Jiřina PÁVKOVÁ. *Pedagogika volného času*. Praha: Univerzita Karlova, 2003. Texty pro distanční studium. ISBN 80-7290-128-1.
28. *Hanáci Služín* [online]. 2016–2020. [cit. 2020-06-28]. Dostupné z: <https://hanaci-sluzin.webnode.cz/>
29. HOFBAUER, Břetislav. *Děti, mládež a volný čas*. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-927-5.
30. HOLUB, Ondřej, Zbyněk MACHÁT a Eduard PETIŠKA. Možnosti využití YouTube při komunikaci udržitelného rozvoje: vyhodnocení pilotní spolupráce mezi Úřadem vlády a youtuberem Martinem Rotou: Případová studie. In: *Úřad vlády České republiky: Oddělení pro udržitelný rozvoj* [online]. 2016 [cit. 2020-06-24]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/assets/ppov/udrzitelny-rozvoj/Aktuality/Pripadova-studie-spoluprace-Rota-UV.pdf>
31. HORÁK, František. *Rozvoj cestovního ruchu v mikroregionu Kosteletsko*. Olomouc, 2012. Bakalářská práce. Univerzita Palackého v Olomouci. Vedoucí práce Ing. Eva Schwartzhoffová, Ph.D.
32. *Hrady.cz: cestujte s přehledem* [online]. 1995–2020 [cit. 2020-07-02]. Dostupné z: <https://www.hrady.cz/>
33. CHRÁSKA, Miroslav a Ilona KOČVAROVÁ. *Kvantitativní metody sběru dat v pedagogických výzkumech*. Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, Fakulta humanitních studií, 2015. ISBN 978-80-7454-553-5.
34. JANEČEK, Petr. *Profil turisty ve venkovské destinaci. Příklad z Dolního Poohří*. In: Aktuální problémy cestovního ruchu: Cestovní ruch – příležitost pro venkov. Recenzovaný sborník z mezinárodní konference [online]. Jihlava: Vysoká škola polytechnická Jihlava, 2019 [cit. 2020-06-28]. ISBN 978-80-88064-42-8. Dostupné z: <https://kcr.vspj.cz/uvod/archiv/konference/aktualni-problemy-cestovniho-ruchu-2019>
35. KOLÁŘOVÁ, Marta. Je soběstačnost nová dobrovolná skromnost? In: *Ekolist.cz* [online]. 21.8.2018. Dostupné z: <https://ekolist.cz/cz/publicistika/eseje/je-sobestacnost-nova-dobrovolna-skromnost>
36. KONEČNÝ, Ondřej. Metodická úskalí hodnocení významu venkovského cestovního ruchu v Česku. In: *Regionální rozvoj a cestovní ruch: konference: 1. a 2.12. 2011, Jihlava*. Jihlava: Vysoká škola polytechnická Jihlava, 2011. ISBN 978-80-87035-44-3.
37. KOPECKÝ, Kamil a René SZOTKOWSKI. České děti v kybersvětě (2019) - verze 2.0. In: *Researchgate* [online]. 2019 [cit. 2020-07-07]. DOI:

- <https://www.researchgate.net/publication/335421226> *Ceske deti v kybersvete 2019 - verze 20*
38. KOPŠO, Emil, Štefan BAXA a Marian GÚČIK. *Ekonomika cestovného ruchu: Národohospodárske otázky*. Bratislava, 1979.
39. KOTÍKOVÁ, Halina. *Nové trendy v nabídce cestovního ruchu*. Praha: Grada, 2013. ISBN 978-80-247-4603-6.
40. KRATOCHVÍLOVÁ, Emília. *Pedagogika voľného času: výchova v čase mimo vyučovania v pedagogickej teórii a v praxi*. Bratislava: Vydavateľstvo UK, 2004. ISBN 80-223-1930-9.
41. KUČEROVÁ, Lenka. *Udržitelný rozvoj cestovního ruchu v destinaci Dolní Morava*. Praha, 2019. Diplomová práce. Univerzita Karlova v Praze. Vedoucí práce Doc. PhDr. Irena Slepíčková, CSc.
42. *Kudy z nudy* [online]. Czechtourism, 2003–2020 [cit. 2020-07-02]. Dostupné z: www.kudyznudy.cz
43. KŮSOVÁ, Tereza. Volný čas a sociální kapitál: Prostorová diferenciacie spolkové aktivity v Česku. In: *Geografie* [online]. 2013, **118**(4) [cit. 2020-06-29]. Dostupné z: https://www.academia.edu/34015242/VOLN%C3%9D_%C4%8CAS_A_SOCI%C3%81LN%C3%8D_KAPIT%C3%81L_PROSTOROV%C3%81_DIFERENCIACE_SPO_LKOV%C3%89_AKTIVITY_V_%C4%8CESKU
44. *Lesní pedagogika*. [online]. 2009–2020 [cit. 2020-06-24]. Dostupné z: <https://www.lesnipedagogika.cz/>
45. LUKÁČ, Marián, ŠTRBA, Ľubomír a Branislav KRŠÁK. „Mäkké“ a „tvrdé“ prostriedky zvládnutia záťaže overturizmu v nastupujúcej ére regulácie cestovného ruchu. In: Aktuální problémy cestovního ruchu: Overturismus – riziko pro destinace. Recenzovaný sborník z mezinárodní konference [online]. Jihlava: Vysoká škola polytechnická Jihlava, 2020 [cit. 2020-06-28]. ISBN 978-80-88064-46-6. Dostupné z: <https://kcr.vspj.cz/uvod/konference/aktualni-problemy-cestovniho-ruchu-2020>
46. *Mikroregion Kosteletcko* [online]. [cit. 2020-07-07]. Dostupné z: <https://www.kosteletcko.cz>
47. MILANO, Claudio, Joseph M. CHEER a Marina NOVELLI. Overtourism: a growing global problem. The Conversation: Academic rigour, journalistic flair. In: *The Conversation* [online]. 2018. 8. 7. 2018. [cit. 2020-06-10]. Dostupné z: <https://theconversation.com/overtourism-a-growing-global-problem-100029>

48. Ministerstvo životního prostředí. *Strategický rámec udržitelného rozvoje České republiky: Strategic framework for sustainable development in the CR*. Praha. 2010. ISBN 978-80-7212-536-4.
49. Ministerstvo životního prostředí. *Státní program environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty a environmentálního poradenství na léta 2016–2025* [online]. 2016 [cit. 2020-06-24]. Dostupné z: [https://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/statni_program_evvo_ep_2016_2025/\\$FILE/OFDN-SP_EVVO_EP_%202016_2025-20160725.pdf](https://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/statni_program_evvo_ep_2016_2025/$FILE/OFDN-SP_EVVO_EP_%202016_2025-20160725.pdf)
50. MOTYČKA, Michal. *Aktuální trendy v rámci venkovské turistiky a agroturistiky*. In: Aktuální problémy cestovního ruchu: Cestovní ruch – příležitost pro venkov. Recenzovaný sborník z mezinárodní konference [online]. Jihlava: Vysoká škola polytechnická Jihlava, 2019 [cit. 2020-06-28]. ISBN 978-80-88064-42-8. Dostupné z: <https://kcr.vspj.cz/uvod/archiv/konference/aktualni-problemy-cestovniho-ruchu-2019>
51. NAPROSTO RETARODVANÝ. *Naprosto Retardovaný – Udržitelný rozvoj*. [YouTube video]. 2015 [cit. 2020-06-24]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=WNXQYe7Hbns>
52. *Natura 2000: AOPK ČR* [online]. 2006–2020 [cit. 2020-07-02]. Dostupné z: <http://www.nature.cz/natura2000-design3/hp.php>
53. *Naučné stezky v České republice* [online]. 2007–2020 [cit. 2020-07-02]. Dostupné z: <http://stezky.unas.cz/>
54. NĚMEČEK, Petr. *Vývoj destinace cestovního ruchu – Bedřichov v Jizerských horách*. Praha, 2012. Diplomová práce. Univerzita Karlova v Praze. Vedoucí práce RNDr. Dana Fialová, Ph.D.
55. NOACK, Rick. Overtourism in Austria: The European village tourists have turned into a 'catastrophe'. In: *Traveller* [online]. 1999–2020, 14. 8. 2019 [cit. 2020-07-1]. Dostupné z: <https://www.traveller.com.au/overtourism-in-austria-the-european-village-tourists-have-turned-into-a-catastrophe-h1gyg2>
56. NOVÁČEK, Pavel. *Udržitelný rozvoj*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2010. ISBN 978-80-244-2514-6.
57. *Obec Čelechovice na Hané* [online]. c2020 [cit. 2020-07-02]. Dostupné z: <https://www.celechovice-na-hane.cz/>
58. *Obec Pěňčín* [online]. 2010–2020. [cit. 2020-06-28]. Dostupné z: <https://www.obecpencin.cz/>

59. *Obec Přemyslovice* [online]. 2007–2020. [cit. 2020-06-28]. Dostupné z: <https://www.obecpremyslovice.cz/>
60. *Obec Smržice* [online]. 2001–2020 [cit. 2020-07-03]. Dostupné z: <https://www.smrzice.cz/>
61. *Obec Zdětín* [online]. 2011–2020. [cit. 2020-06-28]. Dostupné z: <https://www.obeczdetin.cz/>
62. PÁSKOVÁ, Martina a Josef ZELENKA. How crucial is the social responsibility for tourism sustainability? In: *Social Responsibility Journal* [online]. 2019, **15**(4), 534-552 [cit. 2020-06-30]. DOI: 10.1108/SRJ-03-2018-0057. ISSN 1747-1117. Dostupné z: <https://www.emerald.com/insight/content/doi/10.1108/SRJ-03-2018-0057/full/html>
63. PÁSKOVÁ, Martina a Josef ZELENKA. *Společensky odpovědný cestovní ruch*. V Praze: Idea servis, 2018. ISBN 978-80-85970-91-3.
64. PÁSKOVÁ, Martina. *Udržitelnost cestovního ruchu*. 3. vyd., přeprac. Hradec Králové: Gaudeamus, 2014. ISBN 978-80-7435-329-1.
65. PÁSKOVÁ, Martina. *Udržitelnost rozvoje cestovního ruchu*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2008. ISBN 978-80-7041-658-7.
66. PELIKÁN, Jiří. *Základy empirického výzkumu pedagogických jevů*. Praha: Karolinum, 1998. ISBN 978-80-7184-569-0.
67. *Program rozvoje města Kostelce na Hané 2015–2020* [online]. 2015 [cit. 2020-06-28]. Dostupné z: <https://www.kostececnh.cz/mesto/strategicky-plan-rozvoje-mesta/>
68. *Program rozvoje obce Bílovice-Lutotín na období 2016–2022* [online]. 2015 [cit. 2020-06-28]. Dostupné z: http://www.bilovice-lutotin.cz/assets/02_pro_bilovice_-_lutotin_-_analyticka_navr_hova_cast_0_7.2019.pdf
69. *Program rozvoje obce Čechy pod Kosířem na období 2016–2022* [online]. 2016 [cit. 2020-06-28]. Dostupné z: https://www.cechypk.cz/images/stories/dokumenty/02_PRO_%C4%8Cechy_pod_Kos%C3%AD%C5%99em_-_analytick%C3%A1_%C4%8D%C3%A1st_0_7_FINALa.pdf
70. *Program rozvoje obce Čelechovice na Hané na období 2014–2020* [online]. 2016 [cit. 2020-06-28]. Dostupné z: https://www.celechovice-na-hane.cz/e_download.php?file=data/editor/182cs_1.pdf&original=program%20rozvoje%20obce%20%C4%8Celechovice%20na%20Han%C3%A9.pdf
71. *Program rozvoje obce Hluchov na období 2016–2022* [online]. 2015 [cit. 2020-06-28]. Dostupné z: <https://www.hluchov.cz/file.php?nid=1044&oid=4789734>

72. *Program rozvoje obce Laškov na období 2014–2020* [online]. 2016 [cit. 2020-06-28].
Dostupné z: http://www.laskov.cz/assets/File.ashx?id_org=7920&id_dokumenty=14229
73. *Program rozvoje obce Lešany na období 2016–2022* [online]. 2015 [cit. 2020-06-28].
Dostupné z: http://www.obeclesany.cz/e_download.php?file=data/editor/130cs_3.pdf&original=02%20PRO%20Lea%C5%A1any%20FINAL%20%2B%20mapy-net.pdf
74. *Program rozvoje obce Zdětín na období 2014–2020* [online]. 2015 [cit. 2020-06-28].
Dostupné z: <https://www.obeczdetin.cz/file.php?nid=14058&oid=4720644>
75. PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ. *Pedagogický slovník*. 4., aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2003. ISBN 9788071787723.
76. *Ptení beze slibů* [online]. 2019–2020. [cit. 2020-06-28]. Dostupné z: <https://obecpteni.webnode.cz/>
77. PŮTOVÁ, Barbora. *Antropologie turismu*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2019. ISBN 978-80-246-4354-0.
78. *Region Haná* [online]. 2001–2020 [cit. 2020-07-02]. Dostupné z: www.regionhana.cz
79. REMTOVÁ, Květa. *Výkladový slovník základních pojmů z oblasti udržitelného rozvoje*. Praha: Ministerstvo životního prostředí ČR, 2009. ISBN 978-80-7212-506-7.
80. RYGLOVÁ, Kateřina, Michal BURIAN a Ida VAJČNEROVÁ. *Cestovní ruch – podnikatelské principy a příležitosti v praxi*. Praha: Grada, 2011. ISBN 978-80-247-4039-3.
81. *Seznam mapy* [online]. [cit. 2020-07-06]. Dostupné z: <https://mapy.cz/>
82. SONNKOVÁ, Pavlína. *Geolokační hry v cestovním ruchu*. In: Aktuální problémy cestovního ruchu: Cestovní ruch jako křižovatka poznatků. Recenzovaný sborník z mezinárodní konference [online]. Jihlava: Vysoká škola polytechnická Jihlava, 2017 [cit. 2020-06-28]. ISBN 978-80-88064-30-5. Dostupné z: <https://kcr.vspj.cz/uvod/archiv/konference/konference-aktualni-problemy-cestovniho-ruchu-2017>
83. *Starechovice: oficiální stránky obce* [online]. 2005–2020. [cit. 2020-06-28]. Dostupné z: <https://www.starechovice.cz/>
84. *Strategie mikroregionu Kosteletko na období 2016–2022* [online]. 2017 [cit. 2020-06-28]. Dostupné z: <https://kosteletko.cz/files/200000078-9685097800/09-Strategie-MR-Kosteletko.pdf>

85. STŘÍBRNÁ, Marie. *Venkovská turistika a agroturistika*. Praha: Profi Press, 2015. ISBN 978-80-86726-71-7.
86. Svaz venkovské turistiky a agroturistiky. *Strategie rozvoje venkovského cestovního ruchu v České republice 2018–2025* [online]. 2019 [cit. 2020-06-28]. Dostupné z: <https://issuu.com/svazvt/docs/a4-strategie>
87. ŠIMKOVÁ, Eva. *Aktuální témata rozvoje venkovského cestovního ruchu v ČR*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2015. Recenzované monografie. ISBN 978-80-7435-624-7.
88. ŠVERDÍK, Michal. Přes rok rozkopané Stařechovice trápí místní i turisty mířící na zámek. In: *IDnes.cz* [online]. 2018 [cit. 2020-07-04]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/olomouc/zpravy/prostejovsko-starechovice-stavba-omezeni-uzavirky-kritika-zamek-cechy-pod-kosirem.A180626_411121_olomouc-zpravy_stk
89. TAHAL, Radek. *Marketingový výzkum: postupy, metody, trendy*. Praha: Grada Publishing, 2017. Expert (Grada). ISBN 978-80-271-0206-8.
90. Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development: A/RES/70/1. In: *Sustainable Development Goals: Knowledge Platform* [online]. 21. 10. 2015 [cit. 2020-06-21]. Dostupné z: <https://sustainabledevelopment.un.org/post2015/transformingourworld>
91. TRÁVNÍČEK, Jan a Jakub TROJAN. *Cestovní ruch a udržitelný rozvoj*. Brno: Vysoká škola obchodní a hotelová, 2012. ISBN 978-80-87300-21-3.
92. Úřad vlády České republiky. Kulatý stůl Priority rozvoje pro Českou republiku v kontextu vyjednávání o Cílech udržitelného rozvoje. In: *Vláda České republiky* [online]. 21. 1. 2015 [cit. 2020-06-21]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/ppov/udrzitelny-rozvoj/aktuality/kulaty-stul-priority-rozvoje-pro-ceskou-republiku-v-kontextu-vyjednavani-o-cilech-udrzitelneho-rozvoje-126220/>
93. Úřad vlády České republiky. *Strategický rámec Česká republika 2030* [online]. Praha: Polygrafie Úřadu vlády České republiky, 2017 [cit. 2020-06-22]. ISBN 978-80-7440-188-6. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/assets/ppov/udrzitelny-rozvoj/CR-2030/Strategicky-ramec-CR-2030-compressed.pdf>
94. Úřad vlády České republiky: Odbor pro udržitelný rozvoj. *Strategický rámec: Česká republika 2030* [online]. 2015 [cit. 2020-05-31]. Dostupné z: https://www.vlada.cz/assets/ppov/udrzitelny-rozvoj/Strategicky_ramec_Ceska_republika_2030-compressed-1_.pdf

95. VESELÝ, Arnošt, ed. Hlavní směry vzdělávací politiky ČR 2030+: pracovní verze ze dne 31. 10. určená k diskusi. In: *EduIn* [online]. 2019 [cit. 2020-06-22]. Dostupné z: https://www.eduin.cz/wp-content/uploads/2019/11/brozura_HSVP_04_11_2019.pdf
96. VYSLOUŽIL, Zdeněk. Davy na Kosíři. Novoroční výšlap přilákal tisíce lidí, padl rekord. In: *Prostějovský deník* [online]. 1. 1. 2020 [cit. 2020-07-05]. Dostupné z: https://prostejovsky.denik.cz/zpravy_region/novorocni-vyšlap-na-velky-kosir-2020.html
97. ZÁVODNÁ, Lucie Sára. *Udržitelný cestovní ruch: principy, certifikace a měření*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015. ISBN 978-80-2444576-2.
98. ZELENKA, Josef a Martina PÁSKOVÁ. *Výkladový slovník cestovního ruchu. Kompletně přepracované. a doplněné 2. vydání*. Praha: Linde Praha, 2012. ISBN 978-80-7201-880-2.
99. ZELENKA, Josef, Martina PÁSKOVÁ a Martina HUSÁKOVÁ. *Aplikace umělé inteligence, kognitivní vědy a informačních a komunikačních technologií v udržitelném cestovním ruchu*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2015. ISBN 978-80-7435-536-3.
100. ZELENKA, Josef. *Aplikace umělé inteligence a kognitivní vědy v udržitelnosti cestovního ruchu*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2014. ISBN 978-80-7435-354-3.
101. ZELENKA, Josef. *Cestovní ruch – marketing*. Vyd. 3., přeprac. Hradec Králové: Gaudeamus, 2015. ISBN 978-80-7435-543-1.

Seznam zkratek

CR	Cestovní ruch
CzechTourism	Česká centrála cestovního ruchu
ČR	Česká republika
ČSÚ	Český statistický úřad
HDP	Hrubý domácí produkt
KSČ	Komunistická strana Československa
MAS	Místní akční skupina
MK	Mikroregion Kostecko
NNO	Nestátní nezisková organizace
NS	Naučná stezka
OSN	Organizace spojených národů
PP	Přírodní park
SDGs	Cíle udržitelného rozvoje (Sustainable Development Goals)
SDH	Sbor dobrovolných hasičů
UNEP	Program OSN pro životní prostředí
UNESCO	Organizace OSN pro vzdělání, vědu a kulturu
UNWTO	Světová organizace cestovního ruchu
WTTC	Světová rada cestování a cestovního ruchu

Seznam grafů

Graf 1: Ekonomická aktivita respondentů

Graf 2: Spokojenost s rozvojem cestovního ruchu a udržitelnost

Graf 3: Vliv cestovního ruchu na vztahy a prostředí

Graf 4: Četnost kontaktu místních obyvatel a turistů

Graf 5: Vyhledávání osobního kontaktu s turisty

Graf 6: Doxeyho iritační index

Graf 7: Názor na více turistů

Graf 8: Spokojenost s trávením volného času

Graf 9: Přehled zastoupení spolků

Graf 10: Nejvíce navštěvované obce

Graf 11: Způsoby získávání informací

Seznam tabulek

Tabulka 1: Druhy cestovního ruchu

Tabulka 2: Přehled obcí mikroregionu Kostecko

Tabulka 3: Přehled restauračních a ubytovacích zařízení

Seznam obrázků

Obrázek 1: Cíle udržitelného rozvoje – SDGs

Obrázek 2: Maslowova pyramida potřeb převedená na potřeby turistů při cestování

Obrázek 3: Doxeyho iritační index

Obrázek 4: Vztah rekreace, volného času, cestovního ruchu, práce a rutinních činností

Obrázek 5: Obce mikroregionu Kostecko

Seznam příloh

Příloha 1: Dotazník pro občany mikroregionu Kostecko

Příloha 2: Cestovní pas Hanácké cestovatel

Příloha 3: Fotografie

Přílohy

Příloha 1: Dotazník pro občany mikroregionu Kostecko

Vážení obyvatelé mikroregionu Kostecko,

obracím se na Vás s žádostí o vyplnění krátkého dotazníku, který zjišťuje názor na cestovní ruch v mikroregionu Kostecko. Dotazník je součástí mé diplomové práce s názvem „Cestování jako volnočasová aktivita v kontextu udržitelného rozvoje“ a jeho vyplnění Vám zabere asi 10 minut.

Prosím o vyplnění pouze osoby starší 18 let s trvalým bydlištěm ve členské obci mikroregionu Kostecko (Bilovice-Lutotín, Čechy pod Kosířem, Čelechovice na Hané, Hluchov, Kostelec na Hané, Laškov, Lešany, Pěčín, Přemyslovice, Ptení, Smržice, Stařechovice, Zdětín).

Účast ve výzkumu je dobrovolná.

Předem děkuji za spolupráci!

Bc. Petra Babičková, Univerzita Palackého v Olomouci

1. Jak dlouho bydlíte v obci mikroregionu Kostecko?

(uveďte, prosím, počet let)

2. Jste celkově spokojen/a s životem v mikroregionu Kostecko?

určitě ano spíše ano spíše ne určitě ne

jiné.....

3. Veděl/a jste o tom, že je Vaše obec členem mikroregionu Kostecko?

ano ne jiné.....

4. Jste spokojen/a s možnostmi trávení volného času v mikroregionu Kostecko?

určitě ano spíše ano spíše ne určitě ne

jiné.....

5. Jste spokojen/a s rozvojem cestovního ruchu v mikroregionu Kostecko?

určitě ano spíše ano spíše ne určitě ne

jiné.....

6. Myslíte, že je cestovní ruch v mikroregionu Kostecko rozvíjen udržitelně?

(Tzn. rovnováha mezi přírodním prostředím, socio-kulturním prostředím a ekonomickým ziskem.)

určitě ano spíše ano spíše ne určitě ne
jiné.....

7. Jak podle Vás ovlivňuje cestovní ruch kvalitu mezilidských vztahů v mikroregionu Kosteletko?

zcela kladně spíše kladně spíše záporně zcela záporně
jiné.....

8. Chcete, aby mikroregion Kosteletko navštěvovalo více turistů a jednodenních návštěvníků?

určitě ano spíše ano spíše ne určitě ne
jiné.....

9. Jak často přijdete do osobního kontaktu s turisty/jednodenními návštěvníky na území mikroregionu Kosteletko?

- každý den
- velmi často (alespoň jednou za týden)
- občas (alespoň jednou za měsíc)
- téměř nikdy (párkrát během roku)
- jiné.....

10. Vyhledáváte osobní kontakt s turisty/návštěvníky v mikroregionu Kosteletko záměrně? (pro nezávazný rozhovor, poskytnutí rady, pomoci...)

určitě ano spíše ano spíše ne určitě ne
jiné.....

11. Jak byste popsal/a svůj vztah k turistům a návštěvníkům v mikroregionu Kosteletko?

- Nadšené přijetí, radost z turistů (euforie)
- Tolerování, turisté místním nevadí (apatie)
- Iritace (místní se přizpůsobují potřebám turistů)
- Znechucení (turisté obtěžují a narušují život místních)
- jiné.....

12. Máte nějaké konkrétní negativní zkušenosti s turisty v mikroregionu Kosteletko?

Bílovice-Lutotín	Čechy pod Kosířem	
Čelechovice na Hané		
Hluchov	Kostelec na Hané	Laškov
Lešany	Pěččín	Přemyslovice
Ptení	Smržice	Stařechovice
Zdětín		

18. Jak často navštěvujete ostatní obce mikroregionu Kostecko za účelem rekreace?

- každý den
- velmi často (alespoň jednou za týden)
- občas (alespoň jednou za měsíc)
- téměř nikdy (párkrát během roku)
- jiné.....

19. Kde nejčastěji získáváte informace o zajímavých místech a událostech v mikroregionu Kostecko? Označte 1–2 zdroje informací.

- rozhlas
- tisk (noviny, plakáty)
- internet (webové stránky obcí apod.)
- sociální sítě (Facebook, Instagram apod.)
- dozvím se od známých
- jiné.....

Nepovinná otázka:

20. Kterou atraktivitu v mikroregionu Kostecko (mimo Vaši obec) navštěvujete nejraději?

Např. přírodní památka, park, rybník, zámek, muzeum, kostel...

(napište 1–3 kulturní atraktivity a obec, kde se nachází)

.....

.....

Nepovinná otázka:

21. Kterou konkrétní událost v mikroregionu Kostecko (mimo Vaši obec) navštěvujete nejraději?

Např. hody, plesy, slavnosti, festivaly, koncerty, sportovní události...

(napište 1–3 události a obec, kde se akce pořádá)

.....
.....

22. Pohlaví:

23. Věk:

24. Nejvyšší dosažené vzdělání:

Základní Vyučen/a Středoškolské Vysokoškolské
Jiné.....

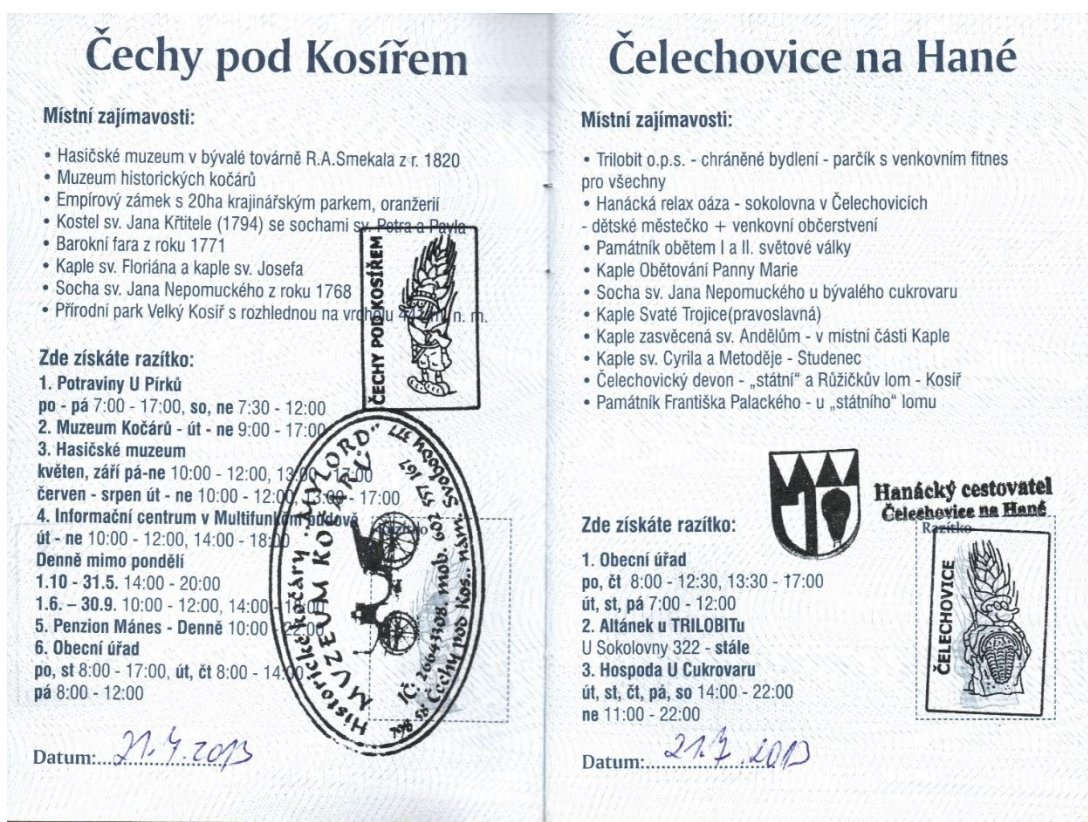
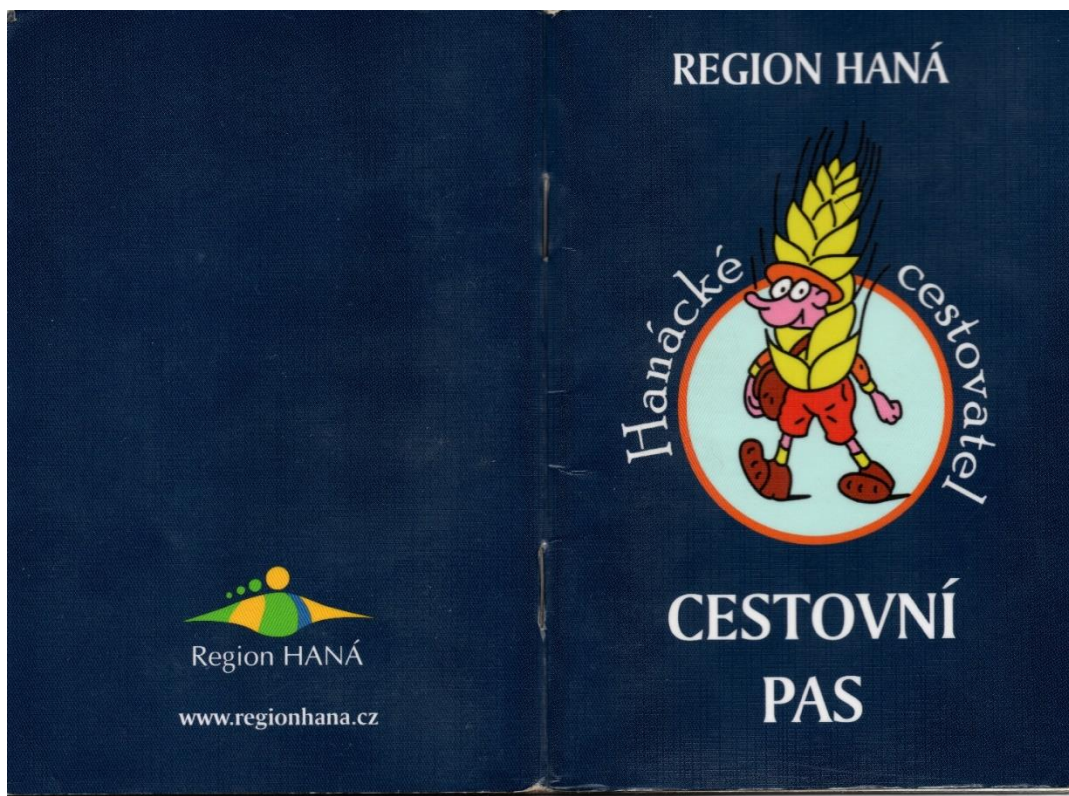
25. Jaká je vaše současná ekonomická aktivita?

Zaměstnanec OSVČ/podnikatel Student Nezaměstnaný Důchodce
Jiné.....

Zdárně jste dokončili dotazník! Moc děkuji za Váš čas! Pokud máte nějaké dotazy či připomínky k dotazníku (popř. chcete předat svůj kontakt), zde je možnost na vyjádření.

.....
.....

Příloha 2: Cestovní pas Hanácké cestovatel

Příloha 3: Fotografie

Foto 1: Zámek Čechy pod Kosářem (vlastní fotografie)

Foto 2: Hanácká ambasáda v zámeckém parku, Čechy pod Kosářem (vlastní fotografie)

Foto 3: Rybník v zámeckém parku, Čechy pod Kosířem (vlastní fotografie)

Foto 3: Informační tabule, zámecký park, Čechy pod Kosířem – je třeba dbát na to, aby v destinacích nevznikl tzv. vizuální smog z reklamních poutačů (vlastní fotografie)

Foto 4: Odpočívadlo v Lutotíně, cesta na Bělecký mlýn (vlastní fotografie)

Foto 5: Cesta na Bělecký mlýn z Lutotína – poslední úsek, turisté mohou být změnou terénu nepříjemně překvapeni, zejména po deštivých dnech (vlastní fotografie)

Foto 6: Informační tabule naproti Bělčickému mlýna (Zdětín), v pozadí venkovní posilovna (vlastní fotografie)

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Bc. Petra Babičková
Katedra:	Ústav pedagogiky a sociálních studií
Vedoucí práce:	PaedDr. Alena Jůvová, Ph.D.
Rok obhajoby:	2020

Název práce:	Cestování jako volnočasová aktivita v kontextu udržitelného rozvoje
Název v angličtině:	Traveling as a leisure activity in the context of sustainable development
Anotace práce:	<p>Diplomová práce pracuje s tématy: cestovní ruch, udržitelný rozvoj, volný čas. V teoretické části jsou shrnuty nejdůležitější poznatky v oblasti cestovního ruchu a udržitelných forem cestovního ruchu, zejména venkovskému turismu. Jedna kapitola se věnuje vývoji udržitelného rozvoje a společenské odpovědnosti. V další kapitole se zabýváme volným časem v souvislosti s cestováním a udržitelným rozvojem. Cílem praktické části bylo popsat současný stav cestovního ruchu v mikroregionu Kostecko a vztah rezidentů k potenciálním turistům. Za tímto účelem byla vytvořena situační analýza mikroregionu a s pomocí dotazníkového šetření vytvořeny návrhy na budoucí udržitelný rozvoj cestovního ruchu v mikroregionu Kostecko.</p>

Klíčová slova:	Turismus, mikroregion Kostecko, společenská odpovědnost, sociální pilíř, venkovský cestovní ruch, Cíle udržitelného rozvoje, udržitelný cestovní ruch
Anotace v angličtině:	The diploma thesis works with the following topics: tourism, sustainable development, leisure time. The theoretical part summarizes the most important findings in the field of tourism and sustainable forms of tourism, especially rural tourism. One chapter deals with the development of sustainable development and social responsibility. In the next chapter we deal with leisure time in connection with travel and sustainable development. The aim of the practical part was to describe the current state of tourism in the Kostecko microregion and the relationship of residents to potential tourists. For this purpose, was created the situational analysis of the microregion and, using a questionnaire survey, recommendations were made for the future sustainable development of tourism in the Kostecko microregion.
Klíčová slova v angličtině:	Tourism, Kostelec microregion, social responsibility, social pillar, rural tourism, Sustainable development goals, sustainable tourism

Přílohy vázané v práci:	Příloha 1: Dotazník pro občany mikroregionu Kosteletko Příloha 2: Cestovní pas Hanácké cestovatel Příloha 3: Fotografie
Rozsah práce:	82 stran
Jazyk práce:	čeština